

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.05 - МКР. 1593 "С" 2022.10.31. 012. ПЗ

СМЕЦЬКОЇ ТЕТЯНИ СТЕПАНІВНИ

2023 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "БУДІВЕЛЬНИКІВ"
Економічний факультет

УДК 657.212:336.27005.334

ПОГОДЖЕНО ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Декан економічного факультету В.о. завідувача кафедри обліку та оподаткування

Анатолій ДІБРОВА

Володимир ЛИТВИНЕНКО

" (підпис) " 2023р. " (підпис) " 2023р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

"Облік та внутрішній контроль дебіторської заборгованості в умовах антикризового управління"

Спеціальність

071 – "Облік і оподаткування"

Освітня програма

Облік і аудит

Орієнтація освітньої програми

освітньо - професійна

Гарант

освітньо-професійної програми

Тамара ГУРЕНКО

к.е.н., доцент

(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

(ПІБ)

Керівник

магістерської

кваліфікаційної

роботи

к.е.н., доцент

(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Катерина ШЕВЧУК

(ПІБ)

Виконала

Тетяна СМЕЦЬКА

(підпис)

(ПІБ студента)

Київ – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАУКОВИЙ БІЛІТІСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ПРОДОВОЖСТВА АЛІМЕНТАРНОЇ БЕЗПЕКИ
Економічний факультет

НУБІП України

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри обліку та оподаткування
д.е.н., проф. Любов ГУЦАЛЕНКО
2022 р.

НУБІП України

ЗАВДАННЯ
до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студентці
Смецькій Тетяні Степанівні
(прізвище, ім'я, по-батькові)
Спеціальність 071 – "Облік і оподаткування"
Освітня програма Облік і аудит

НУБІП України

Орієнтація освітньої програми освітньо - професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи: «Облік та внутрішній контроль дебіторської заборгованості в умовах антикризового управління»
Затверджена наказом ректора НУБІП України від "31" жовтня 2022 р. №1593 «С»
Термін подання завершеної роботи на кафедру 2023.11.10

НУБІП України

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: законодавчо-нормативна база України, наукова та періодична література, матеріали науково-практичних конференцій, інформація Інтернет видань і веб – сайтів та дані обліку і звітності ФГ «Бізнес-Проект Агро».

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Дебіторська заборгованість як об'єкт облікового та контрольно-аналітичного забезпечення управління підприємством
2. Організація і методика обліку дебіторської заборгованості підприємства
3. Внутрішній контроль дебіторської заборгованості

НУБІП України

Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки, схеми
Дата видачі завдання "28" жовтня 2022 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи Катерина ШЕВЧУК

НУБІП України

Завдання прийняла до виконання _____

Тетяна СМЕЦЬКА

НУБІП України

РЕФЕРАТ

на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за темою «Облік та внутрішній контроль дебіторської заборгованості в умовах антикризового управління»

У магістерській кваліфікаційній роботі розкривається науковий підхід щодо економічної сутності обліку, внутрішнього контролю та аналізу дебіторської заборгованості.

На практичних матеріалах Фермерського господарства «Бізнес-Проект Агро» викладена організація і методика обліку та контролю дебіторської заборгованості та резерву сумнівних боргів, а саме: вивчено та досліджено облік виникнення та списання дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги, за розрахунками з бюджетом та іншої поточної дебіторської заборгованості, особливості обліку дебіторської заборгованості в умовах застосування комп'ютерних технологій, наведено методичні прийоми контролю розрахунків дебіторами, розглянуто систему створення системи внутрішнього контролю, проведено аналіз наявної дебіторської заборгованості.

Значне місце в роботі відведено вивченню обліку розрахунків з різними дебіторами та розробленню аналітичних таблиць, які допоможуть в аналізі та контролі дебіторської заборгованості.

У висновках магістерської кваліфікаційної роботи узагальнено отримані результати дослідження, наведено рекомендації щодо удосконалення обліку і проведення внутрішньогосподарського контролю дебіторської заборгованості та прийняття управлінських рішень.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: дебіторська заборгованість, дебітори, резерв сумнівних боргів, облік, контроль, розрахунки, управлінські рішення.

НУБІП України

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВСТУП

3

РОЗДІЛ 1. ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКОВОГО ТА КОНТРОЛЬНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

6

1.1. Економічна сутність дебіторської заборгованості та управління нею в умовах антикризового управління підприємством..... 6

1.2. Оцінка та класифікація дебіторської заборгованості..... 17

1.3. Застосування національних та міжнародних стандартів обліку та інших нормативно-правових документів в забезпеченні обліку та контролю дебіторської заборгованості..... 23

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

30

2.1. Організаційно-економічна характеристика об'єкта дослідження..... 30

2.2. Організація обліку дебіторської заборгованості..... 35

2.3. Методика обліку дебіторської заборгованості..... 40

2.4. Облік створення та використання резерву сумнівних боргів..... 43

2.5. Використання прикладного програмного забезпечення в обліку дебіторської заборгованості..... 47

2.6. Відображення інформації про розмір дебіторської заборгованості у звітності підприємства..... 50

РОЗДІЛ 3. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

54

3.1. Методичні прийоми внутрішнього контролю дебіторської заборгованості..... 54

3.2. Внутрішній контроль наявної дебіторської заборгованості..... 60

3.3. Узагальнення результатів аналізу та внутрішнього контролю та їх вплив на прийняття управлінських рішень щодо ефективного управління дебіторською заборгованістю в умовах антикризового управління..... 66

ВИСНОВКИ..... 75

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 78

ДОДАТКИ..... 89

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

НУБІП України

ДЗ – дебіторська заборгованість

МСБО – міжнародні стандарти бухгалтерського обліку

МСФЗ – міжнародні стандарти фінансової звітності

НУБІП України

НП(С)БО – національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку

РСБ – резерв сумнівних боргів

БДЗ – безнадійна дебіторська заборгованість

БО – Бухгалтерський облік

НУБІП України

ФЗ – Фінансова звітність

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Протягом останніх років на підприємствах України в зв'язку з карантинними обмеженнями та воєнним станом виникло складне питання обліку дебіторської заборгованості, через проблему несплатежів.

Більшість суб'єктів господарювання вирішують власні проблеми замість виконання зобов'язань перед своїми контрагентами. В ході чого виникають зобов'язання юридичних чи фізичних осіб перед підприємством, які називають дебіторська заборгованість.

Обліковий процес даної заборгованості досить складний, а через погану організацією обліку та незадовільний стан контролю в середині підприємств за дотриманням умов домовленостей. Тому дуже важливим елементом в діяльності підприємства є облік та внутрішній контроль дебіторської.

Звичайно виникнення дебіторської заборгованості уникнути її неможливо. Тому кожному підприємству варто забезпечити належну організацію та контроль дебіторської заборгованості та в майбутньому їх вдосконалення, що допоможе уникнути наявності простроченої чи безнадійної дебіторської заборгованості.

Теоретичні та практичні аспекти організації обліку дебіторської заборгованості досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, зокрема

Г.М. Бескота, В.С. Белозерцев, Є. Брікхем, Ф.Ф. Бутинець, Л.М. Васільєва, А.Ю.

Волостникова, С.В. Дубровська, Г.Г. Кірейцев, М.Л. Котляр, В.С. Лень, О.Г.

Лищенко, Г.В. Нашкерська, О.О. Сидоренко, В.В. Сопко, С. Хенк, К. Хувер та ін

Мета та завдання дослідження. Метою магістерської кваліфікаційної роботи є узагальнення практичних та теоретичних аспектів обліку та внутрішнього контролю виникнення та списання дебіторської заборгованості та розробка практичних рекомендацій щодо їх удосконалення в умовах фінансово-економічної кризи.

Відповідно до зазначеної мети визначено та вирішено наступні завдання магістерської кваліфікаційної роботи:

- визначити економічний зміст дебіторської заборгованості та резерву сумнівних боргів;

- розглянути оцінка та класифікація дебіторської заборгованості;

- особливості застосування національних та міжнародних стандартів;

- розглянути організацію та методику бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості на фермерському господарстві

- визначити особливості документального забезпечення обліку створення і

- використання резерву сумнівних боргів;

- розглянути методи, прийоми, процедури проведення внутрішнього контролю;

- провести аналіз наявної дебіторської заборгованості на підприємстві;

- оцінити стан внутрішнього контролю за наявною дебіторською заборгованістю

- узагальнити результати аналізу та внутрішнього контролю та визначити їх вплив на прийняття управлінських рішень щодо ефективного управління дебіторською заборгованістю в умовах антикризового управління.

Предмет і об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є чинна система обліку і контролю дебіторської заборгованості в Фермерському господарстві «Бізнес-Проект Агро» (в с. Величківка Корюківського району Чернігівської області) в межах якої формується інформація щодо розмірів та структури

дебіторської заборгованості. Предметом дослідження є комплекс практичних, теоретичних та методичних положень обліку та внутрішнього контролю дебіторської заборгованості.

При виконанні магістерської кваліфікаційної роботи були використані системний, діалектичний та історичний підходи до вивчення теоретичних і методологічних основ обліку дебіторської заборгованості та резерву сумнівних боргів на сільськогосподарському підприємстві.

Для вирішення поставлених завдань у дослідженні використані загальнонаукові методи:

аналізу і синтезу, індукції та дедукції – при вивченні стану та перспектив розвитку обліку дебіторської заборгованості і резерву сумнівних боргів;

- порівняльних оцінок – при аналізі дебіторської заборгованості, а також статистико-економічні та вибірковий методи.

Інформаційною базою дослідження є національні та міжнародні законодавчі й нормативно-правові документи, Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, офіційні статистичні дані, довідкові та інформаційні видання, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали науково-практичних конференцій, Інтернет-ресурси.

Структура магістерської кваліфікаційної роботи: складається зі вступу, трьох розділів, що розкривають її зміст, висновку, списку використаних джерел та додатків.

Під час роботи над написанням магістерської кваліфікаційної роботи основні результати дослідження доповідалися та обговорювалися на науково-практичних конференціях, за результатами яких опубліковано тези доповідей:

- «Інвентаризація резерву сумнівних боргів та відображення її результатів в обліку» (75-а науково-практична студентська конференція «Концептуальні засади збалансованого розвитку аграрного сектору економіки України в умовах глобальних викликів» 11 грудня 2020 р.);

- «Оцінка впливу дебіторської заборгованості на фінансовий стан та ділову активність підприємства» (Студентська науково-практична конференція «Соціально-економічні аспекти розвитку України в умовах глобальних викликів» 9-10 листопада 2023р.).

- «Оптимізація управління дебіторською заборгованістю підприємства» (VII Всеукраїнська науково-практична онлайн конференція «Облік, оподаткування, контроль та аналіз виклики та загрози в умовах воєнного стану» 23 березня 2023 р.).

РОЗДІЛ 1

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКОВОГО ТА КОНТРОЛЬНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1. Економічна сутність дебіторської заборгованості та управління нею в умовах антикризового управління підприємством

Проблема непогашення дебіторської заборгованості завжди була актуальною, але зараз вона набула особливого значення, через введення воєнного стану та тривалість війни здійснило негативний вплив на економічну ситуацію в Україні.

При наявності розрахунків з контрагентами неможливо уникнути наявності дебіторської заборгованості. Адже під час роботи підприємство не завжди отримує передоплату чи одночасне отримання коштів за реалізовану продукцію, надані послуги, в ході чого відбуваються кредитування покупця чи замовника.

Погашення дебіторської заборгованості є одним із основних джерел отримання коштів підприємством.

Першою ж перешкодою яка виникає під час стягнення дебіторської заборгованості в умовах воєнного стану це – юридична адреса, адже багато підприємств знаходилися на тимчасово окупованих територіях, тому стягнення більшості таких зобов'язань здійснюється за допомогою судової системи. Від початку війни кількість судових спорів зі стягнення дебіторської заборгованості значно зростає [51].

Несвоєчасні розрахунки з дебіторами призводять до виникнення дефіциту грошей у суб'єкта господарювання, тобто зниження його платоспроможності [21].

Дебіторська заборгованість належить до активів та формує майно суб'єкта господарювання, якщо здійснюється наступні умови:

існування ймовірності отримання суб'єктом господарювання майбутніх економічних вигід;
 можливості достовірно визначити її суму.

До цих пір немає єдиної думки, яка б дала визначення дебіторській заборгованості. Науковці продовжують вивчення даного поняття.

Для кожного підприємства виникнення дебіторської заборгованості є нормальним і кожен з них зацікавлений в оптимізації її обсягу. Зменшення суми дебіторської заборгованості призводить до зниження потреби суб'єкта в обігових коштах та прискорює швидкість їх обігу.

Згідно з НРІ(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» дебітори - це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів. Відповідно дебіторська заборгованість - це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [41].

Трактування поняття «дебіторська заборгованість» за останні роки не зазнало суттєвих змін. Згідно різних джерел інформації є різні визначення даного поняття (табл. 1.1):

Таблиця 1.1

Визначення категорії «дебіторська заборгованість»

№ пп	Автор визначення	Визначення категорії «дебіторська заборгованість»
1	Голов С. Ф. [9]	фінансовий актив, що є контрактним правом однієї сторони отримати гроші й узгоджується з відповідним зобов'язанням сплати іншої сторони
2	Стоун Д., Хітчинг К. [56]	це сума боргів, які винні підприємству юридичні або фізичні особи, та які виникли у результаті господарських взаємовідносин з ними, а сама дебіторська заборгованість має назву «рахунки до отримання»
3	Кірейцев Г. Г. [25]	це складова оборотного капіталу, яка є комплексом вимог до фізичних чи юридичних осіб щодо оплати товарів, продукції, послуг.
4	Крайник О. П., Клепікова З. В.	форма відстрочки платежу – відкритий кредит (неформальна або формальна угода, яка передбачає виконання послуг замовником або реалізації продукції покупцю з відстрочкою оплати за них. Такий кредит вважається безкоштовним та без чіткого визначення строку.

Розмір поточної дебіторської заборгованості наводиться у формі № 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан) у другому розділі активів підприємства [36]. Активами підприємства є ресурси, що контролюються підприємством, від використання яких у фінансово-господарській діяльності очікується отримання економічних вигід у майбутньому.

Відповідно до визначення активів підприємства дебіторську заборгованість можна визнати активом тільки у тому випадку, якщо існує ймовірність її погашення нашим контрагентом (як вказувалось вище, існує ймовірності отримання суб'єктом господарювання майбутніх економічних вигід). Якщо такої ймовірності немає, суму дебіторської заборгованості варто списати [29].

Важливим аспектом для прийняття управлінських рішень є класифікація дебіторської заборгованості в залежності від платоспроможності дебіторів (рис.

1.1). І в НП(С)БО задіяна саме ця класифікація

Класифікація дебіторської заборгованості в залежності від платоспроможності дебіторів

Сумнівна дебіторська заборгованість – це заборгованість, щодо якої наявна невпевненість у її погашенні

Безнадійна дебіторська заборгованість – це заборгованість до якої є підстава, щодо її непогашення дебітором або закінчився строк позовної давності

Рис. 1.1 Класифікація дебіторської заборгованості згідно НП(С)БО 10

«Дебіторська заборгованість»

Безнадійна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи чи послуги списується в момент її визнання такою та списується за рахунок резерву сумнівних боргів, який було створеного на дату балансу на підставі даних бухгалтерського обліку минулих звітних періодів. При створенні резерву сумнівних боргів збільшуються інші витрати операційної діяльності, тобто списання безнадійної дебіторської заборгованості відбувається за рахунок

зменшення резерву сумнівних боргів, а не за рахунок зменшення раніше нарахованого доходу.

Під час створення резерву сумнівних боргів відбувається збільшення інших витрат операційної діяльності, а списання безнадійної дебіторської заборгованості відбувається не за рахунок зменшення раніше попередньо нарахованого доходу, а за рахунок зменшення резерву сумнівних боргів [27].

Резерв сумнівних боргів – це сума, яка визначається шляхом розрахунку (оцінки) та зменшує величину дебіторської заборгованості в балансі.

Внаслідок нарахування резерву відбувається наступне:

- зменшується вартість поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги у балансі підприємства до їх чистої реалізаційної вартості;
- збільшуються інші операційні витрати.

Створення даного резерву є обов'язковим для більшості підприємств, які мають у своєму обліку поточну дебіторську заборгованість [2].

Виняток становлять:

- бюджетні організації;
- підприємства, які складають фінансову звітність відповідно до

Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку;

- суб'єкти малого підприємництва (платники єдиного податку 3 групи);
- мікропідприємства.

З формуванням резерву сумнівних боргів пов'язане виникнення податкових різниць (табл. 1.2)

З формуванням резерву сумнівних боргів пов'язане виникнення податкових різниць.

Підприємства з річним доходом до 40 млн. грн. (малохідники), мають право не застосовувати податкові коригування і розраховувати податок на прибуток виходячи з фінансового результату до оподаткування, насамперед повинні бути зацікавлені у створенні резерву, хоча їм дозволено його не створювати. Адже створення резерву сумнівних боргів дає змогу збільшити

витрати проводкою дебет 944 «Сумнівні та безнадійні борги» кредит 38 «Резерв сумнівних боргів», не чекаючи, поки ці борги стануть безнадійними [54].

Таблиця 1.2

Різниці за резервом сумнівних боргів [49]

Фінансовий результат до оподаткування	
збільшують	зменшують
на суму витрат на формування резерву сумнівних боргів (тобто збільшують бухгалтерський фінансовий результат на суми, що пройшли у звітному періоді за проводкою дебет 944 кредит 38)	на суму коригування (зменшення) резерву сумнівних боргів, на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування (Тобто зменшують фінансовий результат до оподаткування на суму коригування резерву - його проводять дебет 944 кредит 38 («сторно») або дебет 38 кредит 719)
на суму витрат від списання дебіторської заборгованості понад суму резерву сумнівних боргів (Тобто збільшують бухгалтерський фінансовий результат на суми, що пройшли у звітному періоді за проводкою дебет 944 кредит 36, 37)	на суму витрат від списання дебіторської заборгованості понад суму резерву сумнівних боргів (Тобто зменшують фінансовий результат до оподаткування на суму списання безнадійної заборгованості як за рахунок резерву, так і понад його суму (тобто за проводками дебет 38 кредит 36, 37, дебет 944 кредит 36, 37))

А для підприємств з річним доходом понад 40 млн грн. (високохідники), які зобов'язані застосовувати коригування, створення резерву не вигідне. Адже фінансовий результат підприємства збільшується на суму витрат на формування резерву сумнівних боргів. Це означає, що якщо у звітному періоді було зроблено проводку за нарахуванням резерву дебет 944 «Сумнівні та безнадійні борги» – кредит 38 «Резерв сумнівних боргів», то в декларації з податку на прибуток має бути зроблене відповідне коригування на таку ж суму в рядку. Більше того, не втратити витрати при списанні безнадійної дебіторської заборгованості вийде тільки в тому випадку, якщо таке списання здійснюватиметься понад резерв сумнівних боргів. Єдина різниця, що зменшить фінансовий результат, виникне тоді, коли підприємство перегляне резерв і зменшить його (дебет 38 «Резерв сумнівних боргів» кредит 719 «Інші доходи від операційної діяльності») [35].

НП(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість" передбачає створення РСБ і дає 2 методи визначення величини резерву (рис. 1.2) [45].

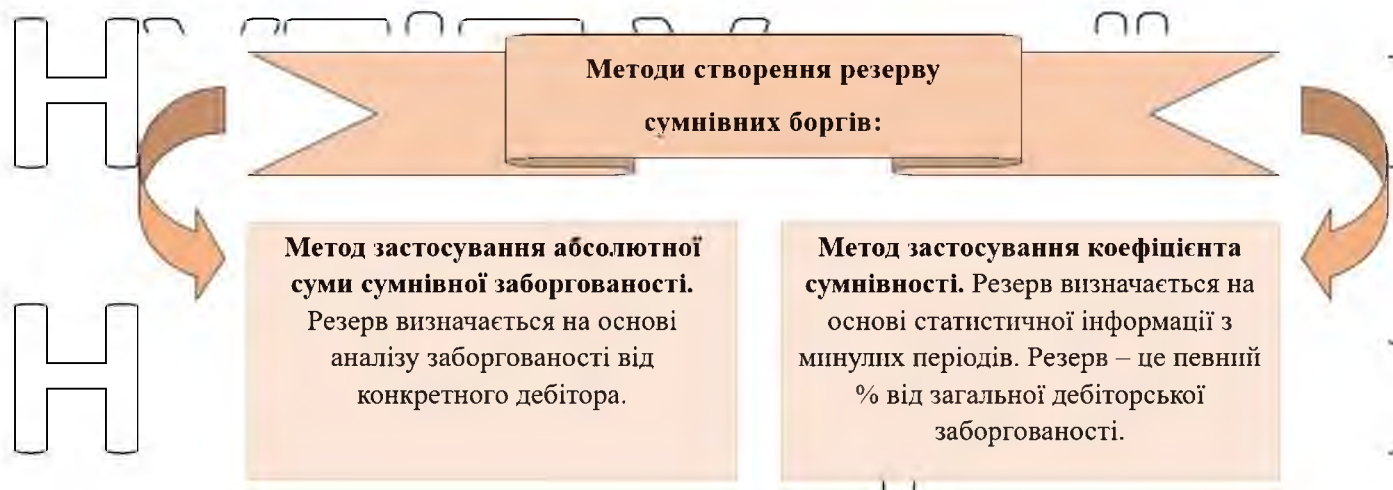

Рис 1.2. Методи створення резерву сумнівних боргів

З цих двох методів простішим є метод абсолютної суми заборгованості, так як він не вимагає застосування будь-яких коефіцієнтів та статистичних даних. Розмір резерву визначається відповідно до суми заборгованості тих дебіторів, платоспроможність яких викликає сумніви [57].

Рис. 1.3. Способи розрахунку коефіцієнта сумнівності

Цей метод зрозумілий та не складний, але він буде складним і проблематичним якщо підприємство має велику кількість своїх контрагентів, бо для використання цього методу потрібно провести оцінку фінансового стану контрагента і мати дані фінансової звітності та зміти їх правильно аналізувати.

За методом застосування коефіцієнта сумнівності величина резерву розраховується множенням суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності. Коефіцієнт може розраховуватись трьома методами (рис. 1.3).

Таблиця 1.3

Частка дебіторської заборгованості в оборотних активах підприємств України за 2013–2021 рр.

Роки	Показник		
	Оборотні активи, млн. грн	Дебіторська заборгованість, млн. грн	Частка дебіторської заборгованості у оборотних активах, %
2013	2069	1778,1	57,9
2014	3272	1982,8	60
2015	4108,6	2517,2	61,3
2016	5772,8	3945,6	68,4
2017	5650,8	3459,3	61,2
2018	6285,1	3873,3	61,6
2019	6640,3	4072,1	61,3
2020	7360,6	4474,4	60,8
2021	8411,9	5097,8	60,6

У майбутньому, якщо дебіторська заборгованість стане безнадійною, то вона буде списана за рахунок створеного резерву. Якщо після визначення суми резерву, дебітор все ж таки погачає її, то тоді треба відкоригувати резерв сумнівних боргів у бік зменшення.

Управління заборгованістю повинно бути інструментом за допомогою якого збільшуються розміри продажів, а також бути системою заходів завдяки яким знижується ризик виникнення простроченої та безнадійної дебіторської заборгованості [67].

Проведений аналіз дебіторської заборгованості у сумі оборотних активів на підприємствах України (табл. 1.3) [52] дає можливість сказати, що на протязі аналізованого періоду сума дебіторської заборгованості разом з оборотними активами постійно зростала, що свідчить про зміцнення фінансового стану.

Але разом з цим така тенденція може означати про неспроможність покупців або ж невдалу кредитну політику керівництва підприємств стосовно покупців і замовників.

На рис. 1.4 можна наглядно побачити динаміки дебіторської заборгованості та оборотних активів підприємств України. Згідно відмітимо наскільки сильно збільшилися їх розміри за 10 років і зазначити, що дебіторська заборгованість суттєво зростає майже у 3 рази порівняно з попередніми періодами.

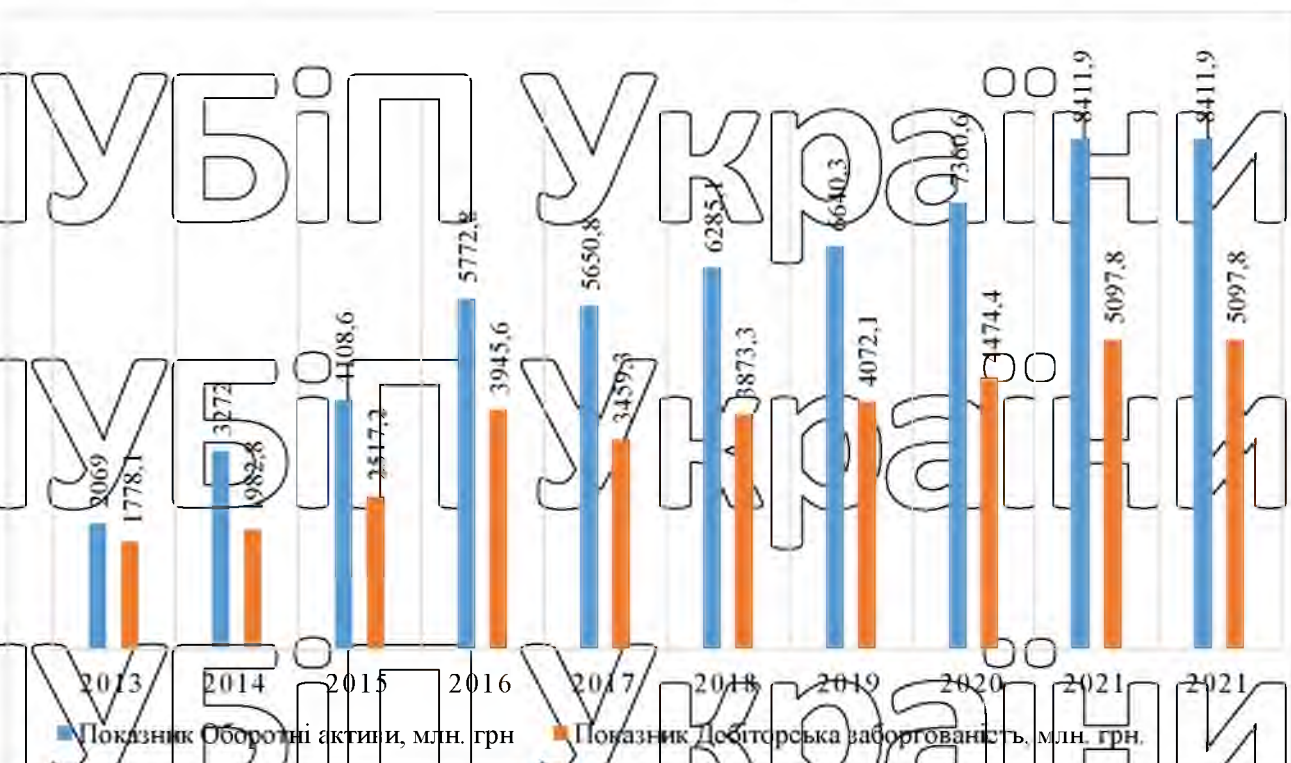

Рис. 1.4. Динаміка дебіторської заборгованості підприємств України 2013–2021 рр.

Результати нашого дослідження показали, що низька динаміка пов'язана з рядом негативних чинників, таких як зниження фінансових можливостей споживачів (внаслідок скорочення доходів), збільшення конкуренції, висока інфляція, нестабільний валютний курс та економічна нестабільність у країні. З іншого боку, проблема дебіторської заборгованості вважається однією з найбільш негативних явищ у економіці будь-якої країни. Великий обсяг

заборгованості у компанії України призводить до кризи у сфері платежів, що сповільнює розвиток ринків, на яких ці підприємства діють.

З початком війни та запровадження воєнного стану кожне підприємство яке продовжує працювати має розуміти ситуацію щодо економічної ефективності виробництва окремих видів продукції, виконання робіт і надання послуг, фінансової та інвестиційної діяльності, а також в цілому про свою операційну та іншу діяльність.

Для прийняття управлінських рішень варто розуміти основні макроекономічні фактори, які здійснюють вплив на дебіторську заборгованість

табл. 1.4 [72].

Таблиця 1.4

Фактори впливу на дебіторську заборгованість

№ п.п.	Фактор	Вплив
1	Інфляція	У період інфляції реальна вартість грошових активів втрачається, зростає кредитна заборгованість, застосовується агресивна політика реалізації товарів, зростає дебіторська заборгованість.
2	Розмір ВВП	Несвоєчасне погашення боргових зобов'язань в країні є перешкодою для економічного зростання, на яке націлена економічна політика всіх держав, і одним із показників якого показник ВВП
3	Грошова маса	Грошові агрегати та рівень монетизації внутрішнього валового продукту – це головні показниками, які характеризують рівень забезпеченості економіки коштами
4	Динаміка курсу національної валюти	Курс національної валюти в першу чергу впливає на структуру і динаміку дебіторської заборгованості імпортерів та експортерів робіт, послуг, товарів. Подорожчання національної валюти погіршує конкурентний та фінансовий стану експортерів.
5	Середня ставка по кредитах та облікової ставки НБУ	Кредит має функцію перерозподілу, оскільки накопичені тимчасово вільні кошти одних економічних суб'єктів спрямовуються на певний строк за певну плату через кредитні установи на потреби інших економічних суб'єктів.
6	Купівельна спроможність населення	Купівельна спроможність населення безпосередньо впливає на боргові відносини між господарчими суб'єктами, що пов'язані з різними галузями виробництва, реалізації, перерозподілу та розподілу споживчих товарів через зростання попиту на них.
7	Податкове навантаження	Податкове навантаження впливає на боргові відносини між підприємствами через зростання затратної частини господарчих суб'єктів.

У воєнний час функціонування підприємств визначається нестабільністю, невизначеністю та тривогою. Щоб з'ясувати перспективи подальшого розвитку, необхідний аналіз ланцюга причин стресового стану економіки. Це дасть можливість приймати адекватні управлінські рішення.

Мікроекономічних факторів, які здійснюють вплив на суму заборгованості зображено на рис. 1.5.

Рис. 1.5. Фактори впливу на дебіторську заборгованість підприємства [3]

Правильне визначення факторів впливу на суму заборгованості дає можливість оцінити їх вплив кількісно, тому кожному підприємству варто приділяти цьому увагу.

В сучасних умовах кожному підприємству варто застосовувати антикризове управління. Мета антикризового управління - створення умов для стійкого функціонування підприємств на ринку у відповідь на не передбачувані в країні, розробка стратегічних альтернатив на основі даних проведеного прогнозування та передбачення розвитку подій, запобігання виникненню фінансових проблем у діяльності підприємства та подолання загрози банкрутства з найменшими економічними втратами [34].

Важливою особливістю антикризового управління є застосування контрольно-аналітичних процедур у системі кризис-менеджменту підприємства.

завданням яких є своєчасне виявлення об'єктивних внутрішніх ризиків господарської діяльності.

Оцінка об'єктивних внутрішніх ризиків передбачає їх розподіл на:

- операційні ризики стосуються втрати частини прибутку внаслідок неотримання очікуваних доходів та перевищення очікуваних витрат.

- фінансові ризики (кредитний, процентний, валютний, інвестиційний та ін.) пов'язуються з імовірною втратою фінансових ресурсів (грошових коштів) унаслідок змін на фінансовому ринку, що загрожують підприємству банкрутством [30].

Реалізацію антикризового управління дебіторською заборгованістю потрібно розпочинати з планування, але для цього у суб'єкта господарювання має бути чітка політика збуту.

В разі зміни стратегії політики збуту процес управління дебіторською заборгованістю зазвичай починають з початку, так як ці зміни можуть мати значний вплив на результат. Після планування реалізуються чотири етапи управління дебіторською заборгованістю (рис. 1.6) [7].

Перший етап – розробка кредитної політики.

Рекомендується обирати помірний тип кредитної політики, так як існує необхідність оцінювати не тільки кредитоспроможність покупця, а й кон'юнктуру ринку.

Другий етап – аналіз клієнтів.

На цьому етапі слід розглядати кредитну історію покупців та їх платоспроможність. Для цього можна звернутися до сторонніх фірм, що займаються збором відповідної інформації.

Четвертий етап – аналіз результатів реалізованої політики.

На цьому етапі проводиться остаточний аналіз оборотності дебіторської заборгованості та порівнюється з минулими періодами.

Третій етап – реалізація кредитної політики.

Якщо на попередніх етапах виконувалися лише аналітично-дослідницькі завдання, то на даному етапі розпочинається безпосередня робота з клієнтами.

Рис. 1.6. Етапи управління дебіторською заборгованістю

Наявність достовірної, своєчасної інформації, її правильне використання дозволяє керівництву підприємства оперативно реагувати на різні зміни зовнішнього і внутрішнього середовища та допомагає своєчасно приймати ефективні управлінські рішення [32].

1.2. Оцінка та класифікація дебіторської заборгованості

Дебіторська заборгованість – є сумою боргу юридичних та фізичних осіб підприємству та є результатом господарських операцій, що були здійснені в минулому, але підлягають погашенню в майбутньому.

НП(С)БО 10 визначає методи оцінки дебіторської заборгованості на етапах:

- при зарахуванні заборгованості на баланс суб'єкта господарювання,
- при відображенні дебіторської заборгованості у фінансовій звітності на дату балансу
- при списанні такої заборгованості з балансу як безнадійної.

Оцінка дебіторської заборгованості – це система процедур, спрямовані для оцінки її ринкової вартості. Цей процес включає в себе:

- терміни виникнення, формування та погашення
- юридичні права згідно яких вона виникла та обкладання штрафами, пенями, які тягне за собою.

За допомогою вірної оцінки дебіторської заборгованості визначаються адекватні показники ліквідності, платоспроможності та інші які можуть впливати господарську діяльність підприємства. А правильний аналіз заборгованості допоможе оцінити динаміку фінансового стану.

Для відображення сум дебіторської заборгованості в обліку застосовується декілька видів оцінок (рис. 1.7).

Довгострокова дебіторська заборгованість і поточна дебіторська заборгованість, у певний момент може бути визнана безнадійною заборгованістю.

Рис. 1.7. Види оцінок дебіторської заборгованості

Відповідно до Податкового Кодексу України [49], безнадійна заборгованість визнається такою, якщо відповідає одній з перелічених на рис. 1.8 критеріїв.

Рис. 1.8. Умови визнання дебіторської заборгованості безнадійною

На сьогодні для того щоб визнати в бухгалтерського обліку заборгованість безнадійною, не потрібно документального підтвердження. Вистачить лише виконана одна з умов:

– мінув термін позовної давності (3 роки);

– існує впевненість у тому, що дебітором не буде погашена заборгованість.

Порядок оцінки дебіторської заборгованості за товари роботи і послуги встановлено НПСБО 10 і згідно якого заборгованість зараховується на баланс

підприємства разом з визначенням доходу. Тому для зарахування поточної заборгованості необхідне дотримання критеріїв визначення доходу наведені у НПСБО 15 (рис. 1.9).

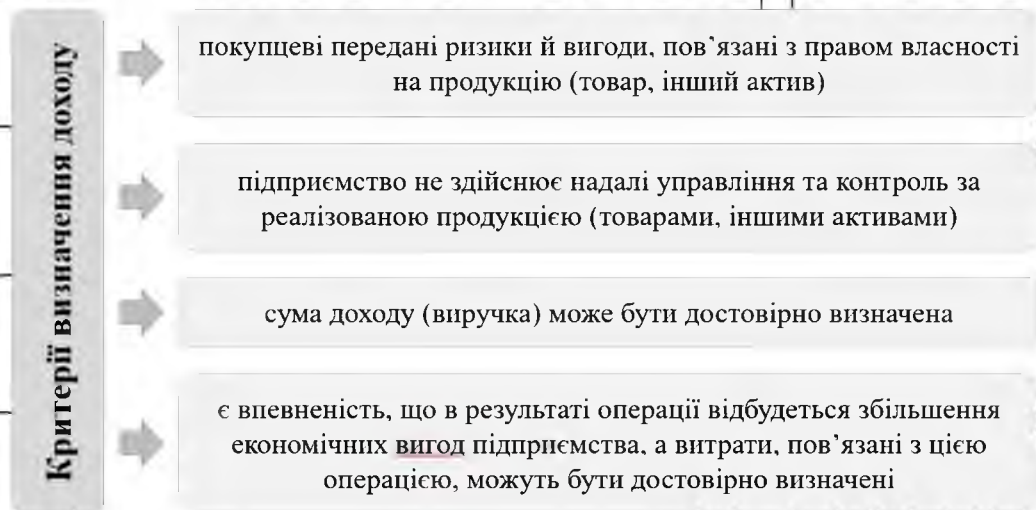

Рис. 1.9. Критерії визначення доходу

Передача ризиків і вигод здійснюється на основі укладеної угоди поставки яка була укладена між підприємством та покупцем та деталей самої операції.

Класифікація дебіторської заборгованості за її видами – досить обширна.

В залежності від того наскільки компетентне її здійснення та виділення класифікаційних ознак та розподіл за ними, залежить і сам бухгалтерський облік

окремої заборгованості чи групи. Класифікація повинна враховувати економічні критерії і виходячи з економічного та цільового призначення речей. Наукова

класифікація є методом дослідження певної множини об'єктів яка була поділена на групи за відповідною ознакою, яка є способом пізнання сутності, змісту,

ступеня схожості і різниці обраних для вивчення об'єктів. Що стосується загального визначення поняття класифікації, то вона представляє собою

розподіл об'єктів по класам, групам, розрядам, при якому в одну групу влучають

об'єкти, що мають якусь загальну ознаку. І згідно наведеного визначення вище класифікацію дебіторської заборгованості можна пояснити як групування проведених розрахунків з дебіторами підприємства за ознакою, яка відповідатиме поставленій мети задля якої вона проводиться.

У багатьох країнах існують правила класифікації у вигляді рекомендацій, в ході чого керівництво самостійно приймає рішення організацію розподілу різних видів дебіторської заборгованості та їх легалізації у балансі, що веде за собою різний склад та структуру дебіторської заборгованості на різних підприємствах. В Україні класифікація дебіторської заборгованості визначена нормативно-правовими актами за якими чітко регламентується викладення інформації у статтях балансу, що показує різноманітність поглядів у відображенні інформації у звітності.

За звичайними умовами, залежно від очікуваних термінів сплати, які визначаються в угодах, борги в більшості країн класифікуються на поточні дебіторські борги, тобто ті, які мають бути сплачені протягом року або операційного циклу (залежно від того, що триваліше), і непоточні (довготермінові) борги, які в деяких країнах поділяють на середньотермінові та довготермінові. Міжнародні стандарти встановлюють лише одне обмеження — "протягом року". За НПІС/БО 10 дебіторська боргова зобов'язання також розподіляється на довготермінову і поточну (рис 1.10)

Рис. 1.10. Класифікація дебіторської заборгованості

Згідно з міжнародними стандартами дебіторська заборгованість розподіляється на ту, що ініційована підприємством, та ту, що неініційована. Ініційована дебіторська заборгованість означає її набуття підприємством як

частини позиції, наданої іншим кредитором, якщо цей інший кредитор надає цю позику на дату, коли її оформлює підприємство, яке фінансує її. Не ініційована

дебіторська заборгованість розподіляється на ту, що зберігається до дати погашення, ту, що пропонується для продажу, або ту, що утримується для операцій. Крім того, згідно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку

підприємство самостійно встановлює та враховує поточну дебіторську заборгованість до тієї чи іншої групи. Можливо відобразити у балансі борги дебіторів без їх розподілу на групи.

Як вже було сказано раніше, наразі серед науковців-економістів не існує однозначного підходу до встановлення класифікаційних критеріїв дебіторської заборгованості. В нормативних актах немає чітких критеріїв для розмежування заборгованості.

А. Бланк виділяє п'ять груп дебіторської заборгованості, під час дослідження проблеми керування дебіторською заборгованістю:

- за товари, роботи і послуги, термін оплати яких ще не настав;
- за товари, роботи і послуги, неоплачені в строк;
- за векселями отриманими;
- за розрахунками з бюджетом;
- за розрахунками з персоналом.

Ця класифікація враховує дебіторську заборгованість за суб'єктами і певною мірою за сумнівними боргами. Вона повністю відбиває статті балансу підприємства. Проте не включає інших значущих факторів, що характеризують дебіторську заборгованість таких, як тип дебітора, керованість боргу та інше.

Н.І. Ценклер у своїй класифікації дебіторської заборгованості виокремлює серед інших додаткові класифікаційні критерії, які описують дебіторів: юридичний статус, розташування, галузь, до якої належить дебітор, фінансовий стан.

Таки ознаки класифікації дебіторської заборгованості (табл. 1.5) виокремлює, в свою чергу, А.Ю. Волостникова.

Таблиця 1.5

Класифікація дебіторської заборгованості за різними ознаками

№ пп.	Класифікаційна ознака	Види дебіторської заборгованості
1	За терміном виконання зобов'язань	- поточна - прострочена
2	За характером діяльності суб'єкта господарювання	- за основною діяльністю - за фінансовою діяльністю - за інвестиційною діяльністю
3	За тривалістю	- довгострокова - короткострокова
4	За доцільністю	- виправдана - невиправдана
5	За якісним складом	- нереальна для стягнення - сумнівна - надійна
6	За регулярністю проведення угод	- від регулярних угод - від нерегулярних угод
7	За видами дебіторів	- покупців і замовників - дочірніх організацій - бюджету і позабюджетних фондів - працівників організації - інших дебіторів
8	За можливістю поступки прав вимоги	- заборгованість, яку можна передати за договором - заборгованість, яку заборонено передавати
9	За можливістю планування	- запланована - незапланована
10	За забезпеченістю гарантіями	- забезпечена - незабезпечена
11	За можливістю контролю	- контрольована - неконтрольована
12	За ступенем ризику	- з високим ризиком - з середнім ризиком - з низьким ризиком

Класифікація дебіторської заборгованості яка наведена вище включає всі можливі в себе аспекти та є досить широкою.

Але яка б класифікація не була при постановці на баланс вона включається за фактичної собівартістю, а саме за вартістю заборгованих дебітором активів.

1.3. Застосування національних та міжнародних стандартів обліку та інших нормативно-правових документів в забезпеченні обліку та контролю дебіторської заборгованості

Одним з важливих аспектів обліку дебіторської заборгованості є вивчення та застосування нормативно-правових актів, які встановлюють правила та вимоги до облікових процедур. Нормативно-правове забезпечення обліку дебіторської заборгованості складається з таких документів: законів України, рішень Кабінету Міністрів, наказів міністерств, ДПС та НБУ.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» є основним нормативно-правовим актом України з обліку дебіторської заборгованості. Закон регулює правові основи, організацію, проведення бухгалтерського обліку та підготовку фінансової звітності в Україні. Закон застосовується до всіх юридичних осіб, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності [50]. При регулюванні відносин підприємства з покупцями важливе значення мають Цивільний кодекс України та Господарський кодекс України, де викладено загальні положення про укладання договорів з надання послуг [62,10].

Актуальною та важливою є проблема безнадійної дебіторської заборгованості, яка може виникати через погіршення фінансового стану дебітора. Цій проблемі присвячено статтю 138.10.6 Податкового Кодексу України [49]. Постанова Правління Національного банку України від 29.07.2022 року №163. Встановлює загальні правила, види і стандарти розрахунків клієнтів банків та банків у грошовій одиниці України на території України [22].

На методичному рівні питання обліку дебіторської заборгованості регламентуються Національними положеннями стандарти бухгалтерського обліку. Одним з основних стандартів обліку дебіторської заборгованості є НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [41].

НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти» також встановлює правила визнання дебіторської заборгованості: «права вимоги і зобов'язання, що не мають умов,

визначаються фінансовими активами і фінансовими зобов'язаннями, якщо за контрактом підприємство має право на одержання грошових коштів або бере на себе обов'язок сплатити грошові кошти» [42]. Таким чином, дебіторська

заборгованість за НП(С)БО 10 визнається «активом, який дає право на економічні вигоди у майбутньому» [41], а за НП(С)БО 13 – «одержання тільки грошових коштів» [42].

За НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти» «витрати від зниження корисності фінансового активу визначаються як різниця між його балансовою та сучасною вартістю очікуваних грошових потоків, дисконтованих за поточною ринковою ставкою відсотка для такого фінансового активу, з врахуванням цієї різниці як інших витрат звітного періоду» [42]. Проте цей стандарт не визначає методи формування резерву сумнівних боргів.

Інші стандарти також розглядають питання дебіторської заборгованості. У НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» вказуються окремі аспекти представлення інформації про дохід від реалізації у звітності, а також принципи представлення дебіторської заборгованості на початок та кінець періоду в балансі [40]. НП(С)БО 15 «Дохід» визначає умови, за яких визнається дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг. За цим стандартом дохід від реалізації продукції не коригується на суму сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості, пов'язаної з ним. Замість цього сума цієї заборгованості визнається витратами підприємства [43].

НП(С)БО 16 «Витрати» [44] також розглядає питання обліку дебіторської заборгованості. За цим стандартом сума безнадійної дебіторської заборгованості належить до інших операційних витрат підприємства, до яких також входять витрати на формування резерву сумнівних боргів, а також витрати на відрядження.

На методичному рівні підприємства України також користуються Планом рахунків/бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій [48] та Інструкцією про його використання. Цими документами регулюється система облікових рахунків для узагальнення

методом подвійного запису даних про наявність та рух активів, капіталу зобов'язань і фактів фінансово-господарської діяльності підприємств. В цих документах визначено позначення і порядок ведення облікових рахунків. Кожне

підприємство залежно від своїх особливостей діяльності створює до них свої аналітичні рахунки та висвітлює їх у своєму плані рахунків.

Це не повний перелік, а тільки основні нормативно-правові акти України, на які підприємства повинні орієнтуватись при організації обліку дебіторської заборгованості. Крім того, на підприємствах повинні бути складені внутрішні робочі документи, що встановлюють порядок обліку розрахунків з різними дебіторами.

Протягом історії бухгалтерський облік кожної країни формувався під впливом різних факторів, таких як культурне, економічне та соціальне середовище, тому межі його вивчення значно зросли [71]. Ця різноманітність

бухгалтерських систем обліку призвела до створення систем регулювання бухгалтерського обліку міжнародного рівня. Популярними серед них є МСФЗ (Міжнародні Стандарти Фінансової Звітності), які активно використовуються в європейських компаніях та в деяких країнах Азії, а також GAAP (Загальноприйняті Принципи Фінансового Обліку), розроблені в Америці і використовуються США, Великобританією та Японією.

Якщо Україна є однією з країн Європи, їй слід зосередити увагу на МСФЗ. Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», національні стандарти бухгалтерського обліку не повинні суперечити міжнародним стандартам [50].

Порівняння обліку дебіторської заборгованості за НП(С)БО та МСФЗ наведено у табл. 1.6.

Потрібно щоб облік, в тому числі і дебіторська заборгованість, відповідали світовим вимогам, оскільки це є однією із умов успішного влиття українського бізнесу в міжнародне економічне середовище. Основна відмінність обліку дебіторської заборгованості в Україні та міжнародною практикою є те, що він є регламентований і не дає вибору підприємствам, а ще те, що М(С)ФЗ широко

аналізують дебіторську заборгованість на основі великого досвіду по співпраці з іноземними контрагентами [12].

Таблиця 1.6

Обліку дебіторської заборгованості за НП(С)БО та МСБО

Ознака	Вимоги	
	НП(С)БО	МСБО
Визнання	Актив визначається тоді, коли є можливість отримати майбутні економічні вигоди і вартість його може бути точно визначена. Також він визнається, як актив з одночасно визнанням доходу від продажу товарів, робіт, послуг, продукції.	Фінансовий актив визнається тоді, коли підприємство стає однією із сторін договору (контракту), при тому, що появляється обов'язок по інструменту.
Дохід визнається	<ol style="list-style-type: none"> 1. Передані покупцеві винагороди та ризики, які пов'язані з правом власності на товар (продукт або інший актив) 2. Підприємство не може здійснювати контроль та управління за проданими товарами (послугами та іншими активами). 3. Сума доходу (виручка) може бути точно визначена 4. Ймовірність того, що економічні вигоди зростуть в результаті операції, а витрати що пов'язані з такою операцією, можуть бути точно визначені. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підприємством було передано значні ризики та винагороди, пов'язані із правом на власність на продукцію (товар). 2. Компанія вже не здійснює управління до того рівня, який зазвичай асоціюється з правом власності, і не має контролю над продукцією (товарами), які були продані. 3. Сума доходу може бути достеменно оцінена. 4. Можуть надійти економічні вигоди, які пов'язані із правом власності на товар. 5. В результаті здійснення операції, сума витрат може бути точно визначена.
Припинення визнання	За рішенням керівника компанії за рахунок резерву сумнівних боргів або за рахунок фінансових результатів господарської діяльності списується заборгованість перед дебіторами по якій строк позовної давності минув, інші борги, неможливі до стягнення.	Фінансового активу або частини фінансового активу припиняє визнання тоді, коли підприємство втрачає владу над правами за контрактом (договором) (коли зазначені права продаються, припиняється їх дія або компанія відмовляється від виконання своїх прав або ці права можуть бути передані третій стороні).
Оцінка	Дебіторська заборгованість в обліку визначається на основі оцінки, зазначеної в договорі, і залежить від кількості та ціни проданої продукції, з урахуванням знижки та надбавки, яку постачальник надає своїм покупцям та клієнтам. Іншими словами, оцінка проводиться за первісною вартістю.	Оцінка дебіторської заборгованості визначається на основі справедливої вартості (за вартістю операції)
Відображення у фінансовій звітності	У складі оборотних активів розрізняють довгострокові (платежі, які очікуються більше 12 місяців після звітної дати) та короткострокові (це платежі, які очікуються на протязі одного року після звітної дати)	У складі поточних активів класифікацією на короткострокову і довгострокову

Український НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» визначає порядок обліку та відображення дебіторської заборгованості у фінансовій звітності.

Однак в міжнародній практиці такого стандарту не існує. Міжнародні стандарти, такі як МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» та МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації», регулюють подібні питання.

Потрібно зазначити, що на відміну від національної практики в зарубіжній практиці не передбачається використання кодів рахунків, а користуються лише їх назвами. Для обліку дебіторської заборгованості використовують такі рахунки як [18]:

- «Довгострокові фінансові інвестиції»
- «Рахунки до одержання»
- «Авансові платежі постачальникам та інші оборотні активи»
- «Резерв на сумнівну дебіторську заборгованість» і т.д.

Також в міжнародній практиці широко використовується система надання знижок.

На дату складання балансу оцінка дебіторської заборгованості як в українській, так і в зарубіжній - співпадає. Відмінність лише у визначенні чистої вартості реалізації.

Чиста вартість реалізації в зарубіжних країнах визначається як первісна вартість за вирахуванням знижки і сумнівної (безнадійної) заборгованості, а в українській практиці чиста - дорівнює первісна вартість за мінусом резерву сумнівних боргів [46].

Для дебіторської заборгованості міжнародні стандарти бухгалтерського обліку передбачають, що вона включається до балансу лише на суму резерву сумнівних боргів, адже після її первинного визнання вона оцінюється за амортизованою собівартістю з використанням методу ефективної процентної ставки. [9].

Оскільки, існує таке явище як непогашена дебіторська заборгованість, формується резерв сумнівних боргів, як в українській, так і в закордонній практиці. Найвна відмінність лише в тому, що у вітчизняній практиці за рахунок резерву списуються безнадійні борги, а в деяких зарубіжних країнах, вона

продовжує обліковуватись в дебеті рахунків, на яких відображається короткострокова дебіторська заборгованість покупців, незважаючи на списання, та показується в активі балансу, одночасно відображаючи безнадійну заборгованість з знаком мінус в окремому рядку [53].

Зазвичай у міжнародній практиці для визначення сумнівної заборгованості щодо групи дебіторів застосовують два методи які наведено на рис. 1.П.

Методи визначення сумнівної дебіторської заборгованості

відсотка продажу → сумнівна дебіторська заборгованість визначається як добуток чистого продажу в кредит за звітний період та певного відсотка цього продажу, який скоріш за все не буде погашено у майбутньому

періодизації дебіторської заборгованості → проводиться аналіз залишку дебіторської заборгованості на кінець звітного періоду щодо обліку її непогашення. В результаті до кожної групи дебіторської заборгованості застосовується певний відсоток сумнівних боргів, який формується на основі минулих періодів

Рис. 1.П. Методи визначення сумнівної дебіторської заборгованості

Щодо МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», передбачено пряме списання сумнівної дебіторської заборгованості на витрати. Цей підхід застосовується для відображення сумнівної заборгованості окремих дебіторів [38].

Висновки до розділу 1

Діяльність підприємства неможлива без наявної й нього дебіторської заборгованості, яка є заборгованість дебіторів перед підприємством особливо в умовах пандемії та запровадження військового стану.

Також дебіторська заборгованість досить суттєво впливає на фінансовий стан підприємства, тому її розмір потребує постійного контролю, та вірної оцінки згідно з обраною її класифікацією.

Проведення вірної оцінки дебіторської заборгованості не можливе без формування резерву сумнівних боргів.

В умовах воєнного стану варто започатковувати систему антикризового управління, завдяки якій керівництво зможе приймати адекватні та ефективні рішення

В Україні основним нормативно-правовим актом є НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Але при вивченні його не можна забувати і про використання інших законів, НП(С)БО, кодексів тощо. От щодо зарубіжних стандартів, не має окремого, який би висвітлював дане питання, тому для розгляду даного питання вивчають декілька міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

2.1. Організаційно-економічна характеристика об'єкта дослідження

Фермерське господарство «Бізнес-проект Агро» є приватним підприємством. ФГ було створено в 2005 році, засновником господарства є Жук Віктор Михайлович. ФГ «Бізнес-проект Агро» знаходиться в Чернігівській області Корюківському районі с. Величківка по вулиці Центральна будинок 43а.

ФГ «Бізнес-проект Агро» спеціалізується на вирощуванні пшениці та картоплі, також воно займається виробництвом культур зернобобових, вирощуванням соняшнику. Основні економічні показники по ФГ «Бізнес-проект Агро» наведено в табл. 2.1 на основі показників статистичної звітності (дод. Б.1, Б.2, Б.3).

На основі проведених розрахунків відмітимо, що виробництво продукції рослинництва збільшилось переважно за всіма сільськогосподарськими культурами, крім соняшнику, де відбулося зменшення на 3,58%, та припинення вирощування кукурудзи на зерно. Найбільший рівень виробництва відбувся по картоплі більше ніж у 6 разів – це на 7448 ц більше ніж 2021 році та по виробництві пшениці на 22, 24%.

За досліджуваній період реалізація продукції значно збільшилася, зокрема щодо картоплі майже у 12 разів, що також пов'язано із збільшенням виробництва. По пшениці реалізація збільшилася на 2,64 %, по інших культурах не змінилась. По інших культурах виробництво продукції зменшилось через зменшення кількості виробництва продукції і припинення виробництва деяких культур, таких як жито, овес, кукурудза на зерно.

За даними таблиці 2.2, відмітимо, що коефіцієнт платоспроможності ФГ «Бізнес-проект Агро» у 2020-2022 рр. знаходився у межах норми, яка була сформовано на основі фінансової звітності (дод. Б.4, Б.5).

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 2.1
Виробництво та реалізація сільськогосподарської продукції
ФГ «Бізнес-проект Агро» за 2021-2022 рр., ц.

Види продукції	Виробництво продукції, ц			Реалізація продукції, ц		
	2021 р.	2022 р.	2022 р. в % до 2021р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. в % до 2021р.
Продукція рослинництва:						
Зернові і зернобобові	10116	11761	116,3	11332	10288	90,79
з них пшениця	8317	10167	122,2	8705	8935	102,6
кукурудза на зерно	476	-	-	742	149	-
жито	-	-	-	558	-	-
овес	-	-	-	4	-	-
культури зернобобові сушені	1323	1594	120,5	1323	1204	91,01
Боби сої	-	-	-	-	-	-
Насіння соняшнику	2177	2099	96,42	2172	1429	65,79
Картопля	1449	8897	614	578	7412	1282
Культури ягідні	2	2	-	2	1	-
Культури плодови	-	5	-	-	4	-

Коефіцієнт платоспроможності за 2022 рік майже не змінився порівняно з 2020 роком. Але коефіцієнт у 2021 році був більшим більше ніж у два рази порівняно з 2020 та 2022 роками. Але хоч коефіцієнт платоспроможності то збільшувався, то зменшувався, перевищення платіжних засобів над зобов'язаннями залишається незмінним. І ФГ «Бізнес-проект Агро» все-одно залишається платоспроможним.

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 2.2
Платоспроможність ФГ «Бізнес-проект Агро» за 2020-2022 рр.

п/п	Показники	Роки			Відхилення 2021 р. від 2020р.+, -.	Відхилення 2022 р. від 2021р.+, -.
		2020 р.	2021 р.	2022 р.		
1	2	3	4	5	6	7
I.	Платіжні засоби:					
	Запаси:	1910,2	2916	3496,6	1005,8	580,6
	- готова продукція	1193,2	586,8	736	-606,4	149,2

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6	7
	- товари	0	0	0	0	0
	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	3,1	0	1114,9	-3,1	1114,9
	Дебіторська заборгованість за розрахунками (з бюджетом)	8,5	3,6	0	-4,9	-3,6
	Інша поточна дебіторська заборгованість	0	104,1	0	104,1	-104,1
	Поточні фінансові інвестиції	0	0	0	-	-
	Грошові кошти та їх еквіваленти	209,4	286	458,9	76,6	172,9
	Разом платіжних засобів	2128,1	3205,6	5836,4	1077,5	2630,8
2.	Платіжні зобов'язання:	0	0	0	0	0
	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	349,4	103,9	1683,6	245,5	1579,7
	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	18,3			-18,3	-
	Поточні зобов'язання за розрахунками:					
	- з бюджетом	18,5	16,8	24,4	-1,7	7,6
	- зі страхування	16	0	3,2	-16	3,2
	- з оплати праці	21	0	9,1	-21	9,1
	- з учасниками	0	0	0	-	-
	Доходи майбутніх періодів	0	0	411,4	-	411,4
	Інші поточні зобов'язання	432,6	396,7	423,6	-35,9	26,9
	Разом платіжних зобов'язань	800,5	517,4	2565,3	283,1	2047,9
3.	Перевищення:					
	платіжних засобів	1327,6	2688,2	3271,1	X	X
	платіжних зобов'язань					
4.	Коефіцієнт платоспроможності (Нормативне значення $\geq 0,7$)	2,66	6,20	2,28	X	X

На основі проведених розрахунків у табл. 2.3 за даними фінансової звітності, а саме звіту про фінансові результати (дод. Б.4, Б.5) відмітимо, що на прогнзні трьох років підприємство є прибутковим. Основна сума доходу йде від доходу від реалізації продукції. У 2021 році значна сума підвищення доходу,

який збільшився майже в два рази. Аналогічна ситуація відбувається і з витратами підприємства.

Таблиця 2.3

Аналіз динаміки фінансових результатів ФГ «Бізнес-проект Агро»

за 2020-2022 рр.

Показники	Сума, тис. грн.			Відхилення 2022р. від 2020р., тис. грн.
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	3653,5	6229,1	6609,2	2955,7
Собівартість реалізованої продукції	3034,1	5048,9	5607,1	2573
Валовий прибуток (збиток)	619,4	1180,2	1002,1	382,7
Інші операційні доходи	61,7	5,6	47,3	-17,4
Інші операційні витрати	201,8	405,3	583,9	382,1
Інші доходи	17,4	1,8	13,4	4
Інші витрати	75,2		48,8	-26,4
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	482,3	780,5	465,5	-16,8
Фінансовий результат до оподаткування	424,5	782,3	430,1	5,6
Чистий фінансовий результат	424,5	782,3	430,1	5,6

Для наочного відображення сформовано рис. 2.1, на якому можна побачити значне підвищення доходів і витрат. Але порівнюючи суму доходу з 2020 та 2022 році він залишився на одному рівні.

Рис. 2.1. Динаміка результатів діяльності підприємства

Важливою складовою аналізу з проведення горизонтального

вертикального аналізу Балансу. Даний аналіз допомагає побачити динаміку його показників та побачити питому вагу кожної статті балансу (дод. Б.6, Б.7).

Згідно проведеного горизонтального аналізу можна побачити, що загальний підсумок балансу в 2022 р. збільшився у два рази порівняно з 2020 р.

Аналізуючи актив балансу, значна зміна відбулася за рахунок оборотних активів, а саме їх розмір збільшився на 75%. І значно збільшилися за рахунок появи значної суми дебіторської заборгованості за товари роботи і послуги, яка підвищилась на 1111,8 тис. грн та збільшенню виробничих залишків на 1586,4

тис. грн.. Необоротні активи збільшилися за рахунок появи основних засобів, які збільшилися більше ніж у 4 рази – на 1606 тис. грн. При аналізі пасиву балансу

можна побачити збільшення за рахунок розширення резервного капіталу на 50%. Та за рахунок збільшення поточної кредиторської заборгованості за товари роботи і послуги на 1334,2 тис. грн.

За результатами вертикального аналізу можна побачити, що основні статті які займають місце в активі балансу є: залишкова вартість основних засобів яка складає 26,22%; виробничі запаси - 44,43%; дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги - 14,17%. В пасиві балансу найбільшу питому вагу займає : резервний капітал - 47,06% та кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги - 21,39%.

2.2. Організація обліку дебіторської заборгованості

Розробка підходів до обліку та відображення дебіторської заборгованості у фінансовій звітності є ключовим аспектом облікової політики, який істотно впливає на фінансовий стан та результати діяльності підприємства [13]. У зв'язку з різноманітністю видів та складністю структури дебіторської заборгованості необхідно розробити спеціальні підходи та уточнення до методів її обліку, які повинні бути відображені в обліковій політиці:

- налагодження документального супроводження дебіторської заборгованості (як окремого компонента загального графіка документообігу);

- визначення термінів та порядку проведення інвентаризації дебіторської заборгованості;

- розробка алгоритмів використання рахунків та реєстрів бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості;

- інші необхідні розшифровки, пов'язані з відображенням дебіторської заборгованості в обліковій системі.

Отже, певний порядок дій, який пов'язаний з використанням облікових процедур, за допомогою яких можна правильно сформулювати і забезпечити вчасне отримання інформації про дебіторську заборгованість щодо її стану та за допомогою чого буде здійснено контроль та управління являє собою організацію бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості.

Ефективне управління організацією обліку дебіторської заборгованості включає в себе умови, правила та процедури, що є обов'язковою потребою для виконання поставлених цілей і завдань підприємством. З метою покращення фінансового стану господарства та досягнення поставлених цілей організація бухгалтерського обліку складається з декількох етапів зображених на рис. 2.2, дотримання яких забезпечує ефективний процес управління станом дебіторської заборгованості [33, 46].

На прикладі ФГ «Бізнес-Проект Агро», було досліджено питання формування облікової політики та пропису в наказі інформації щодо дебіторської заборгованості та визначено ступінь відповідності науково-методичних підходів у діяльність господарства (табл. 2.4) [41, 61].

Окремо, варто звернути увагу на можливості внесення змін до облікової політики підприємства. Розділяють два види змін в обліковій політиці добровільні та обов'язкові. Даний розподіл відбувається згідно НП(С)БО 6 та МСБО 8. Обов'язкові зміни які вносять до облікової політики, якщо змінюються норми НП(С)БО та МСБО [39, 41].

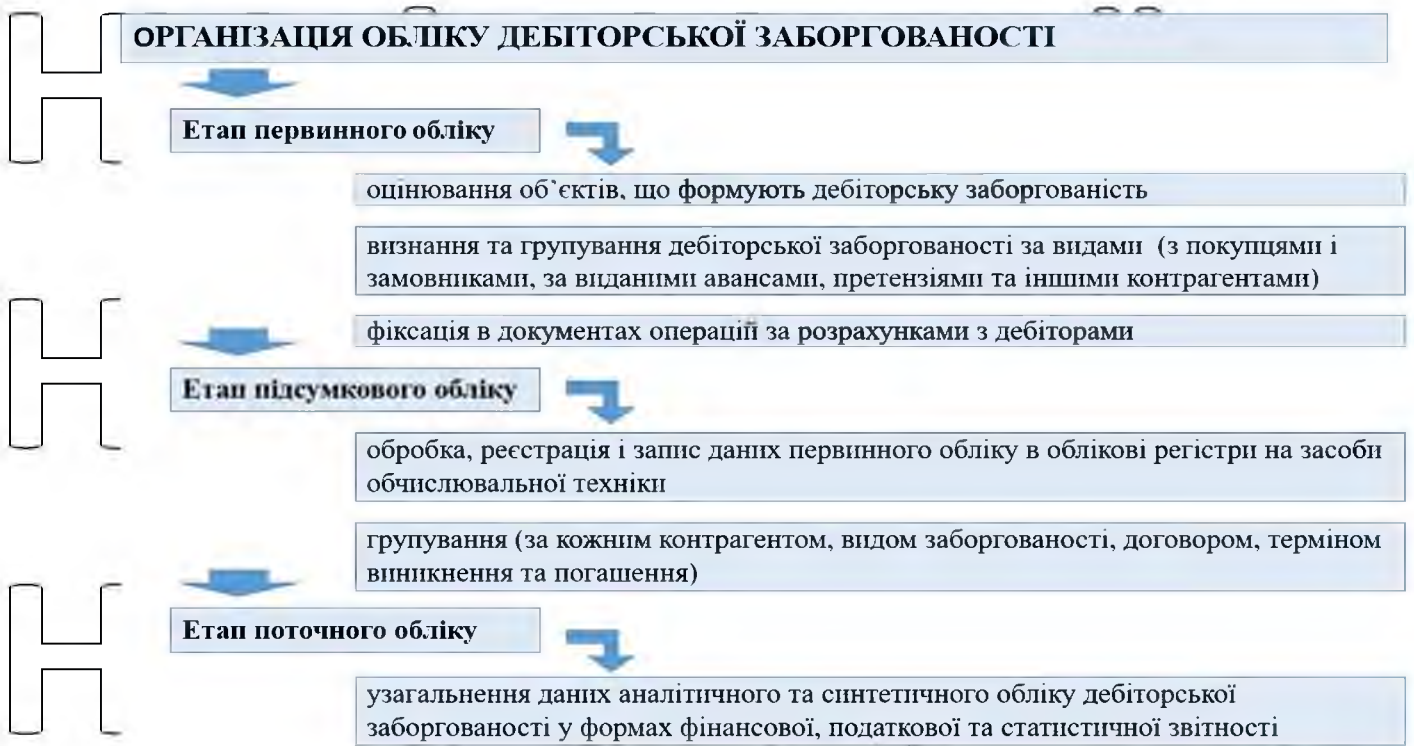

Рис. 2.2. Етапи організації обліку дебіторської заборгованості на підприємстві

НУБІП України

Таблиця 2.4
Ступінь імплементації науково-методичних підходів у ФГ «Бізнес-Проект Агро»

№ з/п	Компонента облікової політики	Характеристики, представлені у науково-методичних джерелах	Характеристики у ФГ «Бізнес-Проект Агро»
1	Визнання та оцінка ДЗ	Визнання дебіторської заборгованості проводиться за наявності двох умов. Наявна можливість отримання майбутньому економічних вигід. Сума дебіторської заборгованості може бути достовірно визначена.	Визнання дебіторської заборгованості проводиться відповідно до НП(С)БО 10. Та чиста вартість ДЗ визначається з врахуванням РСБ.
2	Форма ведення обліку	Визначено форму ведення бухгалтерського (ручна/автоматизована) господарства, що значно впливає на наявність облікових регістри та їх використання.	Для ведення обліку фермерське господарство використовує автоматизовану форму обліку.
3	Класифікація та аналітика дебіторської заборгованості	Передбачено перелік класифікаційних ознак, види на які поділяється ДЗ, що застосовується для забезпечення управлінських потреб.	Класифікація дебіторів ведеться згідно рахунків бухгалтерського обліку (аналітика ведеться як у розрізі контрагентів).

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4
4	Період та метод нарахування резерву сумнівних боргів	Вказуються терміни проведення інвентаризацій заборгованості для нарахування резерву сумнівних боргів	Резерв сумнівних боргів не створюється
5	Визнання заборгованості безнадійною	Також наводять обраний метод створення резерву. Прописані критерії згідно яких заборгованість відносять до безнадійної дебіторської заборгованості (згідно бухгалтерського та податкового законодавства)	Критерії віднесення дебіторської заборгованості до безнадійної встановлюються відповідно до НП(С)БО 10 та пп. 14.1.11 п. 14.1 ст. 14 ПКУ
6	Порядок списання безнадійної заборгованості	Вказують етапи списання дебіторської заборгованості	Безнадійна заборгованість списується з балансу відповідно до наказу керівника на підставі проведеної інвентаризації.

Формування облікової політики - досить складний процес. Цей процес продовжується впродовж всієї діяльності підприємства, навіть після підписання наказу, бо без розуміння методик ведення бухгалтерського обліку стає складно проводити аналіз результатів діяльності суб'єкта господарювання.

Супровідні документи з розрахунками з дебіторами зберігаються три роки.

[5]

Правовим документом, що засвідчує реалізацію продукції, надання послуг є договір, в якому обов'язкову повинні бути вказані основні положення, а саме:

- умови та терміни реалізації продукції, надання послуг;
- вимоги до якості продукції, послуг;
- умови розрахунків контрагентів;
- права та обов'язки сторін;
- відповідальності сторін за порушення вищевказаних умов тощо.

Якщо відбувається разове постачання товарів, надання послуг в невеликій кількості укладання письмового договору не обов'язкове, для здійснення розрахунків можливе на основі рахунків на оплату.

Первинним документом, за яким можна побачити виникнення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи чи послуги є: видавкові накладні, акти наданих послуг, товарно-транспортні накладні тощо. А документом, що відображає погашення такої заборгованості є виписки банку, прибуткові касові ордери тощо.

Кожен працівник по закінченню відрядження повинен відзвітуватися, а саме підготувати та подати «Звіт про використання грошових коштів наданих на відрядження або під звіт» і якщо наявний залишок використаних коштів, їх необхідно повернути.

Також до звіту прикладаються документи, які підтверджують витрати пов'язані з використанням коштів під час відрядження.

Звичайно кошти під звіт видаються і на інші виробничі (господарські) потреби. Звіт про використання коштів подається до бухгалтерії не пізніше наступного робочого дня від видачі грошових коштів під звіт. До моменту неподання звіту про використані кошти працівники будуть виступати для підприємства дебітором.

В обліковій політиці також передбачено наявність інформації про:

- форми первинного обліку;
- порядок накопичення та обробки інформації;
- порядок документообігу.

Документальне оформлення розрахунків з покупцями та замовниками, передбачено з використанням документів які наведено у таблиці 2.5 [19].

Таблиця 2.5

Документальне оформлення розрахунків з різними дебіторами

Назва документа	Призначення документа
1	2
Договори оренди, купівлі-продажу; про надання послуг; договорної фінансової допомоги тощо.	Домовленість двох сторін, яка є доказом виникнення їх відносин, та є підставою для здійснення між ними розрахунків
Видавкова накладна, доручення	Є підставою для отримання товарно-матеріальних цінностей

Продовження таблиці 2.5

Податкова накладна	Слугує документом, що підтверджує виникнення податкового кредиту у покупця і податкового зобов'язання у продавця
Товарно-транспортна накладна	Підтверджує що доставка продукції покупцю була здійснена транспортним засобом постачальника чи іншою організацією
Акт наданих послуг	Слугує підтвердженням виконаних робіт чи наданих послуг
Рахунок-фактура, рахунок на оплату	Документ за яким здійснюється передоплата контрагенту
Виписка банка, прибутковий касовий ордер	Слугує підтвердження здійсненої оплати за товари, роботи та послуги від покупців

Недосконалість організації обліку дебіторської заборгованості суб'єктів підприємства призводить до збільшення її суми, втрати змісту облікової інформації, викривлення сутності трактування, зниження достовірності даних бухгалтерського обліку, що має негативний вплив на процес управління нею і функціонування підприємства в цілому.

Облік дебіторської заборгованості у межах підприємства здійснюється з моменту складання і підписання договору, де зазначаються суть та умови угоди, обов'язки сторін щодо виконання умов домовленості та відповідальність сторін у разі порушення таких зобов'язань. Для покращення організації роботи з договорами на належному рівні слід розробити і зазначити додаткові умови щодо надання товарного кредиту, а саме:

- можливість надання знижки контрагенту при здійсненні довгострокової оплати;
- можливість здійснення альтернативної оплати у негрошовій формі (цінні папери) або бартер.

Застосування цих умов у договорі в перспективі призведе до зростання продажів та прискорення оборотності капіталу підприємства.

Необхідною умовою достовірного відображення стану розрахунків з дебіторами є резерв сумнівних боргів [19, 4], який згідно НН(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» має створюватися для визначення суми чистої

реалізаційної вартості поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги [41].

Облік дебіторської заборгованості підприємства потребує значної уваги, що спричинено систематичними затримками взаємних розрахунків і призводить до погіршення фінансового стану та виробничо-господарської діяльності підприємства в цілому. Правильно організований облік дебіторської заборгованості створює можливості передбачення та недопущення збільшення дебіторської заборгованості, уникнення ризиків неплатежів та зменшити ймовірність виникнення безнадійної заборгованості.

В наш час керівництво підприємств не достатньо уваги приділяє створенню облікової політики, зазвичай обмежуються базовими правилами без поглиблення в деякі особливості діяльності підприємств, що впливає на створення внутрішніх правил та має негативний вплив на визначення фінансових результатів.

2.3. Методика обліку дебіторської заборгованості

У підприємства завжди виникає дебіторська заборгованість, бо неможливо здійснювати господарську діяльність уникаючи її, адже причини її виникнення можуть бути різними. Така заборгованість може бути поточною і довгостроковою, сумнівною і безнадійною.

Для обліку поточної дебіторської заборгованості, яка є на ФГ «Бізнес-Проект Агро» призначені рахунки, які зображені рис. 2.3.

Рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» призначений для відображення інформації по розрахункам з покупцями і замовниками.

Фермерське господарство використовує субрахунок 36.1 «Розрахунки з вітчизняними покупцями», а саме на ньому відображаються розрахунки з покупцями, які знаходяться на території України.

У процесі діяльності підприємства виникає поточна дебіторська заборгованість, не пов'язана з реалізацією продукції та наданням послуг. Вона

НУБІП України

відображається на рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами», на якому відображається заборгованість з різними дебіторами

Рис. 2.3. Рахунки для обліку дебіторської заборгованості

Для відображення розрахунків з підзвітними особами призначено рахунок

37.2. Підзвітними особами є працівники підприємства, яким видано кошти під звіт для здійснення витрат у майбутньому згідно наказу керівництва підприємства.

Одним з випадків видачі коштів під звіт є відрядження працівника (поїздка згідно наказу керівництва в іншій населеній пункт на термін вказаний в наказі для виконання певного доручення). Документом згідно якого відбувається регулювання даного питання є Інструкція про службові відрядження в межах України і кордон [23].

Всі доходи які не могли увійти для відображення на попередніх рахунках, показуються на субрахунку 37.7 "Розрахунки з іншими дебіторами".

Основна кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з дебіторами наведена у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Бухгалтерський облік дебіторської заборгованості на ФГ «Бізнес-Проект Агро»

№	Зміст операції	дебет	кредит	Первинний документ
Виникнення дебіторської заборгованості				
1	Визнання доходу від реалізації продукції, надання послуг у т.ч. сума ПДВ	36	70.1 (70.2, 70.3)	Відаткова накладна / Акт виконаних робіт
		70.1 (70.2, 70.3)	64.1	Податкова накладна
3	Нараховано дохід від оренди	37.7	71.3	Договір оренди
4	Нараховано відсотки по кредиту	37.3	73.3	Кредитний договір
8	Перераховано поворотну фінансову допомогу	37.7	31.1	Договір надання правової фінансової допомоги
9	Видано кошти підзвітній особі	37.2	31.1	Банківська виписка, наказ
Погашення дебіторської заборгованості				
1	Отримання оплати за відвантажену продукцію, надані послуги	31.1	36	Банківська виписка, наказ
2	Отримання оплати від інших дебіторів (оплата за оренду, повернення ПДВ)	31.1	377, 37.3	Банківська виписка, наказ
3	Отримано звіт про використання коштів наданих на відрядження або під звіт	23 (91,92)	37.2	Звіт про використання коштів наданих на відрядження або під звіт

Суми дебіторської заборгованості також можуть виникати і на рахунках 6-го класу і ФГ не виключення.

Для прикладу, дебіторська заборгованість виникає при переплаті сум податку, в такому випадку виникає дебетове сальдо по субрахунку 64.1

«Розрахунки за податками». Це показує заборгованість держави, дана сума бути зарахована в рахунок інших податків, за умови оформлення відповідної заяви або може бути використаний для оплати за майбутні періоди.

Аналогічна ситуація відбувається і з субрахунком 63.1 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» за наявності переплати постачальнику. (ФГ не веде облік розрахунків без використання субрахунку 37.1 – усі розрахунки проводяться на рахунку 63).

Будь який кінцевий залишок по дебету рахунків 6 класу – відображає дебіторську заборгованість, яка буде відноситися до другого розділу активу балансу.

У фінансовій звітності, а саме у звіті про фінансовий стан, дебетові залишки відображають як дебіторську заборгованість, наприклад залишок по субрахунку 64.1 (64.2) це буде відображатись у рядку П135 «Дебіторська заборгованість по розрахунках з бюджетом», а по 63.1 – рядок П155 «Інша поточна дебіторська заборгованість».

Що стосується довгострокової дебіторської заборгованості то ФГ «Бізнес-Проект Агро» її немає. Тому рахунків для її обліку Робочим планом рахунків досліджуваного підприємства не передбачено.

2.4. Облік створення та використання резерву сумнівних боргів

На ФГ «Бізнес-Проект Агро» резерв сумнівних боргів не створюється, оскільки підприємство знаходиться на спрощеній системі, відноситься до мікропідприємств та подає фінансову звітність згідно НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність», але доцільність його створення має бути підтверджена саме аналізом поточної дебіторської заборгованості.

Резерв сумнівних боргів створюється для:

- уточнення оцінки дебіторської заборгованості. Створений резерв сумнівних боргів – це більш точна та достовірна оцінка дебіторської заборгованості, так як частина її може бути ніколи підприємству не погашена боржником, як результат – відсутність даної частини активу в балансі;
- оптимізації оподаткування. Резерв підходить для платників податку на прибуток-малодоходників – він буде зменшувати їх фінансовий результат – прибуток, та зменшуватиме податок на прибуток. Проте, у великодоходників дана схема не працюватиме через податкові різниці які виникають, про них буде розказано нижче [5]. Є види дебіторської заборгованості під яку може створюватись резерв сумнівних боргів, дані види наведено у таблиці 2.7 [60].

Види дебіторської заборгованості під яку формується резерв сумнівних боргів

РСБ формується під	РСБ взагалі не формується під
за товари, роботи, послуги, які будуть погашені грошовими коштами або їх еквівалентами	довгострокова дебіторська (строк погашення більше 1 року)
дебіторську заборгованість за внутрішніми розрахунками	заборгованість по виданим авансам, бо вона буде погашена не грошима, а товарами, роботами, послугами
векселі отримані в рахунок дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги	дебіторську заборгованість по розрахунках з бюджетом
	безнадійну дебіторську заборгованість (вона повинна списуватись одразу)
	придбаний вексель, дебіторську заборгованість по відступленню права вимоги, так як це все придбана дебіторська заборгованість або призначена для продажу
	дебіторську заборгованість, що забезпечена заставою

Формування резерву сумнівних боргів викликано наявністю принципу обачності, згідно чого підприємство повинно запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства. Тобто резерв сумнівних боргів виступає в ролі інструмента за допомогою якого відбувається коригування оцінки дебіторської заборгованості. Але одночасно виникає питання необхідністю створення резерву, вибором методу та термінів його нарахування, базою нарахування.

Формування резерву сумнівних боргів на практиці часто ігнорується, хоча є обов'язковою вимогою. Таке складається через відсутність відповідальності за порушення норм згідно НП(С)БО [21].

Рішення про створення резерву сумнівних боргів повинно бути затверджене керівником підприємства. На мою думку, доцільно в рішенні про створення резерву вказати причини виникнення заборгованості які потребують створення під неї резерву.

Для створення і нарахування резерву сумнівних боргів потрібен оформлений Наказ про облікову політику [63], в якому має бути зазначений метод нарахування резерву, відповідно до якого він і буде створений.

Первинним документом для нарахування резерву сумнівних боргів є розрахунок бухгалтерії, в якому відповідно до вибраного методу буде розрахована сума резерву сумнівних боргів.

Для списання сум з створеного нами резерву потрібні документи які підтверджуватимуть дану дебіторську заборгованість безнадійною, приклади таких документів зображені на рис. 2.4. До цих документів можуть відноситись такі:

Документи, які підтверджуватимуть дебіторську заборгованість безнадійною

виписка з Єдиного державного реєстру або довідка податкового органу про ліквідацію боржника

повідомлення ліквідаційної комісії (конкурсного управляючого) або рішення суду про відмову в задоволенні вимог зі стягнення відповідної заборгованості через недостатність майна ліквідованого підприємства-боржника

акт судового виконавця про неможливість стягнення заборгованості з боржника та інші

Рис. 2.4. Документи, які підтверджуватимуть дебіторську заборгованість безнадійною

Облік створеного РСБ ведеться по рахунку 38 "Резерв сумнівних боргів".

Залишок по даному рахунку в кінці періоду не списується, даний показник є сумою потенційної безнадійної дебіторської заборгованості.

Відмітимо, що для ФГ «Бізнес-Проект Агро» створення резерву сумнівних боргів не обов'язкове, тому підприємство вирішило для себе його не створювати.

Але створення резерву сумнівних боргів має вплив на показники ліквідності. Тобто після його створення користувачі побачать що ліквідність підприємства є нижчою. Інформація з використанням резерву сумнівних боргів буде більш точною та буде показувати показники в їх реальній величині.

Основні операції що обліку резерву сумнівних боргів наведено у таблиці

2.8.

Таблиця 2.8

Бухгалтерські проведення з обліку резерву сумнівних боргів

№	Зміст операції	дебет	кредит	Сума
1.	Нараховано резерв сумнівних боргів	94.4	38	12000
Списання безнадійної дебіторської заборгованості				
2.	Списано безнадійну поточну дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги за рахунок резерву	38	36	50000
3.	Списано безнадійну заборгованість по векселю за рахунок резерву	38	34	50000
4.	Списано безнадійну дебіторську заборгованість понад резерв сумнівних боргів	94.4	36	25000
Коригування (переоцінка) резерву сумнівних боргів				
5.	Коригування резерву на дату балансу у бік зменшення (наприклад: дебітор погасив сумнівну заборгованість)	38	71.9	5000
6.	Коригування резерву на дату балансу у бік зменшення - альтернативний варіант	[94.4]	[38]	-5000
7.	Коригування резерву на дату балансу у бік збільшення	94.4	38	8000
Коригування (переоцінка) резерву сумнівних боргів при коливанні курсу валюти				
8.	Коригування резерву, якщо гривнева оцінка іноземної валюти на дату балансу збільшилася	38	71.9	1200
9.	Коригування резерву, якщо гривнева оцінка іноземної валюти на дату балансу зменшилася	94.4	38	1200
	Коригування резерву, якщо гривнева оцінка іноземної валюти на дату балансу зменшилася - альтернативний варіант	[94.4]	[38]	-12

Також створення резерву має вплив на фінансові результати підприємства, адже створюється він за рахунок інших операційних витрат, і цей резерв здійснює вплив на суму податку на прибуток підприємств, так як ФГ «Бізнес-Проект Агро» знаходиться на спрощеній системі, та є платником єдиного податку 4 групи, вплив на фінансовий результат до оподаткування не відіграє для нього особливого значення.

2.5. Використання прикладного програмного забезпечення в обліку дебіторської заборгованості

Під час пандемії Covid – 19, локдаунів та повномаштабного вторгнення росії в Україну за допомогою комп'ютерних технологій люди можуть працювати онлайн. Багато підприємств перейшли на дистанційну роботу, навіть лікарі стали консультувати онлайн. Комп'ютерні технології допомагають підприємствам працювати, сплачувати податки та платити заробітні плати в таких складних умовах, які склалися в Україні, а значить підтримувати економіку країни.

Для того, щоб перевести відділ бухгалтерії повністю на дистанційну роботу потрібно не лише забезпечити працівників засобами праці, а й запровадити електронний документообіг на всіх ділянках обліку, щоб працівникам не доводилося роздруковувати, робити копії документів та не зберігати їх в паперовому вигляді, а для цього потрібні зміни в законодавстві. Наприклад, в обліку заробітної плати працівники пишуть заяви на прийом та звільнення з організації, надання відпустки в паперовому вигляді, а потрібно це робити онлайн з накладанням електронного підпису. Для цього потрібне програмне забезпечення не лише працівникам бухгалтерії, а всім працівникам підприємства. Під час війни дозволили робити фото паперової заяви і надсилати бухгалтеру через месенджер, але це тимчасовий вихід із ситуації. Потрібно там де це можливо проводити автоматизацію процесів. Автоматизація дає можливість виконувати процеси швидше та якісніше [28].

На ФГ «Бізнес-проект Агро» не всі процеси автоматизовані.

Всі первинні документи щодо розрахунків з покупцями та замовниками в ФГ «Бізнес-проект Агро» формуються в режимі «1С. Підприємство». Всі первинні документи формуються за допомогою відповідних розділів.

Схема на якій зображено облік реалізації продукції, надання послуг на ФГ «Бізнес-Проект Агро» наведена на рис 2.5, де показано етапи відображення інформації щодо дебіторської заборгованості. Следкуючи яким можна уникнути виникнення помилок при формуванні звітності.

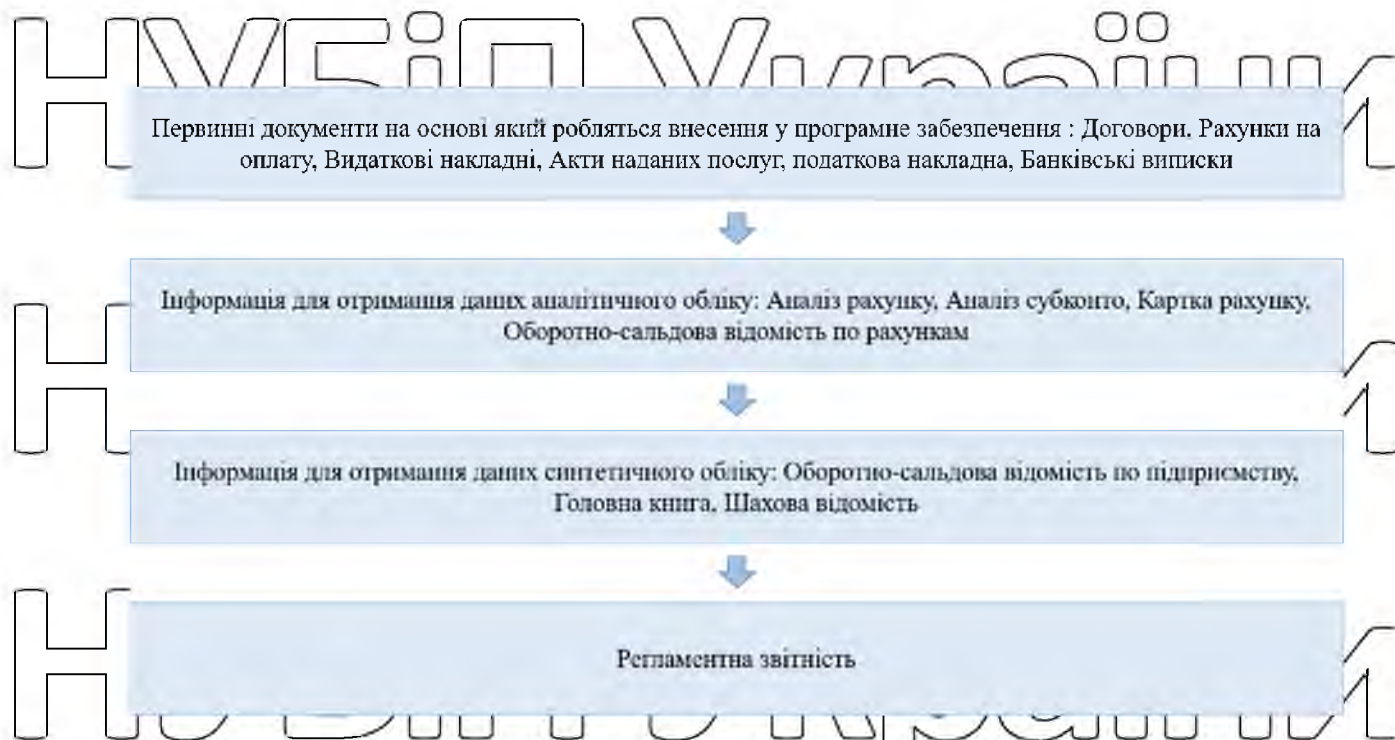

Рис. 2.5. Схема обліку дебіторської заборгованості на ФГ «Бізнес-Проект Агро»

Для складання та подання звітності, податкових накладних, обміну документів з покупцями на ФГ «Бізнес-Проект Агро» використовує програмне забезпечення М.Е.Доc. Також використовується електронний кабінет платника податків.

Для обміну даних між М.Е.Доc та ІС: Підприємство використовують медове стикування.

Для обміну електронних документів з покупцями використовують програмні продукти: Вчасно, М.Е.Доc. Але не всі контрагенти ФГ «Бізнес-Проект Агро» перейшли на електронний документообіг, так як підприємство співпрацює з фізичними особами, підприємствами (перевізники) та невеликими сільськогосподарськими підприємствами у яких скуповує зерно на елеваторах то доводиться працювати і з паперовими документами. Електронний документообіг з контрагентами значно пришвидшує обробку та обмін первинними документами. Знайти, якийсь первинний документ в програмних продуктах займає менше хвилини, а знайти цей документ в папці з паперовими документами може зайняти годину.

Варто зауважити, що зараз з'являються нові програмні забезпечення які є аналогами 1С, М.Е.Дос, які підприємство може використовувати за виникнення такої необхідності.

Програмами, якими замінюють 1С можуть бути:

- Agri: Бухгалтерія – українське програмне забезпечення створене спеціально для фермерів, за допомогою якого можна сформувавши фінансову та статистичну звітність, та побачити всю аналітику, як доходів, так і витрат;

- Dilovod – програма є альтернативою 1С, розробники обіцяють, що для повноцінного ведення обліку не потрібні глибокі знання бухгалтерії;

- MASTER: Бухгалтерія – програма, яка розроблена українською компанією для українського ринку та містить весь необхідний бухгалтеру функціонал [58];

- Дебет Плюс – програма враховує всі зміни законодавства. Навчання програми не є складним, вивчити функціонал можливо за допомогою відео-уроків;

- iFin Zvit – дану програму можна використовувати не тільки на комп'ютері, а й на мобільному телефоні. Також програма має функцію автоматичного оновлення відповідних змін законодавства.

Цей перелік аналогів не є вичерпним, і завжди можуть з'явитися нові програми які забезпечують якісний автоматизований облік на підприємстві.

Для подачі звітності до податкових та статистичних органів, альтернативою є Соната, яка є зручною і досить популярною серед суб'єктів господарювання.

Також існує безкоштовна програма для створення звітів, декларацій, повідомлень, запитів необхідних для подання у Державну податкову службу, Пенсійний фонд України, Служби статистика України – FreeZvit. Але дана програма не забезпечена функцією подання звітності, тому її варто використовувати разом з електронним кабінетом платника.

2.6. Відображення інформації про розмір дебіторської заборгованості у звітності підприємства

Порядок обробки форм фінансової звітності затверджено Наказом Мінфіну №433 від 28.03.2013 р. "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності" [37]. Суми дебіторської заборгованості відображаються у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» і позиції в яких відображається інформація по наявній дебіторській заборгованості і які використовує ФГ «Бізнес-Проект Агро» наведено на рис. 2.6.

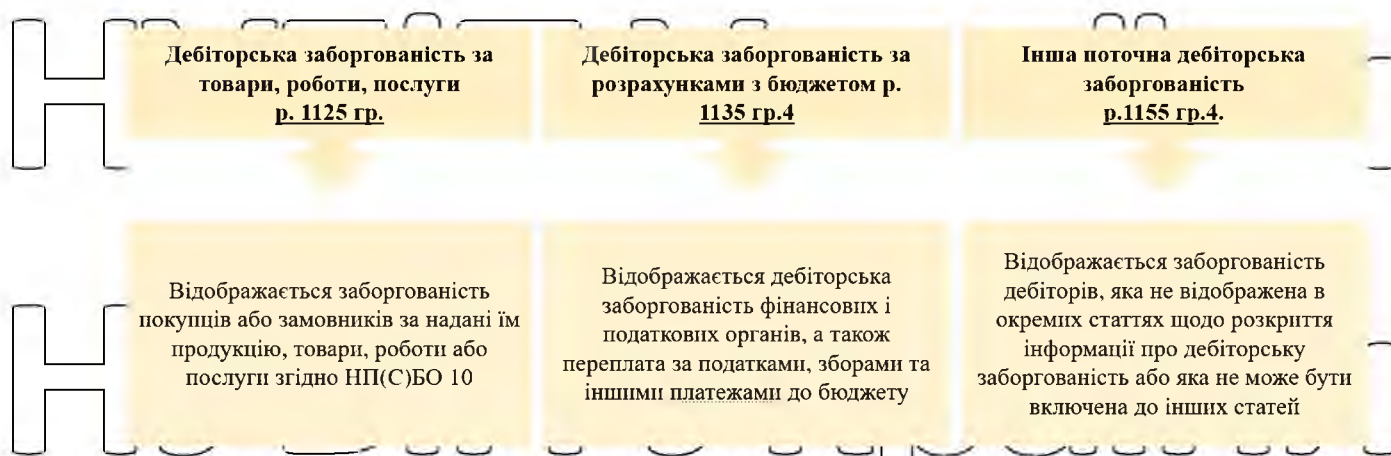

Рис. 2.6. Відображення дебіторської заборгованості Балансі (Звіті про фінансовий стан) підприємства

Наведений вище список статей не є повний, адже інші підприємства мають можливість розкривати інформацію у додаткових статтях, якщо вона суттєва.

Перелік даних статей фінансової звітності можна побачити у Додатку №3 до НП(С)БО 1 [17]. Додаткові статті щодо обліку поточної дебіторської заборгованості зображені в (табл.2.9).

У Формі №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» поточна дебіторська заборгованість наводиться в статті 2180 «Інші операційні витрати» яка показується у випадку її списання чи нарахування РСБ.

Інші форми фінансової звітності у ФГ «Бізнес-Проект Агро» не подаються, а так як підприємство малих розмірів то і розрахунок податкових різниць не проводяться та і не виникає необхідності для здійснення коригувань фінансового

результату до оподаткування.

Таблиця 2.9

Додаткові статті звітності щодо обліку поточної дебіторської заборгованості підприємства

Код рядка	Назва додаткової статті	Наведена інформація
1120	«Векселі одержані»	Вказується сума заборгованості покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію, надані послуги, яка забезпечена векселями.
1140	«Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів»	Вказується сума нарахованих дивідендів, процентів, роялті тощо
1145	«Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків»	Вказується заборгованість пов'язаних сторін та дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків, зокрема між учасниками групи тощо.

Також варто зауважити, що господарство користується не лише фінансовими звітами, а також і управлінськими.

Управлінська звітність є основою проведення управлінського аналізу діяльності, завдяки інформації відображеній в ній, керівництво може оцінити діяльність господарства та надати правильні, оперативні рішення [14,64]. Після вивчення наукової літератури, можна зрозуміти, що управлінську звітність підприємства доцільно формувати в розрізі трьох її складових (рис. 2.7) [66, 6].

Рис. 2.7. Складові управлінської звітності підприємства

Форми внутрішньої звітності є індивідуальними для кожного підприємства, що пов'язано зі специфікою його діяльності та технологічними

особливостями виробничих процесів. Склад, терміни і періодичність подання звітності визначаються управлінським персоналом [65].

Окремі форми управлінської звітності на ФГ «Бізнес-Проект Агро» не створені керівництвом і бухгалтерією, використовують звіти наявні в 1С:Бухгалтерія, а саме оборотно-сальдові відомості загальні і по окремим рахункам, картки рахунку, аналіз рахунку.

Для забезпечення формування управлінської бухгалтерської інформації про стан розрахунків на ФГ «Бізнес-Проект Агро» варто використовувати форми управлінського обліку, такими формами можуть бути робочі документи за допомогою яких зводиться інформація щодо дебіторської заборгованості чи оцінка дебіторської заборгованості (дод. Б.8) [16]. Використання його бажане в електронному вигляді і представлення його на Гугл-диску з можливістю редагування файлу відповідальними особами, та можливістю перегляду для задіяний у процесі працівників форма документа прикріплена у додатку Б 9.

Дана форма документу може бути зручною для відображення як дебіторської так і кредиторської заборгованості. Завдяки можливостям електронних таблиць внесення інформації не буде складним, бо є можливість закріплення назв рядків та стовпців. Можна побачити як назву контрагента та і заборгованість по ньому на останню дату заповнення.

Окрім управлінських форм документів для обліку і аналізу дебіторської заборгованості можна використовувати і програмні забезпечення такі як Finpar, HomeMoney та інші.

Висновки до розділу 2

Отже, за результатами проведеного аналізу відмітимо, що досліджуване підприємство є рентабельним. Облік ведеться згідно з НП(С)БО та затверджені облікової політики.

Бухгалтерський облік ведеться за допомогою програмного забезпечення 1С: Підприємство. Та у своїй діяльності використовує рахунки бухгалтерського

обліку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та 37 «Розрахунки з іншими дебіторами» з відкритими до нього субрахунками.

Фінансова звітність формується та подається згідно НП(С)БО 25

«Спрощена фінансова звітність», так як ФГ «Бізнес Проект Агро» відноситься до малих підприємств.

Подача звітності, обмін податковими накладними, розрахунками коригування з покупцями відбувається через М.Е.Дос. обмін іншою документацією здійснюється за допомогою сервісу Вчасно.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

3.1. Методичні прийоми внутрішнього контролю дебіторської заборгованості

НУБІП України

В наш час покращення відносин між контрагентами в частині розрахунків є досить важливим питанням. Щоб уникнути виникнення неплатежів підприємству варто проводити контроль та моніторинг умов домовленостей з контрагентами, а саме: види заборгованості, спосіб оплати, терміни погашення, розміри заборгованості тощо.

На сучасному етапі від суб'єктів господарювання вимагається прийняття управлінських рішень на основі достовірної фінансової інформації. Внутрішній контроль є одним із найважливіших елементів управління і забезпечує інформацією всі рівні керівництва [69].

Внутрішній контроль – це система контрольних процедур, які мають запобігти та попередити виникнення помилок з метою ефективного проведення бізнесу, захисту активів, акуратності облікових перевірок і своєчасного представлення фінансової інформації. Внутрішній контроль не є обов'язковим і є виключно ініціативою власника підприємства [24].

Система внутрішнього контролю – це всі внутрішні правила та процедури контролю, запроваджені керівником для забезпечення ефективного функціонування підприємства, збереження та раціонального використання активів, точності і повноти бухгалтерських записів, своєчасної підготовки фінансової інформації, запобігання фальсифікаціям [26].

В більшості малих та середніх підприємств наявний внутрішній контроль, але його ефективність не завжди забезпечена належним чином. Через це виникає багато проблем та труднощів щодо провадження внутрішнього контролю. Негативний вплив на організацію контролю здійснює відсутність досвіду та матеріальних ресурсів.

Внутрішній контроль займає досить важливе місце в системі управління

підприємством, детальніше на рис. 3.1 [39].

Рис. 3.1. Місце внутрішнього контролю в системі управління підприємством

підприємством

Внутрішній контроль на підприємстві має ґрунтуватися на принципах, які наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Принципи внутрішнього контролю

Назва принципу	Суть принципу
Законність	Перевіряється дотримання вимог нормативно-правових актів
Об'єктивність	отримання повної та достовірної інформації, що ґрунтується на документальних та фактичних даних і виключає вплив суб'єктивних факторів
Відповідальність та розподіл повноважень	Відображає собою розподіл обов'язків між керівництвом та працівниками, встановлення меж їх відповідальності у рамках функціональних повноважень
Превентивність	здійснення заходів контролю для запобігання відкриттю від встановлених норм
Відкритість	запровадження механізмів зворотного зв'язку та забезпечення необхідного ступеня прозорості при проведенні оцінки внутрішнього контролю

Дуже важливо правильно класифікувати дебіторську заборгованість, адже в залежності від неї проводиться оцінка, аналіз, контроль та відображення у фінансовій звітності заборгованості. Класифікацію наведено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Класифікація дебіторської заборгованості

Ознака	Складові
За строками існування	Поточна дебіторська заборгованість – до 12 календарних місяців
	Довгострокова дебіторська заборгованість – понад 12 календарних місяців
За строками погашення	Нормальна (звичайна) дебіторська заборгованість – коли ще не настав час на сплату боргу
	Сумнівна – контрагент не виконав зобов'язання у вказані в договорі строки та гарантій на подальше їх виконання не надав
	Безнадійна – дебіторська заборгованість за якою минув строк позовної давності або вона підпадає під впевненість, що борг повернено не буде
За способом погашення	Грошова – погашається грошовими коштами
	Товарна – погашається готовою продукцією, послугами, товарами, роботами
За відображенням у Балансі дебіторської заборгованості (Звіті про фінансовий стан)	Довгострокова дебіторська заборгованість – рядок 1040
	Відстрочені податкові активи – рядок 1045
	Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги – рядок 1125
	Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами – рядок 1130
	Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом – рядок 1135, у т.ч. з податку на прибуток – рядок 1136
	Інша поточна дебіторська заборгованість – рядок 1155
	Витрати майбутніх періодів – рядок 1170

Основні завданнями внутрішнього контролю операцій за розрахунками

наведені на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Основні завдання внутрішнього контролю операцій за розрахунками

Методи та прийоми внутрішнього контролю допомагають виявити відхилення та недоліки у прогнозуванні, обліку, аналізі, плануванні та дають змогу зменшити їхній вплив на господарські процеси.

Для проведення контролю розрахунків з дебіторами доцільно використовувати наступні методичні прийоми контролю (рис. 3.3) [1].

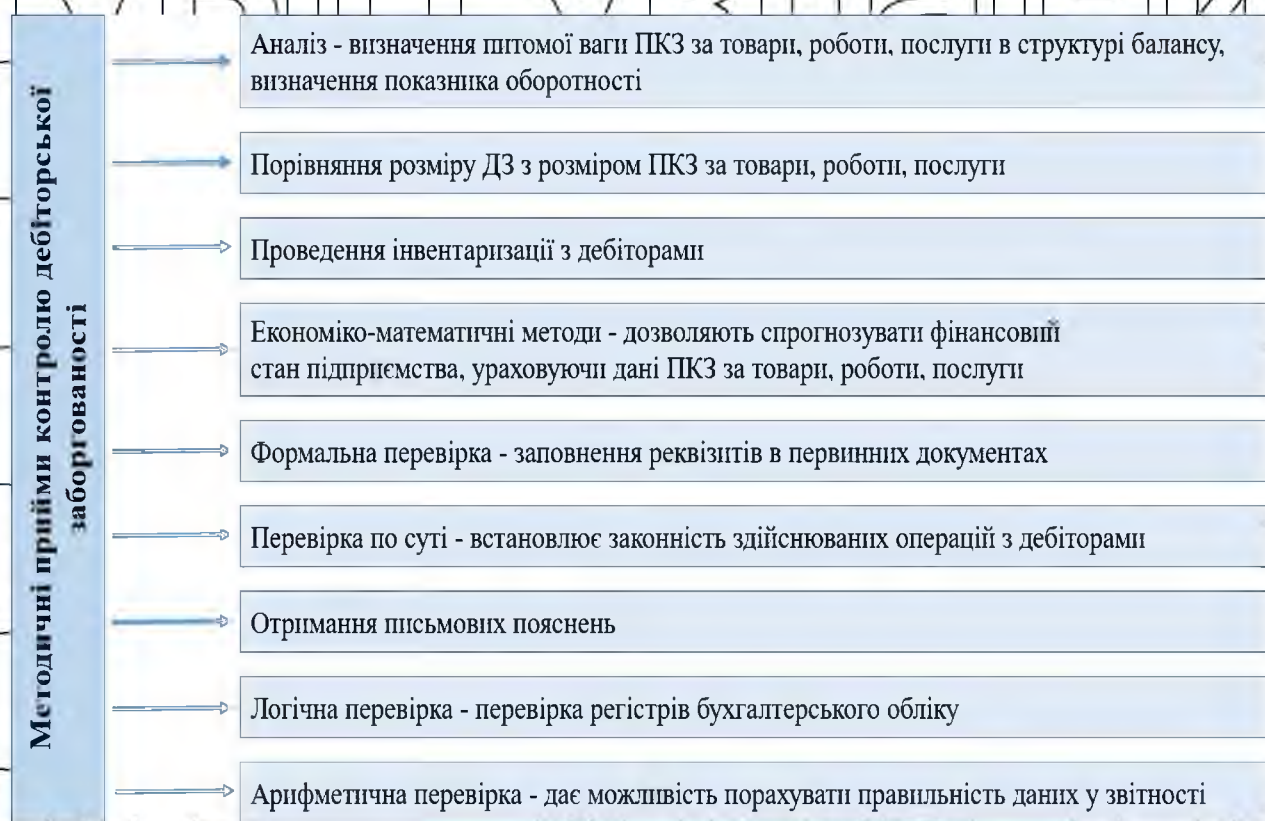

Рис. 3.3. Методичні прийоми контролю дебіторської заборгованості

Формальна перевірка дозволяє перевірити первинні документи, які пов'язані з реалізацією товарів, наданням послуг наявністю заповнених обов'язкових реквізитів та перевірити достовірність даних в таких документах. Обов'язкові реквізити первинного документа є дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка приймала участь у здійсненні господарської операції. Якщо обов'язковий реквізит не заповнений, то такий документ не може підтверджувати факт здійснення господарської операції.

Інвентаризацію розрахунків з покупцями проводять, надсилаючи акт

звірки взаєморозрахунків. Покупець має підписати акт звірки або потрібно в'яснити причину відхилень. Найчастіше відхилення виникають через те, що документи надходять із запізненням і як наслідок в обліку не відображають вчасно отримані документи.

Для оцінки якості внутрішнього контролю та обліку дебіторської заборгованості часто використовується опитування. Це дозволяє швидко отримати перше уявлення про стан обліку операцій, визначити найбільш вразливі місця в системі розрахунків та встановити напрямок подальшої перевірки.

За допомогою аналізу відслідковують зміни дебіторської заборгованості за товари, роботи послуги з минулими періодами та роблять відповідні висновки.

За допомогою аналізу, порівняння, економіко-математичних методів можна на підставі поточних даних спрогнозувати фінансово-майновий стан підприємства у майбутньому.

Перевірка по суті має підтвердити здійснення господарської операції, для цього потрібно перевірити наявність належно оформлених первинних документів та договору. Іноді надсилається запит дебітору для підтвердження даних.

Банківські виписки в частині розрахунків з дебіторами перевіряються суцільним способом. Перевіряють чи справді існувала заборгованість перед дебіторами в такому розмірі та відповідне відображення отримання/списання коштів в обліку [20].

Результати проведення аналізу показників фінансового стану підприємства показують якість управління дебіторською заборгованістю. При використанні якісних та кількісних показників аналізу варто також здійснювати комплексний аналіз

Згідно думки Кручака Л.В., в комплексному аналізі існує тісний зв'язок між п'ятьма етапами аналізу дебіторської заборгованості (рис. 3.4) [31].

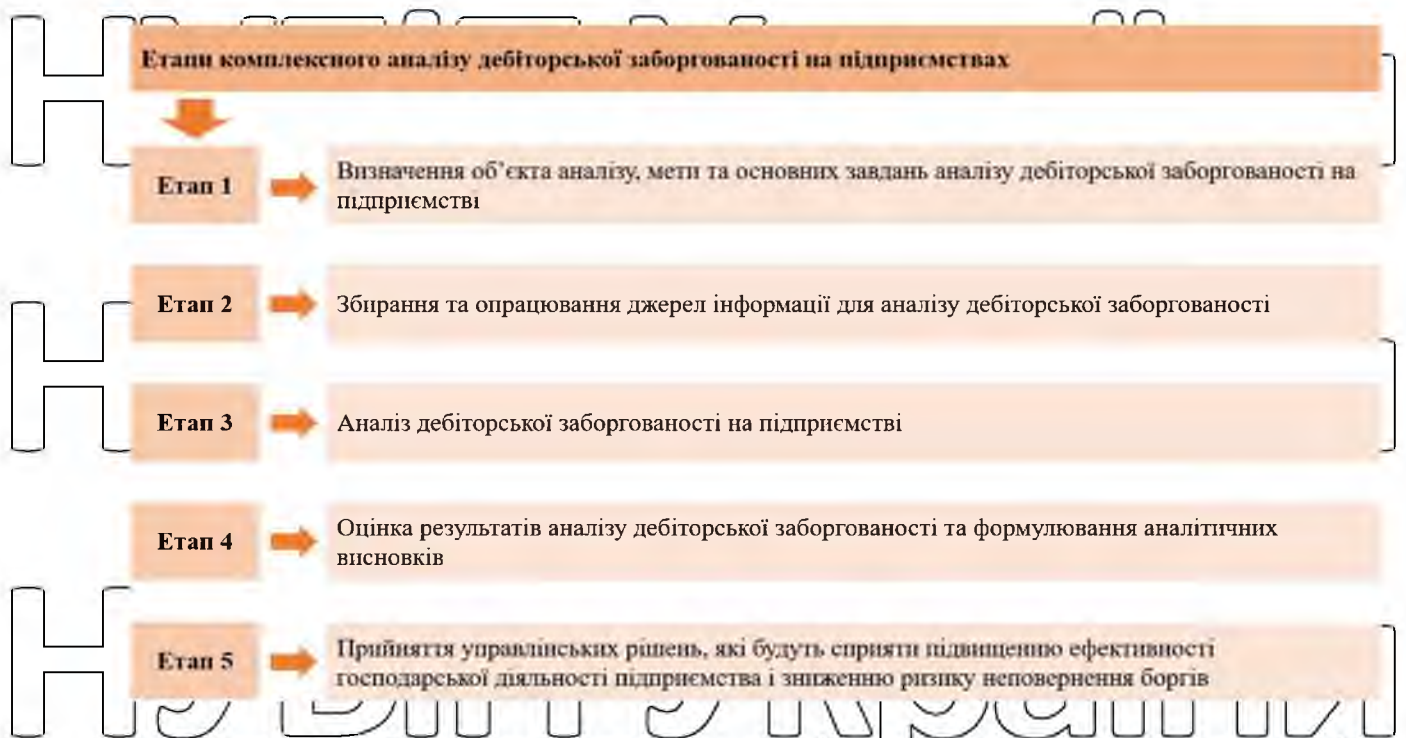

Рис. 3.4. Етапи комплексного аналізу дебіторської заборгованості на підприємствах

Під час проведення першого етапу зазвичай визначається мета, завдання та об'єкт аналізу. На наступному етапі збирають необхідну інформацію для проведення аналізу дебіторської заборгованості, на ФГ «Бізнес-Проект Агро» джерелами є фінансова звітність, яка включає в себе «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та «Звіт про фінансові результати» також за необхідності можуть використовуватись дані аналітичного обліку.

Найбільшим і найскладнішим етапом аналізу є третій етап, адже він включає в себе проведення всіх розрахунків, а саме: побудова таблиць з аналітичною інформацією, яка необхідна для аналізу, проводиться вертикальний та горизонтальний аналіз, проводиться аналіз динаміки, складу і структури дебіторської заборгованості.

Доцільно провести аналіз простроченої та безнадійної дебіторської заборгованості компанії. Визначити групи товарів, які становлять основну частку в структурі дебіторської заборгованості, і виявити види продукції, за якими утворюється найбільший обсяг заборгованості за товари, роботи, послуги.

На четвертому етапі аналізу дебіторської заборгованості слід систематизувати та узагальнити результати проведених досліджень. Формулюють висновки стосовно стану дебіторської заборгованості на підприємстві і розробляють заходи для прискорення її погашення.

На завершальному етапі приймають управлінські рішення, спрямовані на підвищення ефективності господарської діяльності компанії та на зниження ризику невиконання боргів [31].

Також дуже важливим при аналізі дебіторської заборгованості є аналіз резерву сумнівних боргів, так як дебіторська заборгованість у звітності відображається за вирахуванням резерву сумнівних боргів. При аналізі резерву сумнівних боргів важливо порівняти його суми, якщо вони були значні зміни то чому його було збільшено чи зменшено. Порівняння сум списання за рахунок резерву [15].

Під час проведення аналізу розрахунків з дебіторами та кредиторами до розрахунків включають економічні показники, характеристики яких та формули розрахунку наведені в дод. В.1. Розрахунок даних показників створює можливість щодо формулювання висновків щодо стану дебіторської та кредиторської заборгованості та прийняти в майбутньому ефективні управлінські рішення щодо проведення управління ними.

Аналіз розрахунків на основі цих коефіцієнтів покаже стан дебіторської заборгованості суб'єкта господарювання за досліджуваний період, а також дасть можливість визначити основні завдання політики управління дебіторською заборгованістю.

3.2. Внутрішній контроль дебіторської заборгованості

Внутрішній контроль є на кожному підприємстві (організації), але ефективність його забезпечується не завжди. У зв'язку з тим, що, невеликі підприємства, як правило, не мають достатнього персоналу, матеріальних ресурсів та рівня знань управлінців для організації необхідної системи

внутрішнього контролю. Відповідальність за організацію системи внутрішнього контролю покладено на керівника підприємства, відповідальність за ефективність роботи системи внутрішнього контролю покладається на керівників структурних підрозділів та кожного працівника.

ФГ «Бізнес-Проект Агро» не виняток, окремо створеного відділу внутрішнього контролю не має. Внутрішній контроль здійснює бухгалтер та керівник, але рівень контролю знаходиться на досить низькому рівні.

При проведенні перевірки особливу увагу необхідно звернути на законність розрахунків, їхню доцільність, документальне оформлення і правильність відображення розрахункових операцій за даними бухгалтерського обліку та звітності.

Додаток В.2 містить анкету для проведення для оцінки стану системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості.

Після попереднього планування варто приступити до формування плану перевірки, приклад такого плану зображено у табл. 3.3. Даний план повинен включати в себе перелік робіт на кожному етапі перевірки, час проведення, та джерела інформації необхідні для перевірки [70].

Таблиця 3.3

Загальний план для проведення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості

№	Етапи	Процедура	Термін
1	2	3	3
1	Підготовчий	Знайомство з підприємством клієнта, оцінка системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку, планування контролю дебіторської заборгованості	
2	Основний	Звірка залишку заборгованості за даними Головної книги з залишками в облікових регістрах	

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4
		Перевірка наявності активів звірки і їх відповідності даним аналітичного синтетичного обліку	
		Перевірка результатів проведення інвентаризації дебіторської заборгованості	
		Перевірка правильності нарахування резервів сумнівних боргів	
		Перевірка кореспонденції рахунків по створенню резерву та списанню сумівної заборгованості	
		Перевірка відповідності залишку по рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів» відповідно до даних Балансу	
		Перевірка джерела списання безнадійної заборгованості	
		Звірка списання безнадійної заборгованості з обліком на за балансовому рахунку	
		Правильність операцій у фінансовій звітності	
3	Заключний	Підготовка документів за результатами проведеного контролю	

Під час кожного етапу проведення внутрішнього контролю варто використовувати створені робочі документи, документи, які можуть використовуватись суб'єктами контролю наведено в табл. 3.4, табл. 3.5.

Таблиця 3.4

Робочий документ «Перевірка наявності активів звірки на підтвердження дебіторської заборгованості»

1	2	3	4	5	6		7	8
					сума	дата		
Дебітор (повна назва підприємства, без скорочення)	Код рядка у ж/о	Сума дебіторської заборгованості	Дата виникнення заборгованості	Підстава виникнення заборгованості	Згідно акта звірки від дебітора		Примітка (розбіжність, причини)	
Разом:								

Внутрішній контроль розрахунків з покупцями та замовниками ФГ

«Бізнес-Проект Агро» варто починати з перевірки виконання договірної дисципліни із реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг. Далі, краще вивчати динаміку зміни та величини залишків заборгованості за окремими місяцями.

Таблиця 3.5
 Робочий документ «Перевірка списання безнадійної заборгованості з обліком на забалансовому рахунку»

Дебітор	Дата визначення боргу безнадійним	Сума, що відображена на забалансовому рахунку	Посащення боргу		Корексунданція рахунків		Примітки
			Дата виписки банку	Сума	Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6	7	8

У процесі контролю проводиться аналіз стану розрахунків на початок і кінець звітного періоду, обґрунтовують зміни, які виникли за звітний період. Значні суми залишків заборгованостей, їх зростання або тривалий термін слугують підставою для суцільної перевірки за суттю та змістом документів, які оформлені на окрему поставку (відвантаження) готової продукції, товарів.

Також проводиться перевірка повноти та своєчасності проведення інвентаризацій розрахунків з дебіторами, проводиться оцінка реальності, достовірності й документальної обґрунтованості кожної суми виникнення заборгованості та проводиться оцінка стану аналітичного, синтетичного обліку та звітності дебіторської заборгованості.

Особливого контролю потребує дебіторська заборгованість підприємства, щодо якої існують сумніви її повернення. Етапи проведення контролю сумнівної дебіторської заборгованості наведено на рис. 3.5.

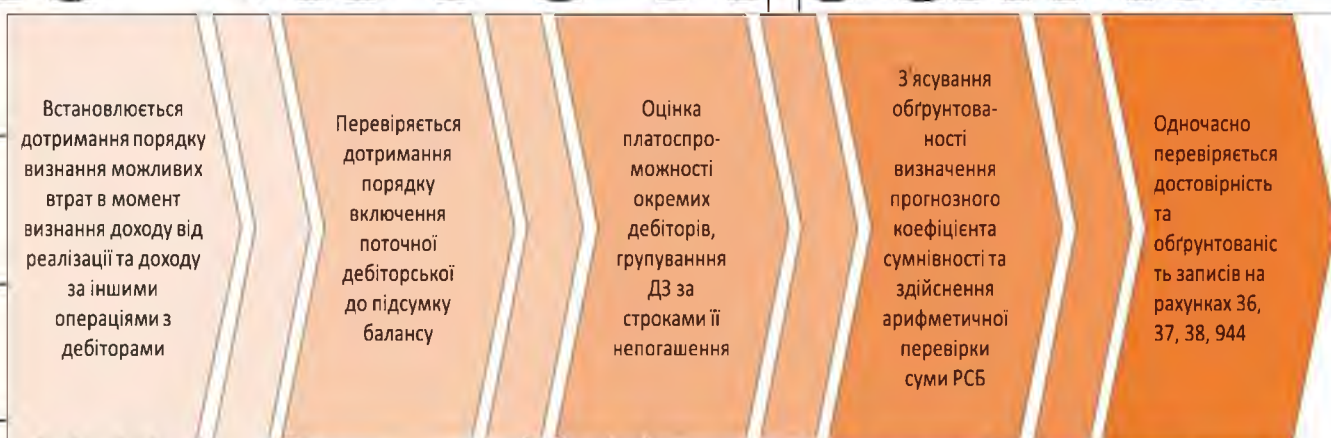

Рис. 3.5. Етапи проведення контролю сумнівності дебіторської заборгованості

Одним із аспектів контролю дебіторської заборгованості є управління наявною заборгованістю, зокрема, коштами, виданими під звіт співробітникам. Даному виду заборгованості на досліджуваному підприємстві приділяється незначна увага.

Внутрішній контроль дебіторської заборгованості за розрахунками з підзвітними особами можна розділити на три етапи:

1. Перший етап контролю - це систематична перевірка витрат, які здійснюються підприємством через видання коштів під звіт. Важливо визначити чіткі правила та процедури для оформлення звітності про витрати, а також встановити ліміти на видання коштів окремим співробітникам. Це не тільки запобігає можливим зловживанням, але й дозволяє ефективно відстежувати і контролювати витрати.

2. Другий етап включає в себе систему моніторингу, яка дозволяє в режимі реального часу відслідковувати витрати та вчасно реагувати на будь-які виняткові ситуації. Автоматизовані засоби обліку можуть значно полегшити цей процес та запобігти можливим помилкам чи недолікам у звітності.

3. Третій етап - це перевірка та періодичний аналіз звітів про витрати. Він дозволяє виявити будь-які неузгодженості, помилки чи навіть шахрайство. Контроль забезпечує об'єктивний погляд на фінансові операції та визначає, чи дотримуються всі встановлені правила та стандарти.

Необхідно також звертати увагу на відповідальність та покарання за порушення у витратах. Чітко визначені санкції за невідповідність правилам можуть служити як додатковий стимул для співробітників відповідально та точно здійснювати звітність.

У підсумку, внутрішній контроль наявної заборгованості по коштах виданим під звіт є невід'ємною частиною забезпечення фінансової стійкості підприємства. Ефективність цього контролю визначається якістю системи правил, моніторингу та аудиту, а також відповідальністю співробітників.

Списання дебіторської заборгованості через визнання її безнадійною вимагає дбайливого та ретельного підходу, а внутрішній контроль грає ключову

роль в цьому процесі. Внутрішній контроль по списанню заборгованості можна розбити на декілька етапів (рис. 3.6)

Рис. 3.6. Етапи внутрішнього контролю списання дебіторської заборгованості

Ефективний контроль забезпечує точність фінансового звітування, мінімізує ризики втраг та сприяє збереженню фінансової стійкості компанії. Важливо постійно вдосконалювати та адаптувати систему контролю до зміни та новацій.

Відмітимо, що дебіторська заборгованість досить часто виникає при перерахуванні авансових платежів постачальникам. Тому варто звернути увагу на перевірку своїх контрагентів. Сьогодні існує багато електронних платформ, за допомогою яких господарства можуть перевірити дебіторів. Наприклад, RATE.UA, AIM progress, APS SMART та інші.

Перевіряти своїх потенційних постачальників та покупців на доброчесність та надійність можна у програмі YouControl. За допомогою цієї програми можна знайти відповіді на наступні запитання:

а) статус контрагента;

б) скільки років контрагент перебуває на ринку;

в) скільки років обраний покупець займається обраною діяльністю;

г) відсутність повноважень у керівника, чи мають керівник/підписанти компанії будь-які обмеження щодо своїх повноважень;

д) належність до групи компаній;

контрагентів

є) судові рішення та виконавчі провадження;

ж) наявність відповідних ліцензій у контрагента;

з) розмір податкового боргу;

и) фінансовий стан [68].

Сьогодні на ринку є багато інших ресурсів, які допомагають перевірити своїх контрагентів, наприклад: Опендатабот, електронний сервіс державної податкової служби України «Дізнайся більше про свого бізнес-партнера», Портфель та інші.

3.3. Узагальнення результатів аналізу та внутрішнього контролю та

їх вплив на прийняття управлінських рішень щодо ефективного управління дебіторською заборгованістю в умовах антикризового управління

Результати аналізу та внутрішнього контролю надають цінний погляд на стан підприємства, визначаючи як її сильні сторони, так і області, які вимагають уваги. Спираючись на цю інформацію, управління може приймати обґрунтовані рішення для подальшого розвитку та оптимізації.

Серед ключових висновків аналізу та внутрішнього контролю можна виділити сильні сторони, такі як ефективність певних процесів, висока кваліфікація персоналу чи успішна реалізація стратегічних завдань. Ці позитивні аспекти можуть слугувати фундаментом для подальшого зростання та конкурентоспроможності.

З іншого боку, це може вказати на потенційні виклики, такі як неефективні процеси, низька використовуваність ресурсів чи ризики, пов'язані з зовнішнім середовищем. Це стає основою для розробки стратегій по управлінню ризиками та вдосконаленню вразливих аспектів бізнесу [11].

Керівництво повинно активно впроваджувати рекомендації, створюючи

конкретні плани дій для вдосконалення процесів та зменшення ризиків. Розподіл ресурсів, визначення пріоритетів та розробка системи моніторингу є ключовими етапами.

Загалом, узагальнення результатів аналізу та внутрішнього контролю слугує основою для виважених та стратегічних управлінських рішень. Здатність адаптуватися до виявлених висновків та вчасно реагувати на зміни дозволяє компанії не лише зберігати стабільність, але й розвиватися в умовах постійно змінного бізнес-середовища.

Узагальнення і викладення результатів аналізу та внутрішнього контролю в підсумкових документах здійснюється відповідальними особами у формах документів зручних для розуміння та сприйняття інформації.

Результати краще подавати в підсумкових документах у письмовій формі.

Вони повинні бути точними, об'єктивними, чіткими, стислими та конструктивними. Якість таких документів характеризує якість роботи задіяної у процесі особи.

Якщо невдало донести до керівництва свої рекомендації (пропозиції), вони не будуть адекватно прийняті, незважаючи на їх доцільність і необхідність.

Аналіз структури та змін дебіторської заборгованості виконується на основі інформації з бухгалтерського балансу, а також реєстрів синтетичного та аналітичного обліку. Вивчення динаміки цієї заборгованості дозволяє оцінити рівень дисципліни в розрахунках, виявити можливі проблеми у фінансовому управлінні, визначити стійкість дебіторів (враховуючи можливість банкрутства деяких кредиторів) і реагувати на зміни в попиті на продукцію. Збільшення розміру дебіторської заборгованості може вказувати на зростання обсягів продажів організації, але також свідчити про фінансову залежність від власних покупців і замовників..

Динаміку обсягів дебіторських заборгованості наведена на рис. 3.7 яка вказує на постійну зміну обсягів дебіторської заборгованості за чотири роки, аналогічна ситуація і з кредиторською заборгованістю.

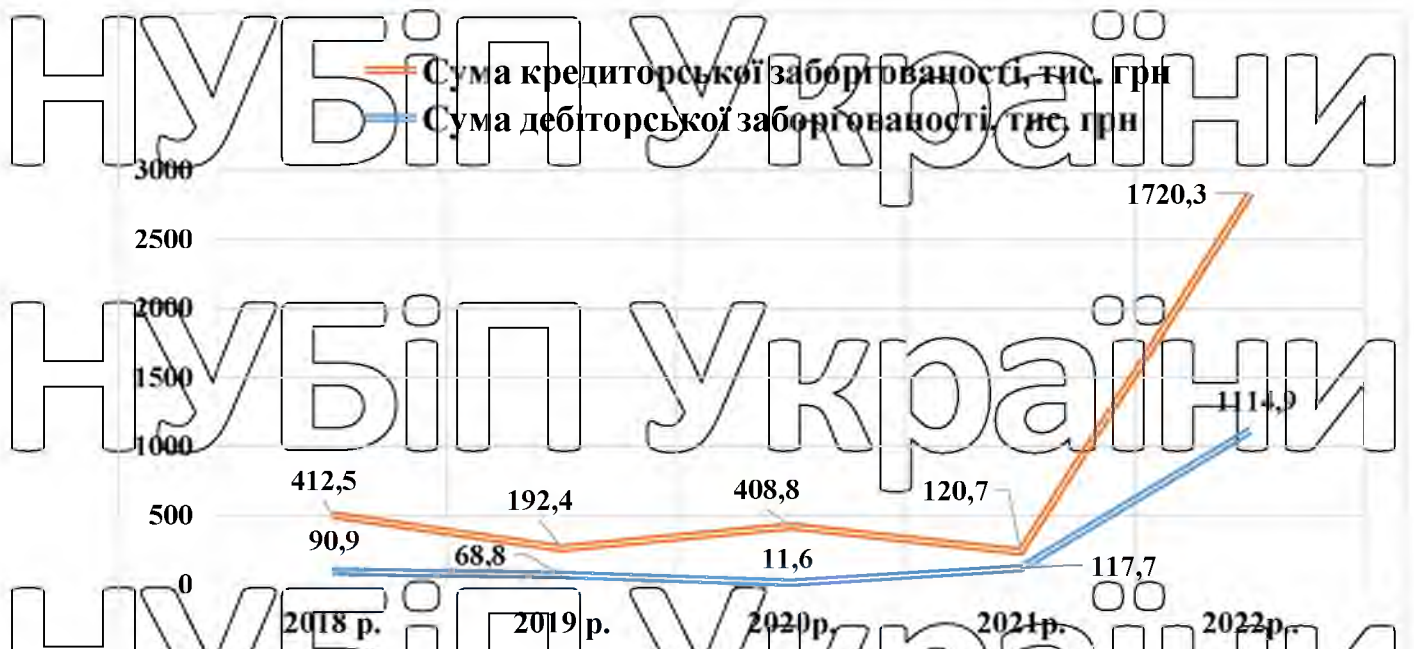

Рис. 3.7. Динаміка обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості ФГ «Бізнес-Проект Агро» за 2018-2022 рр.

Дебіторська заборгованість входить до складу оборотних активів та впливає на показники фінансового стану. Для функціонування підприємства досить важливе значення має управління й аналіз дебіторської заборгованості..

З наведеного рис. 3.8. чітко видно, яку частину займає дебіторська заборгованість в оборотних активах досліджуваного підприємства і вона змінюється кожен рік.

Рис. 3.8. Частка дебіторської заборгованості в оборотних активах, тис. грн на ФГ «Бізнес-Проект Агро» за 2018-2022 рр.

За даними рис. 3.7 відмітимо, що розмір дебіторської заборгованості має тенденцію до збільшення що характеризується негативними чинниками:

- 1) скорочення терміну оборотності активу і разом з цим виводяться кошти з обороту, що може потягнути за собою погіршення фінансового стану суб'єкта господарювання;
- 2) тривале неповернення коштів призводить до знецінення коштів – їх інфляції;
- 3) невчасне повернення заборгованості впливає на фінансову стабільність підприємства;
- 4) велика частина дебіторської заборгованості знижує ліквідність активів підприємства.

Дебіторська заборгованість являється частиною оборотного капіталу суб'єктів господарювання. Для повного розуміння сучасного стану і розмірів розрахунків з покупцями, замовниками та іншими дебіторами необхідно проаналізувати структуру оборотного капіталу та визначити, яка його частина приходить на дебіторську заборгованість

Таблиця 3.6

Питома вага дебіторської заборгованості в оборотних активах

ФГ «Бізнес-Проект Агро» за 2019-2022 рр.

Показник	Значення							
	2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	сума, грн.	питома вага, %	сума, грн.	питома вага, %	сума, грн.	питома вага, %	сума, грн.	питома вага, %
Оборотні активи, в т.ч.:	4725,5	100,00	3225,1	100	3896,9	100	5806	100
дебіторська заборгованість	68,8	1,46	11,6	0,36	117,7	3,02	1114,9	19,20

У науковій літературі рекомендована питома вага дебіторської заборгованості у вартості оборотних активів прийнята на рівні 40%. Аналізуючи отримані дані, можна зробити висновок, що структура оборотних коштів на підприємстві є незбалансованою.

Також важливим етапом аналізу є оцінка структури дебіторської

заборгованості (рис. 3.9)

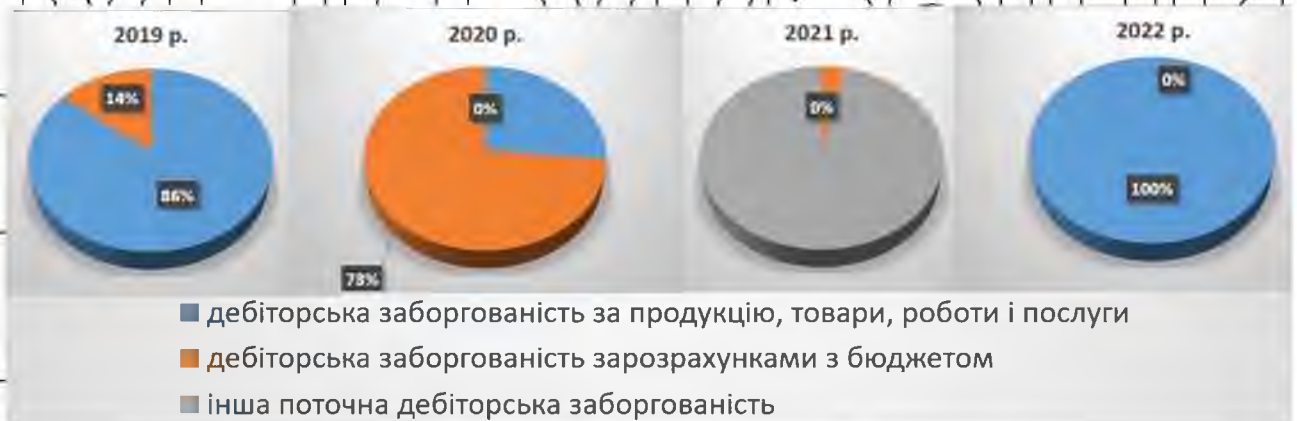

Рис. 3.9. Структура дебіторської заборгованості ФГ «Бізнес-Проект Агро» за 2019-2022 рр.

Для проведення внутрішнього контролю наявних сум дебіторської заборгованості є необхідним застосування даних управлінського обліку, згідно яких здійснюється розрахунок кількісних показників. До таких показників відноситься оборотність дебіторської заборгованості; період погашення частки заборгованості дебіторів у загальному обсязі поточних активів підприємства; частка сумнівної дебіторської заборгованості в загальному обсязі заборгованості; співвідношення дебіторської заборгованості до кредиторської.

Розрахунок та аналіз даних показників дає змогу оцінити стан наявної дебіторської заборгованості [55].

Далі розглянемо показники якісного аналізу дебіторської заборгованості на прикладі ФГ «Бізнес-Проект Агро», які наведені у табл. 3.7.

З даної можна побачити у 2021 р. значну зміну коефіцієнту, а саме порівняно з 2020 роком він зменшився на 47,3 одиниць (оборотів), а саме він становив 5,93 одиниць, що є не дуже гарним показником. У 2022 році коефіцієнт становив 62,27 одиниць.

Аналогічна ситуація з тривалістю періоду погашення дебіторської заборгованості у 2021 він є дуже високим і становить 61,56 днів, що значно підвищує ризик неповернення заборгованості. А у 2020 і 2022 році – 6,83 та 5,86 днів відповідно.

Таблиця 3.7

Показники якісного аналізу дебіторської заборгованості на ФГ «Бізнес-Проект Агро» за 2020-2022 рр.

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	Відхилення 2021р. порівняно з 2020р.	Відхилення 2022р. порівняно з 2021р.
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	53,43	5,93	62,27	47,50	-56,34
Тривалість періоду погашення дебіторської заборгованості	6,83	61,56	5,86	54,73	-55,70
Питома вага дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів	3,00	19,27	1,92	16,28	-17,35
Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	0,90	0,65	0,22	0,25	-0,43

Питома вага дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів у 2020 році склала 3%, у 2021 році – 19,27%, у 2023 році – 1,92%, також ми бачимо найбільша питома вага у 2021 році, а так як чим вищий цей показник, тим меншою є мобільна структура майна підприємства.

Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості найбільшим є у 2020 році і склав 0,9 од., у 2021 і 2022 році коефіцієнт склав 0,65 і 0,22 од. відповідно. По цих показниках можна сказати, що дебіторська заборгованість порівняно з кредиторською заборгованістю кожен рік зменшується.

Для аналізу та внутрішнього контролю поки що не розроблені форми звітності, узагальнення результатів перевірки. Але за їх створення вони мають включати:

- 1) перелік виявлених відхилень;
- 2) перелік обставин, за яких ці відхилення були виявлені;
- 3) оцінку виявлених відхилень з точки зору їх впливу на організацію;
- 4) рекомендації по можливому виправленню даних відхилень;
- 5) оцінку даних рекомендацій у плані їх можливого впливу на організацію;
- 6) конструктивні пропозиції (за їх наявності) щодо удосконалення різних

аспектів функціонування організації, що мають відношення до зробленої роботи. У сучасних умовах не можливо позбутися ризику який виникає при розрахунках з дебіторами, адже в багатьох з них зменшився рівень

платоспроможності і разом з цим значно зросла ймовірність невиконання ними зобов'язань, тому для цього варто запровадити форми звітів, які відображали б результати проведеного аналізу та внутрішнього контролю. Актуальним звітом може бути, звіт який відображав би стан дебіторської заборгованості завдяки якому буде можливість контролювати строки сплати, за наявності нараховані штрафи тощо (табл. 3.8.) [8]

Таблиця 3.8

Звіт про погашення дебіторської заборгованості

Клієнт	Номер договору	Мене-джер	Сума боргу, грн	Пені та штрафи за прострочення, грн	Тривалість прострочення, дн.	Планова дата сплати	Фактич на дата оплати	Сума, що надійшла, грн	Залишок заборгованості, грн
ТОВ «Хлібко Молнат»	6312	О. Ткач	80 000	2000	20	01.10.23	20.10.23	120 000	200 000

Зазвичай найбільшу частку у складі дебіторської заборгованості складає заборгованість за товари, роботи і послуги, в таких випадках дебіторами виступають покупці і замовники. Вони досить часто звертаються з проханнями відстрочити платіж чи надати знижку. Для розуміння можливості надання таких привілеїв доцільним буде складання звіту в якому відображався б аналіз покупців та замовників (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

Звіт про результати фінансового аналізу покупців та замовників

Покупець	Сума відвантаження за 2021р.	Сума відвантаження за 2022р.	Приріст (зменшення) реалізації, %	Ціломова вага в загальній сумі виручки, %	Коефіцієнт автономії, %	Кількість партій за рік	Поточна дебіторська заборгованість, грн	Прострочена дебіторська заборгованість (понад 6 міс.), грн
ФОП Костючок С.Г.	29 708	41 690	40,96	19,1	0,31	2	2 708	2 708
ТОВ «Родинний Хліб»	170 100	201 250	(24,34)	27,87	0,15	6	20 100	-

Від повноти та доступності інформації зображено у звітах, які відображають результати аналізу і контролю залежить і прийняття рішень керівництвом.

Одним з таких рішень є потреба застосування заходів інкасації заборгованості. Для проведення інкасації заборгованості розроблюється план-графік, який повинні включати види роботи зображені на рис. 3.10.

1. Складання списку дебіторів

Систематизація, упорядкування дебіторів за сумою боргу, строками, фінансовим станом.

2. Складання графіку роботи з дебіторами

План щоденних заходів, а саме переговори, листи, договори, заліки.

3. Узгодження дій з погашення заборгованості

Графіки погашення заборгованості, а саме аналіз балансів, інформація про боржників дебітора.

4. Самостійні дії з погашення боргу

Оформлення заборгованості векселем, факторинг тощо.

Рис. 3.10 План-графік роботи з дебіторами щодо інкасації заборгованості

Підприємство повинно здійснювати ефективне управління дебіторською заборгованістю задля забезпечення стабільності своєї діяльності.

Сьогодні існує безліч методик щодо оцінки ймовірності банкрутства зі своїми перевагами та недоліками у практичному застосуванні. Не можна

виділити єдиного вірного підходу до прогнозування банкрутства. Для оцінки ймовірності банкрутства на ФГ «Бізнес-Проект Агро» використано моделі Е. Альтмана, О.О. Терещенка, а також коефіцієнта Бівера.

Згідно проведених розрахунків показників оцінки банкрутства (дод. В.3) згідно з кожного з методів на протязі 2020-2021 років ймовірність банкрутства фермерського господарства не мала місце, але у 2022 році дана ситуація змінилась, що може пояснюватись введенням військового стану у країні. Критерії оцінки ефективності антикризового управління наведено в дод. В.4.

3. Використання коефіцієнта Бівера існує ймовірність банкрутства у випадку тривалого періоду, протягом якого показник менший нормативного, у ФГ тільки на протязі 2022 року даний показник менший, тому оцінити повністю картину немає можливості. Згідно даних отриманих під час розрахунків моделлю

А. Альтмана у 2022 році ймовірність банкрутства знаходиться в межах 15-20%. Що стосується оцінки банкрутства методом О.О. Терещенка можна сказати, що ФГ «Бізнес-Проект Агро» банкрутство не загрожує.

Тобто за кожним з методів можна побачити різну картину, тому кожному з підприємств варто модифікувати та адаптувати під свою систему діяльності.

Висновки до розділу 3

Проведення внутрішнього контролю є досить важливим етапом перед прийняттям управлінських рішень. Адже він допоможе уникнути появі помилок при опрацюванні отриманої інформації.

Організація внутрішнього контролю на ФГ «Бізнес-проект Агро» знаходиться на досить низькому рівні, тому ФГ варто організувати систему проведення внутрішнього контролю, врахувати етапи які необхідні для якісної оцінки діяльності підприємства, використовуючи прийоми контролю: аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, моделювання, системний аналіз тощо.

Рекомендовані таблиці забезпечать проведення контролю розрахунків з різними дебіторами, які допоможуть вести аналітику у розрізі контрагентів та допоможуть сприяти вдосконаленню обліку та аналізу дебіторської заборгованості.

На нашу думку внутрішній контроль має слугувати інструментом, що допоможе покращенню розрахункової політики господарства. Та надасть можливість знаходженню можливих загроз в діяльності ФГ «Бізнес-Проект Агро».

ВИСНОВКИ

Під час написання кваліфікаційної магістерської кваліфікаційної роботи здійснено теоретичне узагальнення та наведено практичне відображення інформації по дебіторській заборгованості в бухгалтерському обліку та проведенню внутрішнього контролю дебіторської заборгованості.

Для запобігання появи ризиків, кризи та встановленню перспектив розвитку, керівництву необхідно проводити оцінку фінансового стану та ділової активності підприємства.

Кожне підприємство в структурі балансу має дебіторську заборгованість, яка в більшості випадків займає досить питому вагу.

Найбільший вплив як на фінансовий стан, так і на ділову активність здійснює якісна характеристика та структура дебіторської заборгованості.

Показниками якісного аналізу є ліквідність та платоспроможність. Аналіз ліквідності балансу показує в яких межах має бути співвідношення активів і пасивів для здійснення нормальної діяльності підприємством.

1. За результатами проведеного дослідження необхідно відмітити:

- існування суб'єктів господарювання неможливе без наявності дебіторської заборгованості;

- основна класифікація дебіторської заборгованості представляє розподіл на сумнівну і безнадійну;

- в умовах воєнного стану значно збільшилась кількість факторів, що впливають суму дебіторської заборгованості та на ймовірність погашення дебіторами заборгованості;

- кожному підприємству варто розпочати реалізацію антикризового управління задля уникнення можливості її непогашення;

2. Основним нормативно-правовим документом, що регулює організацію обліку дебіторської заборгованості є НІ(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», окремого МСБО, який регулював би питання дебіторської заборгованості немає.

3. На протязі досліджуваного періоду (2020-2022 рр.) ФГ «Бізнес-Проект Агро» є платоспроможним. Господарство знаходиться на спрощеній системі оподаткування і сплачує єдиний податок 4 групи та надає звітність відповідно до законодавства.

4. Документом який затверджує різні організаційні питання відображення в обліку дебіторської заборгованості є Наказ про облікову політику;

5. Облік дебіторської заборгованості здійснюється на рахунках 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» та 37 «Розрахунки з іншими дебіторами».

6. Для уточнення суми дебіторської заборгованості може створюватись резерв сумнівних боргів. На ФГ «Бізнес-Проект Агро» не передбачене його формування;

7. Для відображення інформації в бухгалтерському обліку ФГ «Бізнес-Проект Агро» використовує 1С:Бухгалтерія, а для подачі звітності до контролюючих органів використовує М.Е.Дос;

8. Інформація про суми дебіторської заборгованості відображається у фінансовій звітності, а саме у Балансі (Звіті про фінансові результати) у другому розділі активу.

9. Управлінська звітність на підприємстві обмежена використанням аналітичних і синтетичних регістрів у 1С: Бухгалтерія, інші форми не створювались та не використовувались.

10. Запровадження внутрішнього контролю не є обов'язковим, але його запровадження дозволить мінімізувати витрати та збитки у зв'язку з змінами у середовищі підприємства;

11. На ФГ «Бізнес-Проект Агро» внутрішній контроль дебіторської заборгованості організований на досить низькому рівні;

12. Для проведення контролю господарству варто проводити аналіз дебіторської заборгованості та узагальнювати отриману інформацію в

управлінських звітах для можливості прийняття керівництвом управлінських рішень.

13. Для визначення рівня ліквідності певного виду дебіторської заборгованості та його впливу на ліквідність підприємства загалом, необхідно знати в який спосіб (якими активами) та в який термін заборгованість може бути погашена. Так, довгострокова дебіторська заборгованість, як правило, не виникає в ході нормального операційного циклу, при цьому її погашення очікується не раніше дванадцяти календарних місяців, тому рівень ліквідності такої заборгованості є низьким, а вплив на ліквідність підприємства - негативним.

14. Непогашення дебіторської заборгованості викликає за собою зменшення оборотного капіталу, зростання ризику збитків, а також збільшується можливість виникнення витрат часового ресурсу облікового персоналу.

15. Ефективність управління розрахунковими операціями на підприємстві в значній мірі залежить від точності бухгалтерського обліку і розумної організації облікового процесу. Це забезпечує керівництво оперативною, достовірною і точною інформацією, сприяючи ухваленню ними обґрунтованих управлінських рішень. Впровадження внутрішнього контролю дебіторської заборгованості представляє собою виклик, оскільки цей сегмент підприємницької діяльності є обширним і вимагає складних заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аудит у визначеннях, рисунках і таблицях: конспект лекцій / С.І. Дерев'яно, Н. П. Кузик та ін. Київ, 2014. 106 с.

2. Боярова О., Кузик Н. Резерв сумнівних боргів як об'єктивний інструмент впливу на діяльність підприємства. Облік і фінанси АПК. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/rezerv-sumnivnih-borgiv-yak-obachniy-instrument-vplivu-na-diyalnist-pidpriemstva.html> (дата звернення: 25.10.2023).

3. Булат Г.В. Аналіз дебіторської заборгованості та напрями удосконалення управління нею. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2020. № 1. С. 222–226. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/41.pdf> (дата звернення: 27.10.2023).

4. Васильєва Л.М., Траїно О.В. Організація обліку дебіторської заборгованості та шляхи її удосконалення. Молодий вчений. 2017. № 10(50). С. 820–823.

5. Все про строки зберігання первинних документів на підприємстві – у роз'ясненні податківців. «Дебет-Кредит» - Бухгалтерські новини: веб-сайт. URL: <https://news.dikt.ua/accounting/primary-documents/49239-vse-pro-stroki-zberigannya-pervinnix-dokumentiv-na-pidpriemstvi-u-rozuyasnennipodatkivciv> (дата звернення: 27.10.2023).

6. Галицький О.М. Роль і місце управлінського обліку в підвищенні ефективності використання матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств. Економіка та держава. 2014. № 1. С. 36–39.

7. Герасименко І., Синиця Р. Управління дебіторською заборгованістю підприємства як інструмент антикризового фінансового менеджменту. Sworldjournal. 2018. № 09-02. С. 33–40. URL: <https://doi.org/10.30888/2410-6615/2020-09-02-003> (дата звернення: 24.10.2023).

8. Гладій І.О. Управлінська звітність: навч. посіб. /І.О. Гладій, О. М. Дзюба, Л. А. Майстер. Вінниця : РВВ ВТЕН КНТЕУ, 2019. 260 с.

9. Голов С.Ф., Костюшенко В. М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарії : практ. посіб. К. : Лібра, 2011. 880 с.

10. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV, станом на 19 серп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 27.10.2023).

11. Гуренко Т.О. Обліково-аналітичний інструментарій в управлінні стратегією підприємств агробізнесу. Наукове фахове видання «Економіка та суспільство». 2023. № 51. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-34>. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2488> (дата звернення 20.10.2023).

12. Гуцаленко Л.В. Проблеми впровадження МСФЗ. Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи / зб. наук. праць / наук.ред. В.С. Лукач. Ніжин, 2019. С. 40-42

13. Дерев'янка С.І. Облікова політика підприємства: суть, значення, особливості формування та впровадження. Стан та умови розвитку економіки в Україні: теорія, методологія, практика. Колективна монографія / Під ред. д.е.н., професора О.О. Непочатенко. Умань: Видавець «Солінський М.М.», 2018. 264с. (с.211-224).

14. Дерев'янка С.І. Роль управлінської звітності в обліково-інформаційній системі підприємства/ Збірник центру наукових публікацій «Велес» за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції, 2 частина: «Наука як рушійна антикризова сила», м. Київ: збірник статей (рівень стандарту, академічний рівень). К.: Центр наукових публікацій, 2017. с.23-32

15. Дерев'янка С.І. Формування та інтерпретація інформації у внутрішній (управлінській) бухгалтерській звітності/ Актуальні питання сьогодення: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

20.03.2018р. у м. Вінниця: зб. наук. праць «ЛОГОZ» / відпов. за випуск
 Голденблат М.А. ГО «Друкарник» (ФОП Гуляєва В.М.), 2018. Т.6. с.95-101

16. Дисциплінарна матриця управлінської звітності: монографія / В.В.

Сопко, М.М. Бенько, О.М. Гончаренко та ін.; за заг. ред. В.В. Сопко. Київ: Київ.
 нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 456 с.

17. Додаток 3 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського
 обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності". URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/conv#n236> (дата звернення:
 27.10.2023).

18. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними
 стандартами: навч. посіб. К.: НУХТ, 2012. 335 с.

19. Закревська О.Ю. Організація бухгалтерського обліку поточної
 дебіторської заборгованості підприємства торгівлі. Причорноморські
 економічні студії. 2017. Вип. 20. С. 103–106.

20. Замула І. В., Танасієва М. М. Внутрішній контроль: навч. посіб.
 Чернівці: Технодрук, 2021. 336 с. URL: [https://eztui.ztu.](https://eztui.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7959/Замула.pdf?sequence=1&isAllowed=)

[edu.ua/bitstream/handle/123456789/7959/Замула.pdf?sequence=1&isAllowed=](https://eztui.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7959/Замула.pdf?sequence=1&isAllowed=)
 у (дата звернення: 20.10.2023).

21. Золотанко К. Економічна сутність та причини виникнення
 дебіторської заборгованості. Розвиток європейського простору очима молоді:
 економічні, соціальні та правові аспекти : Всеукр. науково-практ. конф.

докторантів, молодих уч. та студентів, м. Харків, 17 трав. 2019 р. 2019. URL:
<https://cdn.meu.edu.ua/rozvitok19/thesis03-17.html> (дата звернення: 27.10.2023).

22. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті
 користувачів платіжних послуг. Постанова Правління Національного банку

України від 29 липня 2022 року № 163. Національний банк України. URL:
https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_29072022_163 (дата звернення:

18.10.2023).

23. Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон: Наказ М-ва фінансів України від 13.03.98 № 59; станом на 12.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98> (дата звернення: 27.10.2023).

24. Каменська Т. О., Редько О. Ю. Внутрішній контроль аудит в управлінні: практ. посіб. Київ, 2015. 375 с. URL: https://doi.org/file:///C:/Users/Natasha/Downloads/ТЕКСТ-KONTROL-AUDIT-END_.pdf (дата звернення: 25.10.2023).

25. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент: підручник. 2-е вид., перероб. та доп. К.: ЦУЛ, 2002. 496 с.

26. Ковтун Т. В. Система внутрішнього контролю як невід'ємний елемент операційної системи підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2009. Т. 1, № 6. С. 164–170. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_6_1/pdf/164-170.pdf (дата звернення: 27.10.2023).

27. Колеснікова О. М. Проблемні питання обліку резерву сумнівних боргів в контексті податкового кодексу України. Ефективна економіка. 2011. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=772> (дата звернення: 20.10.2023).

28. Король А. Чи можна звільняти працівників за заявами, отриманими на електронну пошту. БУХГАЛТЕР.UA – сайт для бухгалтерів. Новини бухгалтерського та податкового обліку: веб-сайт. URL: https://buh.ligazakon.net/news/211255_chi-mozhna-zvlnyati-pratsvnikv-zazayavami-otrimanimi-na-elektronnu-poshtu (дата звернення: 27.10.2023).

29. Король Г. О., Ізвекова І. М. Облікова політика підприємства: Навч. пос. Частина II. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2016. С. 99.

30. Коцера Н. В. Контрольно-аналітичні процедури в системі кризис-менеджменту підприємства. Підприємництво і торгівля. 2021. № 29. С. 28–34. URL: <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2021-29-05> (дата звернення: 28.10.2023).

31. Кручак Л. В. Методика аналізу дебіторської заборгованості в системі управління підприємством. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного

університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2016. - Вип. 22. С. 161-165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2016_22_37. (дата звернення: 27.10.2023).

32. Кузнецова С. А. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в умовах антикризового регулювання стану підприємств: [монографія]. Тернопіль: Тернопільська академія народного господарства, 2004. 256 с.

33. Кундря-Висоцька О. П., Москаленко О. В., Судима М. О. Організація бухгалтерського обліку : навч. посібник. Київ : УБС/НБУ, 2015. 298 с.

34. Кушнір Н. Б., Войтович Д. С. Особливості антикризового управління та економічної діагностики підприємства в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2016.

URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4954> (дата звернення: 25.10.2023).

35. Лист ДФСУ від 29.10.2015 р. № 22910/6/99-99-19-02-02-15. URL: <https://tax.gov.ua/banery/podatkovy-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/64839.html> (дата звернення: 18.10.2023).

36. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ М-ва фінансів України 28.03.2013 № 433: станом на 30.12.2013.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text> (дата звернення: 27.10.2023).

37. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ М-ва фінансів України від 28.03.2013 № 433: станом на 30.12.2013р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text> (дата

звернення: 27.10.2023).

38. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 (МСБО 39). Фінансові інструменти: визнання та оцінка: Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 17.10.2013р. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_015#Text (дата звернення: 24.10.2023).

39. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 (МСБО 8). Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки. Офіційний вебпортал парламенту України.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#Text (дата звернення: 29.10.2023).

40. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ М- ва фінансів України від 07.02.2013 р. № 73; станом на 17.02.2023. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 27.10.2023).

41. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ М- ва фінансів України від N 237 від 08.10.99р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99?lang=ru#Text> (дата звернення: 27.10.2023)

42. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 "Фінансові інструменти": Наказ М- ва фінансів України від N 559 від 30.11.2001. Станом на 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01#Text>

(дата звернення: 27.10.2023)

43. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ М- ва фінансів України N 290 від 29.11.99р. станом на 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 27.10.2023).

44. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ М-ва фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 ; станом на 3 листоп. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 27.10.2023).

45. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах": Наказ М-ва фінансів України в N 137 від 28.05.99; станом на 10.08.2021р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99#Text> (дата звернення: 27.10.2023).

46. Облік міжнародних операцій: Підручник [Кузьмінський Ю.А., Козак В.Г., Лук'яненко Л.І., Небильцова О.В.]; За заг. ред. д.е.н., проф. Ю.А. Кузьмінського. К.: КНЕУ, 2006. 336 с.

47. Організація бухгалтерського обліку : навчальний посібник / За ред. В.С. Леня. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 696 с. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/26139.pdf> (дата звернення: 27.10.2023).

48. План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування : Наказ М-ва фінансів України від 30.11.1999 р. № 291: станом на 29 липн. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення: 24.10.2023).

49. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: станом на 10 жовт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 27.10.2023).

50. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV : станом на 10 серп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 27.10.2023).

51. Проблемні аспекти стягнення дебіторської заборгованості в умовах воєнного стану. АРМАДА. Юридична компанія, веб-сайт. URL: <https://armada.law/blog/problemni-aspekti-styagnennya-debitorskoyi-zaborgovanosti-v-umovah-voennogo-stanu/> (дата звернення: 27.10.2023).

52. Сайт Державної служби статистики України: веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.10.2023).

53. Скорба О.А. Регулювання обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній практиці. Економіст. 2009. №11. с.50-56.

54. Смецька Т.С., Шевчук К.В. Оптимізація управління дебіторською заборгованістю підприємства. Облік, оподаткування, контроль та аналіз: виклики та загрози в умовах воєнного стану: VII Всеукр. студент. науково-практ. онлайн конференція. м. Київ, 2023. С. 167-170.

55. Смецька Т.С., Шевчук К.В. Оцінка впливу дебіторської заборгованості на фінансовий стан та ділову активність підприємства. Соціально-економічні аспекти розвитку України в умовах глобальних викликів: Студентська науково-практична конференція, м. Київ, 2023.

56. Стоун Д., Хітчинг К. Бухгалтерський облік та фінансовий аналіз / Д. Стоун,.; перекл. з англ. Ю. А. Огібін нова редакція - М.: Свірін, 2012. - 302 с

57. Ступницька Т. М., Компанець Т. І. Характеристика методів формування резерву сумнівних боргів. Економіка харчової промисловості. - 2011. - № 2. - С. 78-80. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2011_2_19 (дата звернення: 19.10.2023).

58. Томілова Н.О., Хомовий С.М., Литвищенко В.С. Сучасні автоматизовані системи – новий рівень бухгалтерського сервісу Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal) №5(45), 2019. P. 67-72.

59. Управління комерційною діяльністю : конспект лекцій. Тернопіль, 2016. 146 с. URL: [http://dspace.wnu.edu.ua/bitstream/316497/26614/1/ lek.PDF](http://dspace.wnu.edu.ua/bitstream/316497/26614/1/lek.PDF) (дата звернення: 15.10.2023).

60. Формуємо резерв сумнівних боргів. Головбух, веб-сайт. URL: <https://www.golobukh.ua/article/7146-formuemo-rezerv-sumnyvnih-borgiv> (дата звернення: 27.10.2023).

61. Цегельник Н.І. Формування облікової політики підприємства щодо обліку дебіторської заборгованості в системі розрахунків з покупцями. Облік і фінанси. 2014. № 4. С. 77–81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_ark_2014_4_13 (дата звернення 20.10.2023).

62. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV: станом на 10 жовт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 27.10.2023).

63. Шевчук К.В. Облікова політика підприємства: значення, особливості формування та впровадження. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2015. Вип. 5. С. 208-210. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/12482> (дата звернення: 25.10.2023).

64. Шевчук К.В. Роль управлінської звітності в обліково-інформаційній системі підприємства та особливості її формування. Науковий вісник

Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». Випуск 6. 2016. Частина 3. С. 137-140.

65. Шевчук К.В. Управлінська звітність як об'єкт аудиту. Науковий вісник НУБіП України. 2016. Вип. 247. С. 356–364

66. Шепель Т.П. Роль і місце управлінської звітності в підвищенні ефективності функціонування підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2018. №16. С. 31–34.

67. Шепель Т., Вінтоняк А. Організаційно-методичні аспекти обліку дебіторської заборгованості: вітчизняний та зарубіжний досвід. Економіка та суспільство. 2023. № 52. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-56> (дата звернення: 24.10.2023).

68. Як перевірити контрагента і переконатися в чесності бізнес-партнера- 10 прийомів. Youcontrol веб-сайт. URL: <https://youcontrol.com.ua/topics/perevirka-kontrahenta-10-sposobov-ot-youcontrol/> (дата звернення: 20.10.2023).

69. Antoniuk O., Koval N., Savitska S., Mulyk Ya, Kuzyk N., Koshchynets M. Development of internal control and audit in Ukraine. Independent Journal of Management & Production. 2021. N. 12(6). P. S376–S390. DOI: 10.14807/ijmp.v12i6.1761. URL: <http://www.ijmp.jor.br/index.php/ijmp/article/view/1761> (дата звернення: 24.10.2023).

70. Natalya Kuzyk, Kateryna Shevchuk, Maryna Kruhla, Vladyslav Aloslyn. Audit Of Financial Reporting As A Tool For Investment Attractiveness Of Agricultural Business Enterprises. Proceedings of the 2023 International Conference “Economic Science For Rural Development” No 57 Jelgava, LBTU ESAR, 10-12 May 2023, pp. 150-156 DOI: 10.22616/ESRD.2023.57.015 150 (WoS). URL: https://lbtufb.lbtu.lv/conference/economic_science_rural/2023/Latvia_ESRD_57_2023.pdf (дата звернення: 20.10.2023).

71. Semenushena N., Sysiuk S., Shevchuk K., Petruk I., Benko I., Institutionalism in accounting: a requirement of the times or a mechanism of social

pressure? INDEPENDENT JOURNAL OF MANAGEMENT & PRODUCTION
(IJM&P). 2020. Vol. 11. № 9. P. 2516-2541. URL: <http://www.ijmp.jor.br/v.11/n.9>,
Special Edition (Baltic States), November 2020 ISSN: 2236-269X DOI:

10.14807/ijmp.v11i9.1440 (Web of Science) (дата звернення

20.10.2023). Стратегічний розвиток підприємств аграрної сфери економіки

України: аналітико-прогнозна оцінка: колективна монографія / за заг. Ред. В.К.

Савчука. К.: ЦП «Компринт». 2017. 366 с.

72. Yeliseyeva O., Belozertsev V. Управління дебіторською

заборгованістю та фактори впливу на її якість. European Journal of Management

Issues. 2021. Т. 29. № 1. С. 3-11. URL: <https://doi.org/10.15421/192101> (дата

звернення: 28.10.2023).

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України
ДОДАТКИ

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Державне статистичне спостереження
Конфідентійність статистичної інформації забезпечується
статтею 21 Закону України "Про державну статистику"

Порушення порядку подання або використання даних державних статистичних спостережень тягне за собою відповідальність, яка встановлена статтею 186³ Кодексу України про адміністративні правопорушення

ЗВІТ ПРО РЕАЛІЗАЦІЮ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА за 2022 рік

Подать

Термін подання

№ 21-заг

юридичні особи, які здійснюють
сільськогосподарську діяльність

не пізніше 20 січня

(річна)

– територіальному органу Держстату

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Держстату
від 01.08.2019 № 136

Респондент:

Найменування: Фермерське господарство «Бізнес-проект Агро»

Місцезнаходження (юридична адреса): Чернігівська обл., Менський р-н, с. Величківка, вул. Центральна, 43а

(поштовий індекс, область /АР Крим, район, населений пункт, вулиця /провулок, площа тощо, № будинку /корпусу, № квартири /офісу)

Адреса здійснення діяльності, щодо якої подається форма звітності (фактична адреса):

Чернігівська обл., Менський р-н, с. Величківка, вул. Центральна, 43а

(поштовий індекс, область /АР Крим, район, населений пункт, вулиця /провулок, площа тощо,

№ будинку /корпусу, № квартири /офісу)

Назва виду продукції	Код рідка	Кількість реалізованої продукції, т	Вартість реалізованої продукції (без доданої ПДВ), грн	Кількість продукції у наявності безпосередньо у підприємства (власної та прийнятої на зберігання) на кінець звітного періоду, т
А	Б	1	2	3
Культури зернові та зернобобові (≥ сумі рядків 004, 011, 012, 015)	003	10 288	4 333 290	1 240
у тому числі				
пшениця	004	8 935	3 704 293	1 050
кукурудза на зерно	011	149	52 080	-
ячмінь	012	-	-	-
культури зернобобові сушені	027	1 204	576 917	190
Насіння культур олійних (≥ сумі рядків 041, 048, 052)	040	1 929	1 115 162	670
у тому числі				
боби сої	041	-	-	-
насіння ріпаку й кользи	048	-	-	-
насіння соняшнику	052	1 429	1 109 912	670

Назва виду продукції А	Код рядка Б	Кількість реалізованої продукції, ц Г	Вартість реалізованої продукції (без дотацій і ПДВ), грн Д	Кількість продукції у наявності безпосередньо у підприємства (власної та прийнятої на зберігання) на кінець звітного періоду, ц Е
Буряк цукровий фабричний	075	-	-	x
Картопля	125	7 412	1 213 100	x
Культури овочеві (відкритого та закритого ґрунту)	132	-	-	x
Культури баштанні продовольчі	196	-	-	x
Виноград	377	-	-	x
Культури плодові та ягідні	726	5	5 122	x
Тварини сільськогосподарські живі (≥ сум рядків 413, 446, 515)	753	-	-	x
з них				
велика рогата худоба	413	-	-	x
свині	443	-	-	x
птиця свійська	515	-	-	x
із рядка 515 – пташенята добові	757	x	-	x
Вовна овець і кіз	472	-	-	x
Молоко від сільськогосподарських тварин усіх видів, сире	498	-	-	x
Яйця птиці свійської в шкаралупі свіжі тис.шт	562	-	-	x
із рядка 562 – яйця всіх видів для інкубації	752	-	-	x
Цукор білий кристалічний буряковий	997	-	-	

Жук В.М

(ПБ)

Місце підпису керівника (власника) та/або особи,
відповідальної за достовірність наданої інформації

телефон: 0933926448 електронна пошта: bpragro2005@ukr.net

НУБІП України

НУВІП УКРАЇНИ

Додаток Б.2

Державне статистичне спостереження

Конфіденційність статистичної інформації забезпечується статтею 21 Закону України "Про державну статистику"

Порушення порядку подання або використання даних державних статистичних спостережень тягне за собою відповідальність, яка встановлена статтею 186³ Кодексу України про адміністративні правопорушення

ЗВІТ ПРО РЕАЛІЗАЦІЮ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА за 2021 рік

Подають:

Термін подання

юридичні особи, які здійснюють сільськогосподарську діяльність

не пізніше 20 січня

№ 21-заг

(річна)

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом Держстату

від 01.08.2019 № 136

– територіальному органу Держстату

Респондент:

Найменування: Фермерське господарство «Бізнес-проект Агро»

Місцезнаходження (юридична адреса): Чернігівська обл., Менський р-н, с. Величківка, вул. Центральна, 43а

(поштовий індекс, область /АР Крим, район, населений пункт, вулиця /провулок, площа тощо, № будинку /корпусу, № квартири /офісу)

Адреса здійснення діяльності, щодо якої подається форма звітності (фактична адреса):

Чернігівська обл., Менський р-н, с. Величківка, вул. Центральна, 43а

(поштовий індекс, область /АР Крим, район, населений пункт, вулиця /провулок, площа тощо,

№ будинку /корпусу, № квартири /офісу)

Назва виду продукції	Код рядка	Кількість реалізованої продукції, т	Вартість реалізованої продукції (без дотацій і ПДВ), грн	Кількість продукції у наявності безпосередньо у підприємства (власної та прийнятої на зберігання) на кінець звітного періоду, т
А	Б	1	2	3
Культури зернові та зернобобові (≥ суми рядків 004, 011, 012, 015)	003	11 332	4 251 711	1 216
у тому числі пшениця	004	8 705	3 222 668	952
кукурудза на зерно	011	742	205 296	212
жито	015	558	172 111	-
овес	021	4	1 063	-
культури зернобобові сушені	027	1 323	650 573	-
Насіння культур олійних (≥ суми рядків 041, 048, 052)	040	2 174	1 765 557	52
у тому числі боби сої	041	-	-	-

Назва виду продукції А	Код рядка Б	Кількість реалізованої продукції ц	Вартість реалізованої продукції (без дотацій і ПДВ), грн г	Кількість продукції у наявності безпосередньо у підприємства (власної та прийнятої на зберігання) на кінець звітного періоду, ц
насіння ріпаку й кользи	048	-	-	-
насіння соняшнику	052	2 172	1 763 732	-
Буяк цукровий фабричний	075	-	-	x
Картопля	125	578	83 221	x
Культури овочеві (відкритого та закритого ґрунту)	132	-	-	x
Культури баштанні продовольчі	196	-	-	x
Виноград	377	-	-	x
Культури плодові та ягідні	726	-	3 483	x
Тварини сільськогосподарські живі (≥ сумі рядків 413, 443, 515)	753	-	-	x
з них				
велика рогата худоба	413	-	-	x
свині	443	-	-	x
птаця свійська	515	-	-	x
із рядка 515 – пташенята добові	757	x	-	x
Вовна овець і кіз	472	-	-	x
Молоко від сільськогосподарських тварин усіх видів, сире	498	-	-	x
Яйця птінці свійської з шкаралупи свіжі тис.шт	562	-	-	x
із рядка 562 – яйця всіх видів для інкубації	752	-	-	x
Цукор білий кристалічний буряковий	997	-	-	-

Місце підпису керівника (власника) та/або особи, відповідальної за достовірність наданої інформації

Жук В.М. (ПБ)

телефон: 0953926448 електронна пошта: bpragro2005@ukr.net

НУБІП України

НУБІП України

Додаток Б.3
ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Підприємство Фермерське господарство «Бізнес-проект (АТ)»
 Територія Величківка
 Одиниця виміру / тис. грн.
 Адреса: с. Величківка, вул. Центральна 43а
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць, число)
 за ЄДРПОУ
 за КОАТУУ

Коди		
2023	01	01
38912574		
6548781123		

Форма N 1-м
 Код за ДКУД 1801006

1. Баланс на 31 грудня 2022 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	020	-	-
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	343,0	2063,0
первісна вартість	031	1831,7	3760,3
знос	032	(1488,7)	(1697,3)
Довгострокові біологічні активи:			
справедлива (залишкова) вартість	035	-	-
первісна вартість	036	-	-
накопичена амортизація	037	( )	( )
Довгострокові фінансові інвестиції	040	-	-
Інші необоротні активи	070	-	-
Усього за розділом I	080	343,0	2063,0
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	100	2916,4	3496,6
Поточні біологічні активи	110	-	-
Готова продукція	130	586,9	736,0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	160	-	1114,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	170	3,6	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	104,1	- 00
Поточні фінансові інвестиції	220	-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	286,0	458,9
в іноземній валюті	240	-	-
Інші оборотні активи	250	-	-
Усього за розділом II	260	3896,9	5806
III. Витрати майбутніх періодів	270	-	-
IV. Необоротні активи та групи вибуття	277	-	- 00
Баланс	280	4239,9	7869,4

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	19,1	19,1
Додатковий капітал	320	-	-
Резервний капітал	340	2921,1	3703,4
Перезподілений прибуток (непокритий збиток)	350	782,3	(430,1)
Неоплачений капітал	360	-	-
Усього за розділом I	380	3722,5	4152,6
II. Забезпечення наступних витрат і цільове фінансування			
	430	-	1161,5
III. Довгострокові зобов'язання			
	480	-	-
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	-	-
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	-	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	403,9	1583,6
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з бюджетом	550	16,8	24,4
зі страхування	570	-	3,2
з оплати праці*	580	-	9,1
Інші поточні зобов'язання	610	396,7	423,6
Усього за розділом IV	620	517,4	1555,3
V. Доходи майбутніх періодів			
	630	-	411,1
Баланс	640	4239,9	7869,4
* з рядка 580 графа 4 Проточені зобов'язання з оплати праці	665		

Форма N 2-м
1801007

Код за ДКУД

2. ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ за 2022р.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	030	6609,2	6229,1
Інші операційні доходи	040	47,3	5,6
Інші доходи	050	13,4	1,8
Разом чисті доходи (030 + 040 + 050)	070	6669,9	6236,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	080	5607,1	5048,9
Інші операційні витрати	090	583,9	(405,3)
Інші витрати	100	48,8	(-)
Разом витрати (080 + 090 + 100)	120	(6239,8)	(5454,2)
Фінансовий результат до оподаткування (070 - 120)	130	430,1	782,3
Податок на прибуток	140	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (130 - 140)	150	430,1	782,3

Керівник

Жук В.М.

НУБІП України

Додаток Б.4

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Підприємство Фермерське господарство «Бізнес-проект Агро»

Територія Величківка

Служба виміру: грі

Адреса с. Величківка, вул. Центральна 43а

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

Коди		
2022	01	01
38912574		
6648781123		

Форма № 1-м

Код за ДКУД 1801006

1. Баланс на 31 грудня 2021 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	020	-	-
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	457,6	363,0
первісна вартість	031	1764,0	1831,7
знос	032	(1306,4)	(1488,7)
Довгострокові біологічні активи:			
справедлива (залишкова) вартість	035	-	-
первісна вартість	036	-	-
накопичена амортизація	037	(-)	(-)
Довгострокові фінансові інвестиції	040	-	-
Інші необоротні активи	070	-	-
Усього за розділом I	080	457,6	343,0
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	100	1910,2	2916,4
Поточні біологічні активи	110	-	-
Готова продукція	130	1193,5	586,8
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	160	3,1	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	170	8,5	3,6
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	-	104,0
Поточні фінансові інвестиції	220	-	-
Гршові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	219,4	286,0
в іноземній валюті	240	-	-
Інші оборотні активи	250	-	-
Усього за розділом II	260	3225,1	3896,9
III. Витрати майбутніх періодів	270	-	-
IV. Необоротні активи та групи вибуття	275	-	-
Баланс	280	3782,7	4139,9

Позив	Кол рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	19,1	19,1
Додатковий капітал	320	1,1	-
Резервний капітал	340	2496,6	2921,1
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	424,5	782,3
Неоплачений капітал	360	(-)	(-)
Усього за розділом I	380	2941,3	3722,5
II. Забезпечення наступних витрат і цільове фінансування	430	-	-
III. Довгострокові зобов'язання	480	-	-
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	-	-
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	18,3	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	349,4	103,9
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з бюджетом	550	18,5	15,8
ві страхування	570	1,6	-
з оплати праці*	580	21,0	-
Інші поточні зобов'язання	610	432,6	396,7
Усього за розділом IV	620	841,4	517,4
V. Доходи майбутніх періодів	630	-	-
Баланс	640	3782,7	4239,9
* з рядка 580 графа 4 Прострочені зобов'язання з оплати праці	660		

Форма N 2-м

Код за ДКУД

1801007

2. ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

за 2021р.

Стаття	Кол рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	030	6239,1	3653,5
Інші операційні доходи	040	5,6	64,7
Інші доходи	050	1,8	17,4
Разом чисті доходи (030 + 040 + 050)	070	6246,5	3735,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	080	(5058,9)	(3034,1)
Інші операційні витрати	090	(405,3)	(101,8)
Інші витрати	100	(-)	(75,2)
Разом витрати (080 + 090 + 100)	120	(5464,2)	(3311,1)
Фінансовий результат до оподаткування (070 - 120)	130	782,3	(424,5)
Податок на прибуток	140	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (130 - 140)	150	782,3	424,5

Керівник

Жук В.М.

Державне статистичне спостереження

Конфіденційність статистичної інформації забезпечується
статтею 21 Закону України "Про державну статистику"

Порушення порядку подання або використання даних державних статистичних спостережень тягне за собою
відповідальність, яка встановлена статтею 186³ Кодексу України про адміністративні правопорушення

ОСНОВНІ ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ РОБОТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ
за 2022 рік

Подають:	Терміни подання
<i>юридичні особи, які здійснюють сільськогосподарську діяльність, за встановленим переліком</i> – органу державної статистики за місцезнаходженням	до 20 лютого

№ 50 – сг
(річна)
ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Держкомстату
21.06.2010 № 234

Респондент:	
Найменування:	<u>Фермерське господарство «Бізнес-проект Агро»</u>
Місцезнаходження (юридична адреса):	<u>Чернігівська обл., Менський р-н, с. Величківка, вул. Центральна, 43а</u>
<i>(поштовий індекс, область /АР Крим, район, населений пункт, вулиця /провулок, площа тощо, № будинку /корпусу, № квартири /офісу)</i>	
Адреса здійснення діяльності, щодо якої подається форма звітності (фактична адреса):	<u>Чернігівська обл., Менський р-н, с. Величківка, вул. Центральна, 43а</u>
<i>(поштовий індекс, область /АР Крим, район, населений пункт, вулиця /провулок, площа тощо, № будинку /корпусу, № квартири /офісу)</i>	

1. ВИРОБНИЦТВО І РЕАЛІЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ І ПОСЛУГ
Довідка 1. Структура виробничої собівартості за видами сільськогосподарської продукції

(тисяч гривень)

1. Продукція рослинництва

А	Б	Виробнича собівартість - усього, (гр.3 розділу 1) (сума граф 2, 8, 9)	У тому числі											Собівартість реалізованої продукції	Витрати на збут
			прямі матеріальні витрати (сума граф 3-7)	з них				прямі витрати на оплату праці	інші прямі витрати та загально-виробничі витрати - всього (сума граф 10-12)	з них					
				насіння та посадковий матеріал	мінеральні добрива	нафтопродукти	репта матеріальних витрат			відрахування на соціальні заходи	амортизація необоротних активів	послуги сторонніх організацій	репта ін. прямих та загально-виробничих витрат		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
Продукція рослинництва (сума рядків 1102, 1111-1122)	1101	7278,5	4138,2	1452,3	1562,1	390	733,8	439,5	2700,8	96,7	198,7	143,3	2262,1	5664,6	0,9
Культури зернові та зернобобові (сума рядків 1103-1110), у тому числі	1102	3973,2	2217,3	458,2	1211,3	185,9	334,9	225,9	1530	49,7	154,5	112,2	1213,6	3369,8	0,9
пшениця	1103	3226,4	1878,7	357,8	1144,3	156,8	219,8	178,1	1169,6	39,2	129	94,3	907,1	2746,6	0,9
кукурудза на зерно	1104	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	63,5	-
культури зернобобові сушені	1110	756,8	338,6	127,4	67	29,1	115,1	47,8	360,4	10,5	25,5	17,9	306,5	559,7	-
Насіння ріпаку й кользу	1113	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,6	-
Насіння соняшнику	1114	1676,7	524,6	93,7	119,9	95,9	215,1	82,3	1069,8	18,1	28,1	19,8	1003,8	993,8	-
Картопля	1117	1617,9	1392,8	873,4	230,9	104,7	183,8	125,4	99,7	27,6	16,1	11,3	44,7	1290	-
Культури плодіві	1121	7,6	2,5	-	-	2,5	-	4,2	0,9	0,9	-	-	-	6,7	-
Культури ягідні	1122	3,1	1	-	-	1	-	1,7	0,4	0,4	-	-	-	2,7	-

2. Продукція тваринництва

	Код	Виробнича собівартість - усього, (гр.3 розділу 1) (сума граф 2, 7, 8)	У тому числі									
			прямі матеріальні витрати (сума граф 3-6)	з них				прямі витрати на оплату праці	інші прямі витрати та загальновиробничі витрати - усього (сума граф 9-11)	з них		
				корми	Нафто-продукти	оплата послуг і робіт сторонніх організацій	репгта матеріальних витрат			амортизація необоротних активів	відрахування на соціальні заходи	репгта ін. прямих та загальновиробничих витрат
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Привіси живої ваги:		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
великої рогатої худоби	0612	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
свиней	0613	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
овець	0614	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
кіз	0615	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
птиці	0616	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Молоко	0617	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вовна	0618	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Яйця курячі	0619	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

2. ВИТРАТИ НА ОСНОВНЕ ВИРОБНИЦТВО

(тисяч гривень)

Елементи витрат	Код	Витрати на виробництво продукції	
		рослинництва	тваринництва
А	Б	1	2
Витрати на оплату праці	0280	439,5	-
Відрахування на соціальні заходи	0285	96,7	-
Матеріальні витрати, які увійшли до собівартості продукції (сума кодів 0295, 0300, 0305-0335) у тому числі	0290	4254,0	-
насіння та посадковий матеріал	0295	1965,0	×
корми - усього	0300	×	-
з них корми покупні	0301	×	-
інша продукція сільського господарства (гній, підстилка, яйця для інкубації)	0305	=	-
мінеральні добрива	0310	1562,1	×
нафтопродукти	0315	32,3	-
електроенергія	0320	62,3	-

Елементи витрат	Код	Витрати на виробництво продукції	
		рослинництва	тваринництва
А	Б	1	2
паливо	0325	390,0	-
запасні частини, ремонтні та будівельні матеріали для ремонту	0330	242,3	-
оплата послуг і робіт, що виконані сторонніми організаціями, та інші матеріальні витрати	0335	-	-
Амортизація основних засобів	0340	198,7	-
Інші витрати, включаючи плату за оренду	0345	918,9	-
у тому числі орендна плата за земельні частки (паї)	0350	720,2	×
майнові паї	0351	-	-
Усього витрат (сума кодів 0280, 0285, 0290, 0340, 0345)	0355	4898,8	-

**4. КУПІВЛЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИХ
РЕСУРСІВ ДЛЯ ВИРОБНИЧИХ ПОТРЕБ**

	Код	Кількість	Вартість ¹ , гривень
А	Б	1	2
Насіння, кг			
цукрові буряки	4010	-	-
однорічні овочеві культури	4020	-	-
дворічні овочеві культури	4030	-	-
цибуля сіянка	4040	-	-
баштанні культури	4050	-	-
кормовий буряк	4060	-	-
квіти	4070	-	-
Розсада, штук			
овочі	4080	-	-
квіти	4090	-	-
Саджанці, штук			
плодові	4100	-	-
ягідні	4110	-	-
квіткові	4120	-	-
Комбікорми, ц			
змішані комбікорми	4130	-	-
комбікормові суміші для великої рогатої худоби	4140	-	-
комбікормові суміші для свиней	4150	-	-
комбікормові суміші для птиці	4160	-	-
	4170	-	-
	4180	-	-
	4190	-	-
Нафтопродукти, тонн			
бензин	4200	4	96849
дизельне пальне	4210	25	611483
мазутпальивний	4220	-	-
масла мастильні, ц	4230	14	42258
Вугілля, тонн	4240	-	-
Природний газ, тис. м³	4250	2	32271
Добрива мінеральні, ц азотні	4260	832	787266

	Код	Кількість	Вартість ¹ , гривень
А	Б	1	2
<i>(дорівнює або більше суми кодів 4270–4340)</i>			
з них			
сульфат амонію	4270	-	-
нітрат амонію	4280	-	-
карбамід (сечовина)	4290	652	652266
аміачна селітра	4300	180	135000
рідкі амонійні добрива	4310	-	-
аміачна вода	4320	-	-
аміак синтетичний рідкий	4330	-	-
карбамідно-аміачна суміш (КАС)	4340	-	-
	4350	-	-
ф о с ф а т н і <i>(дорівнює або більше суми 4360–4390)</i>			
з них			
суперфосфат гранульований з бором	4360	-	-
суперфосфат простий порошковидний	4370	-	-
суперфосфат подвійний гранульований	4380	-	-
преципітат	4390	-	-
фосфоритне борошно	4400	-	-
к а л і й н і <i>(дорівнює або більше суми 4420–4470)</i>			
з них			
хлористий калій	4420	-	-
сульфат калію	4430	-	-
каїніт природний	4440	-	-
калій сірчаноокислий	4450	-	-
сіль калійна	4460	-	-
калімагнезія гранульована	4470	-	-
комплексні <i>(дорівнює або більше</i>	4480	440	343720

	Код	Кількість	Вартість ¹ , гривень
А	Б	1	2
<i>суми 4490–4550)</i>			
з них			
амофос	0490	-	-
нітроамофоска	4500	-	-
нітрофос	4510	-	-
тукосуміш	4520	250	218637
амофосфат	4530	-	-
кристалін	4540	-	-
азофоска	4550	190	125083
Засоби захисту рослин			
інсектициди, кг	4560	270	70551
	4570	460	11518
фунгіциди, кг	4580	210	47420
	4590	445	144363
гербіциди, кг	4600	-	-
	4610	650	137346
дефоліанти, кг	4620	-	-
	4630	-	-
Регулятори росту рослин кг	4640	-	-
	4650	4	4350
Сільськогосподарська техніка, штук (без урахування техніки, що знаходиться в оренді чи лізингу)			
Трактори всіх видів (сума кодів 4670, 4700, 4730, 4760)	4660	1	1015000
з них з потужністю менше 40 кВт	4670	-	-
		-	-
		-	-
від 40 до 60 кВт	4700	-	-
		-	-
		-	-
від 60 до 100 кВт	4730	-	-
		-	-
		-	-
понад 100 кВт	4760	1	101500
		-	-
		-	-
Плуги	4790	1	92500
Культиватори	4800	-	-

	Код	Кількість	Вартість ¹ , гривень
А	Б	1	2
Борони дискові	4810	-	-
Сівалки	4820	-	-
Розкидачі гною і добрив	4830	-	-
Машини і пристрої для поливу	4840	-	-
		-	-
Водяні насоси і насосні станції	4870	-	-
		-	-
Сінокосарки	4900	-	-
Жатки валкові	4910	-	-
Прес-пакувальники, включаючи прес-підбирачі	4920	-	-
Комбайни зернозбиральні	4930	-	-
		-	-
Комбайни кукурудзозбиральні	4960	-	-
		-	-
Комбайни фуражезбиральні	4990	-	-
		-	-
Комбайни бурякозбиральні	5020	-	-
		-	-
Молотарки	5050	-	-
Сортувальні і калібрувальні машини і механізми	5060	-	-
Машини для збирання овочів	5070	-	-
Мащини для збирання плодів	5080	-	-

	Код	Кількість	Вартість ¹ , гривень
А	Б	1	2
Зерноочисні машини	5090	-	-
Доїльні установки та апарати	5100	-	-
		-	-
Очищувачі-охолоджувачі молока	5130	-	-
Молочні сепаратори	5140	-	-
Інкубатори	5150	-	-
Машини і механізми для приготування кормів	5160	-	-
		-	-
Роздавачі кормів для великої рогатої худоби	5190	-	-
Роздавачі кормів для свиней	5200	-	-
Транспортери для прибирання гною	5210	-	-
Причепи та напівпричепи сільськогосподарські	5220	-	-
Автомобілі вантажні з дизельними та напівдизельними двигунами внутрішнього згоряння (сума кодів 5240, 5270, 5300) з них вантажопідйомністю 5 т і менше	5230	-	-
	5240	-	-
		-	-
від 5 т до 20 т	5270	-	-

	Код	Кількість	Вартість ¹ , гривень
А	Б	1	2
		-	-
		-	-
понад 20 т	5300	-	-
		-	-
з поршневыми двигунами внутрішнього згоряння з іскровим запалюванням (сума кодів 5340, 5370) з них вантажопідйомністю 5 т і менше	5330	-	-
	5340	-	-
		-	-
більше 5 т	5370	-	-
		-	-
		-	-
Запчастини до сільгосптехніки, штук			
двигуни до тракторів	5400	-	-
двигуни до комбайнів і самохідних машин	5410	-	-
двигуни до автомобілів	5420	-	-
шини для вантажних автомобілів	5430	5	15166
шини для сільськогосподарських машин	5440	2	15336
Роботи і послуги			
Захист сільськогосподарських культур, га	5450	-	-
Оранка, га	5460	-	-
Культивація, га	5470	-	-
Збір урожаю сільськогосподарських культур, га	5480	188	131600
Внесення добрив, га	5490	-	-
Перевезення вантажів, тонна/км	5500	-	-

¹ Без врахування дотацій і податку на додану вартість.

Державне статистичне спостереження

Конфіденційність статистичної інформації забезпечується
статтею 21 Закону України "Про державну статистику"

Порушення порядку подання або використання даних державних статистичних спостережень тягне за собою
відповідальність, яка встановлена статтею 186³ Кодексу України про адміністративні правопорушення

ОСНОВНІ ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ РОБОТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ
за 2021 рік

Подають:	Терміни подання
<i>юридичні особи, які здійснюють сільськогосподарську діяльність, за встановленим переліком</i> – органу державної статистики за місцезнаходженням	до 20 лютого

№ 50 – сг
(річна)
ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Держкомстату
21.06.2010 № 234

Респондент:

Найменування: Фермерське господарство «Бізнес-проект Агро»

Місцезнаходження (юридична адреса): Чернігівська обл., Менський р-н, с. Величківка, вул. Центральна, 43а

(поштовий індекс, область /АР Крим, район, населений пункт, вулиця /провулок, площа тощо, № будинку /корпусу, № квартири /офісу)
Адреса здійснення діяльності, щодо якої подається форма звітності (фактична адреса): Чернігівська обл., Менський р-н, с. Величківка, вул. Центральна, 43а

(поштовий індекс, область /АР Крим, район, населений пункт, вулиця /провулок, площа тощо, № будинку /корпусу, № квартири /офісу)

1. ВИРОБНИЦТВО І РЕАЛІЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ І ПОСЛУГ
Довідка 1. Структура виробничої собівартості за видами сільськогосподарської продукції

(тисяч гривень)

1. Продукція рослинництва

Код	Виробнича собівартість - усього, (гр.3 розділу 1) (сума граф 2, 8, 9)	У тому числі											Собівартість реалізованої продукції	Витрати на збут	
		прямі матеріальні витрати (сума граф 3-7)	з них				прямі витрати на оплату праці	інші прямі витрати та загальновиробничі витрати - усього (сума граф 10-12)	з них						
			насіння та посадковий матеріал	мінеральні добрива	нафтопродукти	репга матеріальних витрат			відрахування на соціальні заходи	амортизація необоротних активів	послуги сторонніх організацій	решта ін. прямих та загальновиробничих витрат			
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Продукція рослинництва (сума рядків 1102, 1111-1122)	1101	4789,7	3247,7	505,6	477,6	436,2	227,5	227,5	1314,5	99,1	168,9	131,4	915,1	4941,2	0,9
Культури зернові та зернобобові (сума рядків 1103-1110), у тому числі	1102	3439,1	2288,0	377,3	349,8	256,9	134,0	134,0	1017,1	76,4	131,1	101,5	708,1	3752,5	0,9
пшениця	1103	2659,3	1770,6	284,5	336,3	170,1	92,2	92,2	796,5	59,8	102,7	79,5	554,5	2783,4	0,9
кукурудза на зерно	1104	127,8	73,2	5,8	-	25,8	41,6	17,8	36,8	2,8	4,7	3,7	25,6	317,1	0,2
культури зернобобові сушені	1110	652,0	444,2	87,0	13,5	61,0	282,7	24,0	183,8	13,8	23,7	18,3	128,0	652,0	0,3
Насіння соняшнику	1114	1073,9	756,0	48,4	127,8	114,7	465,1	45,3	272,6	20,5	35,1	27,2	189,8	1073,0	0,3
Картопля	1117	268,5	201,6	79,9	-	62,8	58,9	45,6	21,3	1,6	2,7	2,1	14,9	187,1	0,1
Культури ягідні	1122	8,2	2,1	-	-	1,8	0,3	2,6	3,5	0,6	-	0,6	2,3	8,2	0,1

2. Продукція тваринництва

	Код	Виробнича собівартість - усього, (гр.3 розділу 1) (сума граф 2, 7, 8)	У тому числі									
			прямі матеріальні витрати (сума граф 3-6)	з них				прямі витрати на оплату праці	інші прямі витрати та загальновиробничі витрати - всього (сума граф 9-11)	з них		
				корми	Нафто-продукти	оплата послуг і робіт сторонніх організацій	репгта матеріальних витрат			амортизація необоротних активів	відрахування на соціальні заходи	репгта ін. прямих та загальновиробничих витрат
А	Б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Привіси живої ваги:		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
великої рогатої худоби	0612	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
свиней	0613	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
овець	0614	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
кіз	0615	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
птиці	0616	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Молоко	0617	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вовна	0618	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Яйця курячі	0619	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

2. ВИТРАТИ НА ОСНОВНЕ ВИРОБНИЦТВО

(тисяч гривень)

Елементи витрат	Код	Витрати на виробництво продукції	
		рослинництва	тваринництва
А	Б	1	2
Витрати на оплату праці	0280	227,5	-
Відрахування на соціальні заходи	0285	99,1	-
Матеріальні витрати, які увійшли до собівартості продукції (сума кодів 0295, 0300, 0305-0335) у тому числі	0290	3247,3	-
насіння та посадковий матеріал	0295	505,6	×
корми - всього	0300	×	-
з них корми покупні	0301	×	-
інша продукція сільського господарства (гній, підстилка, яйця для інкубації)	0305	-	-
мінеральні добрива	0310	477,6	×
нафтопродукти	0315	436,2	-
електроенергія	0320	94,3	-

Елементи витрат	Код	Витрати на виробництво продукції	
		рослинництва	тваринництва
А	Б	1	2
паливо	0325	20,6	-
запасні частини, ремонтні та будівельні матеріали для ремонту	0330	1713,4	-
оплата послуг і робіт, що виконані сторонніми організаціями, та інші матеріальні витрати	0335	-	-
Амортизація основних засобів	0340	168,9	-
Інші витрати, включаючи плату за оренду	0345	858,2	-
у тому числі орендна плата за земельні частки (паї)	0350	858,2	×
майнові паї	0351	-	-
Усього витрат (сума кодів 0280, 0285, 0290, 0340, 0345)	0355	3247,7	-

4. КУПІВЛЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ ВИРОБНИЧИХ ПОТРЕБ

	Код	Кількість	Вартість ¹ , гривень
А	Б	1	2
Насіння, кг			
цукрові буряки	4010	-	-
однорічні овочеві культури	4020	-	-
дворічні овочеві культури	4030	-	-
цибуля сіянка	4040	-	-
баштанні культури	4050	-	-
кормовий буряк	4060	-	-
квіти	4070	-	-
Розсада, штук			
овочі	4080	-	-
квіти	4090	-	-
Саджанці, штук			
плодові	4100	-	-
ягідні	4110	-	-
квіткові	4120	-	-
Комбікорми, ц			
змішані комбікорми	4130	-	-
комбікормові суміші для великої рогатої худоби	4140	-	-
комбікормові суміші для свиней	4150	-	-
комбікормові суміші для птиці	4160	-	-
Сіно, ц	4170	-	-
Силос, ц	4180	-	-
Сінаж, ц	4190	-	-
Нафтопродукти, тонн			
бензин	4200	4	78652
дизельне пальне	4210	32	618376
мазутпаливний	4220	-	-
масла мастильні, ц	4230	-	-
Вугілля, тонн	4240	11	25180
Природний газ, тис. м³	4250	2	20607
Добрива мінеральні, ц			
а з о т н і (дорівнює або більше суми кодів 4270–4340)	4260	766	623889
з них			
сульфат амонію	4270	10	6250
нітрат амонію	4280	-	-
карбамід (сечовина)	4290	666	552389

	Код	Кількість	Вартість ¹ , гривень
А	Б	1	2
аміачна селітра	4300	90	65250
рідкі амонійні добрива	4310	-	-
аміачна вода	4320	-	-
аміак синтетичний рідкий	4330	-	-
карбамідно-аміачна суміш (КАС)	4340	-	-
ф о с ф а т н і (дорівнює або більше суми 4360–4390)	4350	-	-
з них		-	-
суперфосфат гранульований з бором	4360	-	-
суперфосфат простий порошковидний	4370	-	-
суперфосфат подвійний гранульований	4380	-	-
преципітат	4390	-	-
фосфоритне борошно	4400	-	-
ка л і й н і (дорівнює або більше суми 4420–4470)	4410	-	-
з них		-	-
хлористий калій	4420	-	-
сульфат калію	4430	-	-
каїніт природний	4440	-	-
калій сірчаноокислий	4450	-	-
сіль калійна	4460	-	-
калімагnezія гранульована	4470	-	-
к о м п л е к с н і (дорівнює або більше суми 4490–4550)	4480	875	728708
з них		-	-
амофос	0490	-	-
нітроамофоска	4500	220	188833
нітрофос	4510	-	-
тукосуміш	4520	225	174375
амофосфат	4530	-	-
кристалін	4540	-	-
азофоска	4550	430	365500
Засоби захисту рослин			
інсектициди, кг	4560	65	44435
	4570	-	-
фунгіциди, кг	4580	3	3893

л

	Код	Кількість	Вартість ¹ , гривень
А	Б	1	2
гербіциди, кг	л 4590	170	37587
	4600	20	10591
регулятори росту рослин, кг	л 4610	1030	222490
	4620	-	-
Інші пестициди, кг	л 4630	308	32431
	4640	-	-
	л 4650	60	7249
Сільськогосподарська техніка, штук (без урахування техніки, що знаходиться в оренді чи лізингу)			
Трактори всіх видів (сума кодів 4670, 4700, 4730, 4760) з них з потужністю менше 40 кВт	4660	-	-
	4670	-	-
	-	-	-
	-	-	-
від 40 до 60 кВт	4700	-	-
	-	-	-
	-	-	-
від 60 до 100 кВт	4730	-	-
	-	-	-
	-	-	-
понад 100 кВт	4760	-	-
	-	-	-
	-	-	-
Плуги	4790	-	-
Культиватори	4800	-	-
Борони дискові	4810	-	-
Сівалки	4820	-	-
Розкидачі гною і добрив	4830	1	41 666
Машини і пристрої для поливу	4840	-	-
	-	-	-
	-	-	-
Водяні насоси і насосні станції	4870	-	-
	-	-	-
	-	-	-
Сінокосарки	4900	-	-
Жатки валкові	4910	-	-
Прес-пакувальники, включаючи прес-підбирачі	4920	-	-
Комбайни зернозбиральні	4930	-	-
	-	-	-

	Код	Кількість	Вартість ¹ , гривень
А	Б	1	2
Комбайни кукурудозбиральні	4960	-	-
		-	-
Комбайни фуражезбиральні	4990	-	-
		-	-
Комбайни бурякозбиральні	5020	-	-
		-	-
Молотарки	5050	-	-
Сортувальні і калібрувальні машини і механізми	5060	-	-
Машини для збирання овочів	5070	-	-
Машини для збирання плодів	5080	-	-
Зерноочисні машини	5090	-	-
Доїльні установки та апарати	5100	-	-
		-	-
		-	-
Очищувачі-охолоджувачі молока	5130	-	-
Молочні сепаратори	5140	-	-
Інкубатори	5150	-	-
Машини і механізми для приготування кормів	5160	-	-
		-	-
		-	-
Роздавачі кормів для великої рогатої худоби	5190	-	-

	Код	Кількість	Вартість ¹ , гривень
А	Б	1	2
Роздавачі кормів для свиней	5200	-	-
Транспортери для прибирання гною	5210	-	-
Причепи та напівпричепи сільськогосподарські	5220	-	-
Автомобілі вантажні			
з дизельними та напівдизельними двигунами внутрішнього згоряння (сума кодів 5240, 5270, 5300)	5230	-	-
з них вантажопідйомністю 5 т і менше	5240	-	-
		-	-
		-	-
від 5 т до 20 т	5270	-	-
		-	-
		-	-
понад 20 т	5300	-	-
		-	-
		-	-
з поршневими двигунами внутрішнього згоряння з іскровим запалюванням (сума кодів 5340, 5370)	5330	-	-
з них вантажопідйомністю 5 т і менше	5340	-	-
		-	-
		-	-
більше 5 т	5370	-	-
		-	-
		-	-
Запчастини до сільгосптехніки, штук			
двигуни до тракторів	5400	-	-
двигуни до комбайнів і самохідних машин	5410	-	-
двигуни до автомобілів	5420	-	-
шини для вантажних автомобілів	5430	-	-
шини для сільськогосподарських машин	5440	7	14360
Роботи і послуги			
Захист сільськогосподарських культур, га	5450	-	-

	Код	Кількість	Вартість ¹ , <i>гривень</i>
А	Б	1	2
Оранка, <i>га</i>	5460	93	54730
Культивація, <i>га</i>	5470	-	-
Збір урожаю сільськогосподарських культур, <i>га</i>	5480	191	131400
Внесення добрив, <i>га</i>	5490	-	-
Перевезення вантажів, <i>тонна/км</i>	5500	-	-

¹ Без врахування дотацій і податку на додану вартість.

Вертикальний аналіз Балансу ФГ «Бізнес-Проект Агро»

Актив	2020	2021	2022	Частка у % до суми балансу 2020 р.	Частка у % до суми балансу 2021 р.	Частка у % до суми балансу 2022 р.	Зміна питомої ваги показн. у % (2021- 2022 рр.)
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Необоротні активи							
Незавершені капітальні інвестиції							
Основні засоби:							
залишкова вартість	457,6	343	2063	12,10	8,09	26,22	324,06
первісна вартість	1764	1831,7	3760,3	46,64	43,20	47,78	110,61
знос	1306,4	1488,7	1697,3	34,54	35,11	21,57	61,43
Довгострокові біологічні активи				-	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:				-	-	-	-
Усього за розділом I	457,6	343	2063	12,10	8,09	26,22	324,06
II. Оборотні активи				0,00	0,00	0,00	-
Виробничі запаси	1910,2	2916,4	3496,6	50,50	68,78	44,43	64,60
Поточні біологічні активи				-	-	-	-
Незавершене виробництво				-	-	-	-
Готова продукція	1193,5	586,8	736	31,55	13,84	9,35	67,58
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	3,1		1114,9	0,08	0,00	14,17	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				-	-	-	-
з бюджетом	8,5	3,6		0,22	0,08	0,00	0,00
Грошові кошти та їх еквіваленти	209,4	286	458,9	5,54	6,75	5,83	86,45
Інша поточна дебіторська заборгованість		104,1		0,00	2,46	0,00	0,00
Усього за розділом II	3324,7	3896,9	5806,4	87,90	91,91	73,78	80,28
III. Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття				-	-	-	-
Баланс	3782,3	4239,9	7869,4	100,00	100,00	100,00	100,00

Продовження додатку Б. 6

1	2	3	4	5	6	7	8
I. Власний капітал				0,00	0,00	0,00	-
Зареєстрований капітал	19,1	19,1	19,1	0,50	0,45	0,24	53,88
Інший додатковий капітал	1,1			0,03	0,00	0,00	-
Резервний капітал	2496,6	2921,1	3703,4	66,01	68,90	47,06	68,31
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	424,5	782,3	430,1	11,22	18,45	5,47	29,62
Усього за розділом I	2941,3	3722,5	4152,6	77,76	87,80	52,77	60,10
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			1161,5	-	-	14,76	-
III. Поточні зобов'язання				-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	18,3			0,48	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:				-	-	-	-
товари, роботи, послуги	349,4	103,9	1683,6	9,24	2,45	21,39	873,05
розрахунками з бюджетом	18,5	16,8	24,4	0,49	0,40	0,31	78,25
розрахунками зі страхування	1,6		3,2	0,04	-	0,04	-
розрахунками з оплати праці	21		9,1	0,56	-	0,12	-
Доходи майбутніх періодів			411,4	-	-	5,23	-
Інші поточні зобов'язання	432,6	396,7	423,6	11,44	9,36	5,38	57,53
Усього за розділом III	841,4	517,4	2555,3	22,25	12,20	32,47	266,09
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами утримуваними для продажу та групи вибуття				-	-	-	-
Баланс	3782,7	4239,9	7869,4	100,00	100,00	100,00	100,00

Горизонтальний аналіз Балансу ФГ «Бізнес-Проект Агро»

Актив	2020	2021	2022	Абсолют. відхил. 2021 р. від 2020р	Абсолют. відхил. 2022 р. від 2021р	Віднос. відхил. 2021 р. від 2020р	Віднос. відхил. 2022 р. від 2021р
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Необоротні активи							
Незавершені капітальні інвестиції							
Основні засоби:							
залишкова вартість	457,6	343	2063	-114,6	1720,0	74,96	601,46
первісна вартість	1764	1831,7	3760,3	67,7	1928,6	103,84	205,29
знос	1306,4	1488,7	1697,3	182,3	208,6	113,95	114,01
Довгострокові біологічні активи				-	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:				-	-	-	-
Усього за розділом I	457,6	343	2063	-114,6	1720,0	74,96	601,46
II. Оборотні активи				-	-	-	-
Виробничі запаси	1910,2	2916,4	3496,6	1006,2	580,2	152,68	119,89
Поточні біологічні активи				-	-	-	-
Незавершене виробництво				-	-	-	-
Готова продукція	1193,5	586,8	736	-606,7	149,2	49,17	125,43
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	3,1		1114,9	-3,1	1114,9	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				-	-	-	-
з бюджетом	8,5	3,6		-4,9	-3,6	42,35	0,00
Грошові кошти та їх еквіваленти	209,4	286	458,9	76,6	172,9	136,58	160,45
Інша поточна дебіторська заборгованість		104,1		104,1	-104,1	-	-
Усього за розділом II	3324,7	3896,9	5806,4	572,2	1909,5	117,21	149,00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття				-	-	-	-
Баланс	3782,3	4239,9	7869,4	457,6	3629,5	112,10	185,60

Продовження додатку Б. 7

1	2	3	4	5	6	7	8
I. Власний капітал				-	-	-	-
Зареєстрований капітал	19,1	19,1	19,1	-	-	100,00	100,00
Інший додатковий капітал	1,1			-1,1	-	0,00	-
Резервний капітал	2496,6	2921,1	3703,4	424,5	782,3	117,00	126,78
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	424,5	782,3	430,1	357,8	-352,2	184,29	54,98
Усього за розділом I	2941,3	3722,5	4152,6	781,2	430,1	126,56	111,55
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			1161,5	-	1161,5	-	-
III. Поточні зобов'язання				-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	18,3			-18,3	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:				-	-	-	-
товари, роботи, послуги	349,4	103,9	1683,6	-245,5	1579,7	29,74	1620,40
розрахунками з бюджетом	18,5	16,8	24,4	-1,7	7,6	90,81	145,24
розрахунками зі страхування	1,6		3,2	-1,6	3,2	-	-
розрахунками з оплати праці	21		9,1	-21,0	9,1	-	-
Доходи майбутніх періодів			411,4	-	411,4	-	-
Інші поточні зобов'язання	432,6	396,7	423,6	-35,9	26,9	91,70	106,78
Усього за розділом III	841,4	517,4	2555,3	-324,0	2037,9	61,49	493,87
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами утримуваними для продажу та групи вибуття				-	-	-	-
Баланс	3782,7	4239,9	7869,4	457,2	3629,5	112,09	185,60

Тест внутрішнього контролю дебіторської заборгованості

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
<i>1. Контроль роботи з укладання договорів</i>					
1.1	Чи є в наявності договори на реалізацію продукції (робіт, послуг)?				
1.2	Чи ведеться в хронологічному порядку реєстрація договорів на реалізацію продукції (робіт, послуг)?				
1.3	Чи беруть участь в укладанні договорів усі зацікавлені служби економічного суб'єкта?				
1.4	Чи ведеться контроль виконання договорів?				
1.5	Чи візує договори головний бухгалтер?				
<i>2. Контроль розподілу функціональних обов'язків персоналу клієнта</i>					
2.1	Чи залежить одержання авансів від виписки рахунків?				
2.2	Чи залежать виписка рахунків і відвантаження від роботи з коштами й іншим обліком дебіторської заборгованості?				
2.3	Чи залежать виписка рахунків від відправлення і збереження ТМЗ?				
2.4	Чи залежить контроль відповідності вимогам замо вника від дебіторської заборгованості, бухгалтерського обліку і роботи з грошовими коштами?				
2.5	Чи залежить ведення аналітичного обліку дебіторської заборгованості від ведення Головної книги?				
2.6	Виписки по банківському рахунку розносить особа, не пов'язана з обліком дебіторської заборгованості та зобов'язань?				
<i>3. Контроль системи обліку</i>					
3.1	У період відпустки працівників, в обов'язок яких входить робота з дебіторською заборгованістю та зобов'язаннями, призначають виконувати їх обов'язок інших працівників бухгалтерії?				
3.2	Доступ до комп'ютеризованих записів дебіторської заборгованості та зобов'язань обмежений тими особами, яким необхідний такий доступ у рамках їхніх службових обов'язків?				
3.3	Документи на відвантаження, попередньо пронумеровані, рахунки-фактури ведуться з належною перевіркою їх послідовності?				

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
3.4	Чи контролюються недійсні й недійсні й невикористані рахунки?				
3.5	Чи використовуються затверджені преїскуранти для виставлення рахунків?				
3.6	Переліки рахунків дебіторів із розбивкою за термінами оплати складаються (і регулярно перевіряються) відповідною особою				
3.7	Чи перевіряються виписані клієнтам рахунки відповідною особою перед відвантаженням?				
3.8	Відвантажені кількості звіряються з кількостями, за якими виставляються рахунки-фактури?				
3.9	Детальна звірка аналітичного обліку дебіторської заборгованості із синтетичним рахунком проводиться власником, менеджером, бухгалтером чи іншою відповідальною особою?				
3.10	Чи класифікується дебіторська заборгованість за термінами оплати, чи перевіряється на повноту і точність відповідною особою?				
3.11	Скарги замовників і питання, пов'язані з виставленням рахунків-фактур, контролюються і вирішуються вчасно?				
3.12	Журнал замовлень ведеться і перевіряється регулярно для обліку невідвантажених замовлень?				
3.13	Рахунки-фактури: порівнюються зі схваленими замовленнями на продаж порівнюються з документацією на відвантаження перераховуються на арифметичну точність звіряються із затвердженими преїскурантами?				
3.14	Записи в журналі реєстрації виписки рахунків періодично порівнюються з документами на відвантаження?				
3.15	Сумарні підсумки (наприклад, сума партії) рахунків-фактур підбиваються щодня і порівнюються із записом у журналі-ордері?				
3.16	Відповідна особа періодично порівнює фактичний продаж із плановим продажем і контролює суттєву різницю?				

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
3.17	Адекватність резерву на покриття сумнівних боргів по рахунках періодично оцінюється відповідною особою?				
3.18	Наявність актів звірки взаєморозрахунків				
3.19	Наявність інвентаризаційних описів дебіторів				
4.1	Наявність актів перевірки дебіторської заборгованості контролюючими органами: внутрішніми; зовнішніми.				
4.2	Наявність помилок і фактів обману, виявлених контролюючими органами внутрішніми; зовнішніми.				
4.3	Суттєвість помилок і фактів обману, виявлених контролюючими органами: суттєві; несуттєві.				
4.4	Інші питання, що стосуються дебіторської і заборгованості.				

Показники для проведення розрахунку якісного аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві

Показники	Одиниця виміру	Формула розрахунку, умовні позначення	Економічний зміст
1	2	3	4
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Кодз)	Кількість оборотів, швидкість обороту, (рази)	$\text{Кодз} = \text{ЧДр} / \text{Дз}$, ЧДр – чистий дохід від реалізації продукції; Дз – дебіторська заборгованість (середня за аналізований період).	Наведений показник визначає ефективність кредитного контролю. Він показує, скільки разів впродовж періоду, що аналізується, обсяги надходжень від реалізації можуть вмістити в собі середній залишок дебіторів. Показує розширення, або зниження комерційного кредиту наданого підприємства.
Тривалість періоду погашення дебіторської заборгованості (Тпдз)	Кількість днів	$\text{Тпдз} = \text{Т} / \text{Кодз}$, Т – звітний період у днях (360,90,30); Кодз – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.	Таким чином розраховується, скільки в середньому днів потрібно підприємству для отримання оплати за виконанні роботи (надані послуги). Чим триваліший період погашення, тим вищий ризик неповернення дебіторської заборгованості.
Питома вага дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів (ПВдз)	У відсотках	$(\text{ПВдз}) = \text{Дз} / \text{ОА} * 100\%$, Дз – дебіторська заборгованість (середня за аналізований період); ОА – оборотні активи (середні за аналізований період).	Показує питому вагу діяльності дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів. Чим вищий цей показник, тим менш мобільна структура майна підприємства.
Питома вага сумнівної заборгованості в складі дебіторської заборгованості (ПВсдз)	У відсотках	$(\text{ПВсдз}) = \text{Сз} / \text{Дз} * 100\%$, Сз – сумнівна заборгованість; Дз – дебіторська заборгованість (середня за аналізований період).	Цей показник характеризує «якість» дебіторської заборгованості підприємства. Тенденція його зростання свідчить про зниження ліквідності.
Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості (Кдкз)	Коефіцієнт	$\text{Кдкз} = \text{Дз} / \text{Кз}$, Дз – дебіторська заборгованість; Кз – кредиторська заборгованість (середня за аналізований період).	Характеризує здатність розраховуватися з кредиторами за рахунок дебіторської заборгованості

1	2	3	4
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (Кокз)	Кількість оборотів, швидкість обороту, (рази)	$K_{окз} = \frac{ЧДр}{Кз}$, ЧДр – чистий дохід від реалізації продукції; Кз – кредиторська заборгованість (середня за аналізований період)	Показує кількість оборотів кредиторської заборгованості за аналізований період, або у скільки разів виручка перевищує середню кредиторську заборгованість підприємства. Тенденція його зростання показує позитивні зміни.
Тривалість обороту кредиторської заборгованості (Тпкз)	Кількість днів	$T_{пкз} = \frac{T}{K_{окз}}$, Т – звітний період у днях (360, 90, 30); Кокз – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості.	Таким чином, розраховується середній період в днях використання кредиторської заборгованості в обороті підприємства. Напрямок позитивних змін цього коефіцієнта спостерігається при його зменшенні

Оцінка ймовірності банкрутства на ФГ «Бізнес-Проект Агро» 2020-2022 рр.

Метод	Розрахунок	Нормативне значення	Роки			Відхилення 2022 від 2020 р.
			2020	2021	2022	
Коефіцієнт Бівера	$KБ = (\text{чистий прибуток} - \text{нарахована амортизація}) / (\text{довгострокові і поточні зобов'язання})$	Якщо значення КБ: > 0,4 – підприємству банкрутство не загрожує, коли протягом тривалого періоду КБ < 0,2 – це означає формування незадовільної структури балансу.	0,43	1,38	0,06	-0,37
Модель Е. Альтмана	$Z = 1,2A + 1,4B + 3,3V + 0,6Г + E$, де, А - відношення оборотного капіталу до валюти балансу; Б – відношення нерозподіленого прибутку до валюти балансу; В – відношення валового прибутку до валюти балансу; Г – відношення вартості власного капіталу до вартості всіх зобов'язань; Е – відношення доходу від реалізації до валюти балансу	якщо значення Z: < 1,8 – тоді ймовірність банкрутства дуже висока (понад 80%); 1,81 < Z < 2,7 – висока (від 40% до 50%); 2,71 < Z < 2,99 – можлива (від 15% до 20%); Z > 3 – дуже низька.	4,73	10,36	2,89	-1,84
Модель О.О. Терещенка	$Z = 1,5A + 0,08B + 10V + 5Г + 0,3E + 0,1Ж$ де, А - відношення грошових надходжень до зобов'язань; Б - відношення валюти балансу до зобов'язань; В - відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів; Г - відношення прибутку до доходу від реалізації; Д - відношення виробничих запасів до доходу від реалізації; Е- відношення доходу від реалізації до основного капіталу.	Якщо Z: > 2 – банкрутство не загрожує, 1 < Z < 2 – фінансова стійкість порушена, 0 < Z < 1 – існує загроза банкрутства.	9,55	21,81	4,10	-5,45

Критерії оцінки ефективності антикризового управління

